ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ

ခေါ်

ဓုတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း

အရှင်တိဿရထေရ်

(သာသနဓဇသီရိပဝရ ဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက၊ အရညဝါသီ)

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ

ခေါ်

ဓုတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း

အရှင်တိဿရထေရ်

(သာသနဓဇသိရီပဝရ ဓမ္မာစရိယ၊ ဂန္ထဝါစက၊ အရညဝါသီ)

(ဒုတိယအကြိမ်)

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ထုတ်ဝေခြင်း - ပထမအကြိမ် (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ)
ဒုတိယအကြိမ် (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ)

အုပ်ရေ - ၂၀၀၀

ထုတ်ဝေသူ - ဦးမင်းကြည် (ဓမ္မာစရိယ၊ ဘီအေ)
လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး
သာသနာတော် ထွန်းကားပြန့်ပွားရေး ဦးစီးဌာန။
သီရိမင်္ဂလာ၊ ကမ္ဘာအေး၊ ရန်ကုန်မြို့။

အဖုံးနှင့်အတွင်းပုံနှိပ် - ရွှေနိုင်ငံပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၂၉၆)
အမှတ် (၉၀)စီ၊ ကမ္ဘာအေးဘုရားလမ်း၊ ဗဟန်းမြို့နယ်။
ဖုန်း- ၀၁-၅၅၄၄၇၄

'ထုတ်ဝေသည့်စာအုပ် ကတ်တလောက်အညွှန်း' (CIP)

၂၄၉.၃
အရှင်တိဿရ။ မူတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း
ရန်ကုန်၊ ရွှေနိုင်ငံစာပေ၊ ၂၀၁၆၊ ဒုတိယကြိမ်၊ ၂၃၀ စာ၊ ၁၅. ၂၄ × ၂၀. ၃၂ စင်တီ
(၁) မူတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း

ဓမ္မဒါနအလှူရှင်
ဦးညီညီဦး၊ ဦးနိုင်လင်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

အလှူခံတော်မူကြပါဘုရား
ဖုန်း ၀၉-၈၃၀ ၄၄၄၆၊ ၀၉-၅၉၇ ၃၀၃၀၂၁၊ ၀၉-၅၉၅၅ ၁၁၀၈၀

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	နှာ
၁။	မူတင်ဝိနည်းစွယကျမ်းစာအုပ် ဒုတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်း	က
၂။	ကျမ်းပြုတောရဆရာတော် အရှင်တိဿရထေရ်၏နိဒါန်း	ဂ
၃။	ကျမ်းပြုတောရဆရာတော် အရှင်တိဿရထေရ်၏သခ်ေပထေရုပ္ပတ္တိ	ဃ
၄။	ပဏ္ဏာမစသည်ကို ပြခြင်း၊ မူတင်ကို ဘုရားရှင် ခွင့်ပြုတော်မူခြင်း	၁
၅။	မူတင် (၁၃)ပါးကိုပြခြင်း	၂
	(၁) ပံသုကူလိကမူတင်	၃
	(၂) တေစီဝရိကမူတင်	၅
	(၃) ပိဏ္ဍပါတိကမူတင်	၅
	(၄) သပဒါနစာရိကမူတင်	၆
	(၅) ဧကာသနိကမူတင်	၆
	(၆) ပတ္တပိဏ္ဍိကမူတင်	၇
	(၇) ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကမူတင်	၈
	(၈) အာရညိကမူတင်	၁၁
	(၉) ရုက္ခမူလိကမူတင်	၁၁
	(၁၀) အဗ္ဘောကာသိကမူတင်	၁၁
	(၁၁) သောသာနိကမူတင်	၁၂
	(၁၂) ယထာသန္ထတိကမူတင်	၁၂
	(၁၃) နေသဇ္ဇိကမူတင်	၁၃
၆။	မူတင်ဆောက်တည်ခြင်းအဆုံးအဖြတ်	၁၄
	(၁) ပံသုကူလိကမူတင်ဝိနည်းစွယ	၁၆

စဉ်	အကြောင်းအရာ	နှာ
	(၂) တေစီဝရိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၂၇
	(၃) ပိဋ္ဌပါတိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၃၄
	(၄) သပဒါနစာရိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၄၁
	(၅) ဧကာသနိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၄၆
	(၆) ပတ္တပိဏ္ဍိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၅၁
	(၇) ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၅၆
	(၈) အာရညိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၆၁
	(၉) ရုက္ခမူလိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၇၁
	(၁၀) အဗ္ဘောကာသိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၇၆
	(၁၁) သောသာနိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၈၀
	(၁၂) ယထာသန္ထတိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၈၅
	(၁၃) နေသဇ္ဇိကမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ	၈၈
၇။	မုတင်္ဂပကိဏ္ဏက ကထာ	၉၁
၈။	နိဂမန၊ ကျမ်းပြီး နှစ် လ ရက် စသည်ပြခြင်း	၉၈
၉။	ယနေ့ခေတ် တောရသာသနာ့အမွေကို လက်ဆင့်ကမ်း ပေးတော်မူခဲ့သည့် ကျေးဇူးရှင် နဘူးကျောင်းဆရာတော်ဘုရား	၉၉

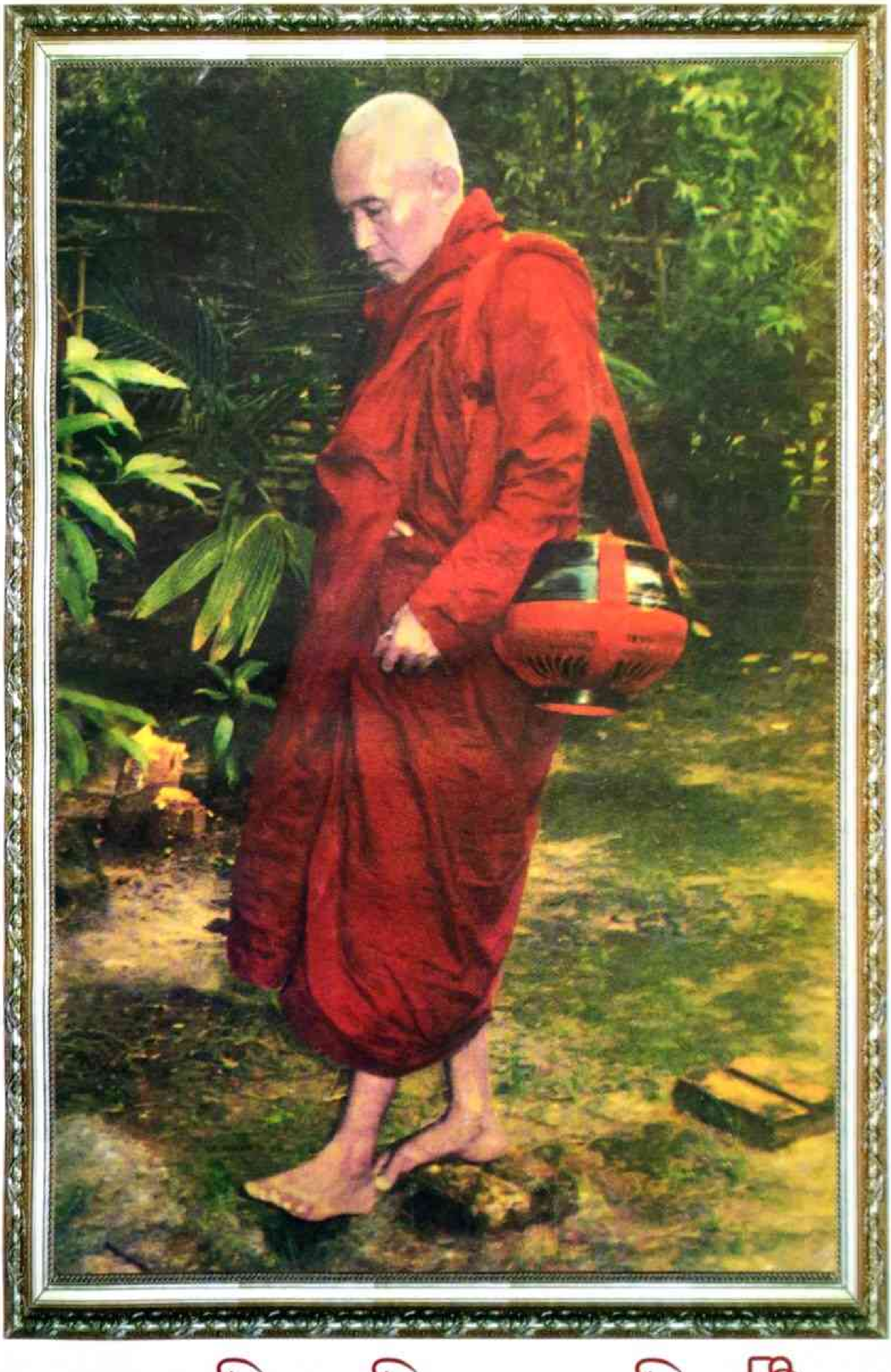

ကျေးဇူးရှင် နဘူးကျောင်းတောရဆရာတော်ဘုရားကြီး

(မြန်မာ ၁၂၈၃ – ၁၃၆၆) (ခရစ် ၁၉၂၁ – ၂၀၀၄)

မူတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်းစာအုပ် ဒုတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်း

ဆရာတော်ဘုရားကြီးမရှိတော့သည့်နောက် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဒိဋ္ဌာနုဂတိသို့ လိုက်ကာကျင့်သုံးနေထိုင်လေ့ရှိသည့် တောရကျောင်းများသို့ ဦးပညာသီဟာဘိဝံသနှင့်အတူ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးခေါင်းချတော်မူခဲ့သည့် ရမည်းသင်းမြို့နယ် နဘူးကျင်းတောရသို့ရောက်ရှိစဉ်က ရန်ကုန်ဆရာတော်က တောရဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကျမ်းစာအုပ်များကိုလှူဒါန်းပါသည်။ ထို့နောက် မိမိတို့နှစ်ပါး မသိမီလိုက်သည့် တောရဆရာတော်ဘုရား၏ ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ်များ၊ မူတင်အဆုံးအဖြတ်များကိုလည်း အားပါးတရ အကျယ်တဝင့် မိန့်ကြားတော်မူသဖြင့် ကြည်ညိုသဒ္ဓါတိုးကာ ဝမ်းသာပီတိဖြစ်ရပါသည်။ ထို့နောက် တွေးတွေးဆဆဖြင့် အတန်ကြာအချိန်ယူပြီးနောက်

"ဦးခေမာရေ့ ဒီနေ့သာသနာမှာ စင်စင်ကြယ်ကြယ်နေချင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ အလွန်ရှားပါးကုန်ပြီ၊ သူတော်ကောင်းအကျင့် ကျင့်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ် အနည်းစုလေးအတွက် ဆရာတော်ဘုရားကြီးပြုစုပေးသွားတဲ့ အရုဏ်တက်ချိန် အဆုံးအဖြတ်လည်း ရှိနေပြီ၊ ကိုယ်တော်ပြုစုထားတဲ့ အရုဏ်တက်ချိန် မြို့အလိုက် ဇယားရှိနေပြီ၊ ဒါပေမဲ့ မူတင်ကျင့်ချင်ကြတဲ့ရဟန်းကောင်းများအတွက် ဆရာတော်ကြီးပြုစုတော်မူသွားတဲ့ မူတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်းက ကုန်သလောက်ဖြစ်နေတယ်၊ ဒါကို ကိုယ်တော်က ဝိနည်းစည်းကမ်း နည်းလမ်းကျအောင် အပ်အပ်စပ်စပ်နှင့် ပြန်ပြီးလုပ်ပေးနိုင်ရင်လည်း ကောင်းမှာပဲနော်" ဟု မိန့်တော်မူပြီး မူတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်းစာအုပ်ဟောင်းတစ်အုပ်ကို ပေးအပ်တော်မူခဲ့ပါသည်။

သို့သော် ကျမ်းပြုဆရာတော်ဘုရားမှာ မိမိတို့၏ဆရာသခင်ဖြစ်နေသည်က တစ်ကြောင်း၊ ဆရာတော်ဘုရားမျက်ကွယ်ပြုပြီးသည်ကတစ်ကြောင်း၊ နက်နဲခက်ခဲလှသည့် မူတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်းဖြစ်နေသည်ကတစ်ကြောင်းအပြင် တာဝန်ပေးအပ်သူမှာလည်း ကျမ်းပြုတောရဆရာတော်၏အရိုက်အရာကို ဆက်ခံတော်မူသည့် ရန်ကုန်ဆရာတော်ကိုယ်တိုင်ဖြစ်နေသည်ကတစ်ကြောင်းကြောင့် ကွန်ပျူတာစာစီပြီး ပထမစာမူကြမ်းမှ တတိယစာမူကြမ်းအထိ အကြိမ်ကြိမ်ဖတ်ရှုကာ အချိန်ယူပြင်ဆင်ခဲ့

ပါသည်။ အချိန်ကာလမှာလည်း လမှသည် နှစ်အထိ ကြာမြင့်ခဲ့ပါသည်။ ထို့မှမက နောက်ဆုံးစာမူကြမ်းကိုမူ ရန်ကုန်ဆရာတော်ဘုရားကြီးကိုယ်တိုင် အထပ်ထပ် ကြည့်ရှုကာ ပြင်ဆင်ပေးတော်မူပါရန် တောင်းပန်ခဲ့ပါသည်။

တစ်ဖက်တွင်လည်း ရန်ကုန်မြို့မှ ဉာတိပဝါရိတများဖြစ်ကြသည့် ဒေါက်တာ ဦးဆန်းလွင်+ဒေါက်တာဒေါ်အေးအေးဝင်း၊ သား-မောင်ကောင်းဆက်နှင့် ဒါယကာ ဦးညီညီဦး၊ ဦးနိုင်လင်းတို့ကလည်း သာသနာတော်အတွက် ကျေးဇူးများမည့် ကျမ်းစာအုပ်တစ်အုပ် လှူဒါန်းရန်ဆန္ဒရှိနေကြောင်းလျှောက်ထားသည်နှင့် တိုက်ဆိုင်နေပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်ဆရာတော်ဘုရား၏ဆန္ဒတော်နှင့်အညီ ဝိနည်းစည်းကမ်း နည်းလမ်းကျစွာ အပ်အပ်စပ်စပ်ဖြင့် ကျေးဇူးရှင်ဆရာသခင်၏ ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ ကျမ်းစာအုပ်ကို ဆရာတော်ဘုရားကြီး လွန်တော်မူပြီး ဆယ်စုနှစ်ကျော်ကာလတွင် ဒုတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်ကာ ဒါနပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဤကောင်းမှုသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်သာသနာတော် ကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် ရှည်ကြာကာလတည်တံ့နိုင်ရေးအတွက် အထောက်အပံ့ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါစေသော်။

အရှင်ခေမာနန္ဒ (ဗြာဟ္မဏ)
ရန်တင်းတောရ-သပြေပင်

ကျမ်းပြုဆရာတော် အရှင်တိဿရထေရ်၏ နိဒါန်း

ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်းဟောင်း၌-

“ပရိဘုတ်ရာ၏ - ပရိဘုတ်ခြင်းကို
နိဗ္ဗာန်သို့ ချိုင်းဝှမ်းသော နှလုံးသားရှိသော
သိတင်းကြီးစဉ်ပရိဘုတ်”-

အစရှိသော စကားများကို မိန့်ဆိုရေးသားထားပါ၏။ ဤသို့ရေးသားထားသော အဆုံးအဖြတ်စာ များကို ဖတ်ကြည့်သောအခါ ဖတ်သူသည် ကျမ်းဆရာ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို အမြန်ချက်ချင်း မသိသေးဘဲ ဆင်ခြင်စဉ်းစား သတိထား၍ တွေးကြံမှသာ သိပါ၏။ ယင်းသို့ သိခြင်းသည်လည်း မပေါ်မလွင် မထင်မရှား ယောင်ဝါးဝါး မျှသာ သိခြင်း ဖြစ်ပါ၏။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ သိခြင်း မဟုတ်သေးပေ။

ထို့ကြောင့် ဤသို့ မပေါ်မလွင်မထင်မရှားဖြစ်သော စကားများကို ကြဉ်ဖယ် ထုတ်ပယ်ထား၍ မူလကျမ်းဆရာ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ပျက်ပျယ်ခြင်း မရှိစေဘဲ ထင်ရှား ပေါ်လွင် ရုံမျှသာ ပေါ်လွင်သော စကားသစ်ထည့်၍ ပြင်ဆင် ရေးသားလိုခြင်းနှင့် ပါဠိများစွာ ရောနှော၍ ရေးသားထားရာ၌ ပါဠိများကို သီးသန့် ထုတ်၍ ထား၍ ရေးသားလိုခြင်းတို့သည် ဤ ဝိနိစ္ဆယ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ နိဒါန်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအကြောင်းနှင့် လျော်ညီစွာ မပေါ်လွင်သည်ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှား အောင် ပြင်ဆင်ရေးသားထားပါ၏။ ပါဠိများကိုလည်း သီးသန့် ရေးထားပါ၏။

ဤသို့ ရေးသားထားသော ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်းကို ဖတ်ရှုသူများသည် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာ သိကြသည်ဟုဆိုပါက ရေးသူမှာ ရေးရကျိုးနပ်ပြီဟု ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်ရမည်ဟု မျှော်လင့်ပါသတည်း။

အရှင်တိဿရ

ကျမ်းပြုတောရဆရာတော် အရှင်တိဿရထေရ်၏သခင်ပထေရုပ္ပတ္တိ

တောရဆရာတော်သည် မန္တလေးတိုင်း၊ ရမည်းသင်းခရိုင်၊ ရမည်းသင်း မြို့နယ်၊ နဘူး ကျေးရွာနေ ခမည်းတော် ဦးဘ၊ မယ်တော် ဒေါ်အေးမှုန်တို့မှ ၁၂၈၃ ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လပြည့် ကျော်(၆)ရက်၊ (၂၂-၁၀-၂၁)နေ့ စနေနေ့ညနေ (၂)နာရီ (၃၀)မိနစ်အချိန် ဖွားမြင်တော်မူသော အတိဇာတ သားဦးရတနာ ဖြစ်ပါသည်။

အသက်(၉)နှစ်သားအရွယ် သရက်ကန်ကျောင်းဆရာတော်ထံ၌ ဘုန်းကြီး ကျောင်းသားဘဝဖြင့် အခြေခံပညာများ သင်ကြား၍ ၁၂၉၇ ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့် ကျော် (၃)ရက်၊ တနင်္ဂနွေ နေ့တွင် မိဘနှစ်ပါး၏ ပစ္စယာနုဂ္ဂဟဖြင့် သရက်ကန် ကျောင်းဆရာတော် ဦးဥက္ကံသကို ဥပဇ္ဈာယ် ပြုလျက် ရှင်သာမဏေ ဖြစ်လာသည်။ ဘွဲ့တော် ရှင်တိဿရ။

ရဟန်းဖြစ်ခြင်း

၁၃၀၂ - ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော် (၁၂)ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ နံနက်စက် နာရီ (၇)နာရီ (၅၅)မိနစ်အချိန် (သက်တော် ၁၉ နှစ် ၅ လ ၆ ရက်) တွင် နဘူးကျေး အုပ်စု ကြာပင်အင်းရွာဦးကျောင်း ဆရာတော် ဦးစက္ကိန္ဒကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ခမည်းတော် မယ်တော်တို့၏ ပစ္စယာနုဂ္ဂဟဖြင့် ဓမ္မာနုဂ္ဂဟ ကုသိုလ်ထူးအတွက် သရက်ကန်ကျောင်း ခဏ္ဍသိမ်၌ ရဟန်းဖြစ်တော်မူပါသည်။

နောင်အခါ စာချဘုန်းကြီးဘဝတွင် ရန်ကုန်မြို့၊ ညောင်တန်းသဘော်ဆိပ် ရပ်ကွက်နေ ရန်ကုန်စာတိုက် စာရေးကြီး ဦးသာကြွယ်နှင့် ဒေါ်အေးမိသားစုတို့၏ ပစ္စယာနုဂ္ဂဟဖြင့် ဘုရားဖြူ ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တပညာဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ဘုရားဖြူတိုက် ခဏ္ဍသိမ်၌ ဒုတိယအကြိမ် သိက္ခာထပ်တော်မူပါသည်။

ပညာဆက်လက်သင်ကြားခြင်း

တောရဆရာတော်လောင်းလျာ အရှင်တိဿရသည် သာမဏေဘဝနှင့် ရဟန်းဘဝ (၂)ဝါရသည့်တိုင်အောင် သရက်ကန်ကျောင်းဆရာတော် ဦးဥက္ကံသ၊ ကံကြီးကျောင်းဆရာတော် ဦးဝိမလ (ဦးရှင်)နှင့် သက္ကယ်ကျင်းတောရဆရာတော် ဦးသီဟတို့ထံ၌ ဘိက္ခုပါတိမောက်၊ ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးနှင့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟနေ့

ဝါဘက်ကျမ်းများကိုလည်းကောင်း၊ မာတိကာအရ ကောက် ညဝါဘက်ကျမ်းများကို လည်းကောင်း (၂)ခေါက်စီ ပေါက်မြောက်အောင် သင်ယူ ဆည်းပူးခဲ့လေသည်။

၁၃၀၅ - ခုနှစ်၊ ဝါဆိုဦးမှစ၍ ကံကြီးကျောင်းဆရာတော် ဦးဝိမလ (ဦးရှင်) အပ်နှံပေးသည့်အတွက် ဇာတိရွာမှ (၆) မိုင်ခန့်ဝေးသော ရမည်းသင်းမြို့နယ်၊ ဇီးဖြူကုန်းရွာ၊ ဂန္ထဓုရတိုက်ကျောင်း သစ်ရိပ်သာဆရာတော် ဦးဥတ္တမ (ဝိနယဂရုက) ထံသို့ ရောက်ရှိပြီး ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းစာများကို ရဟန်း(၃)ဝါမှ (၇)ဝါ ရသည်အထိ (၅)နှစ်တိုင်တိုင် သင်ယူ ဆည်းပူးခဲ့ပါသည်။

အင်းစိန်မဂ္ဂင်ကျောင်း၌ ရဟန်း(၈)ဝါမြောက် ဝါကပ်ခဲ့ပြီး၊ ထိုကျောင်း၌ နေစဉ် ယခု တပ်ကုန်းမြို့နယ်၊ ကြိုးကြာအင်းရွာသား ဇာတိ(ဘီစီ) စာရေးကြီး ဦးသာကြွယ်၏ ထွေ့ာက်ထားပေးချက်အရ ၁၃၁၀ - ခုနှစ်၊ ပြာသိုလဆန်း (၁၀)ရက် နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ် ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက်ကြီးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

ဓမ္မာစရိယဘွဲ့ရရှိခြင်း

ရဟန်း(၉)ဝါမှစ၍ ရန်ကုန်မြို့ ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက် ပဓာနနာယက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘဒ္ဒန္တ ပညာဝံသမဟာထေရ်မြတ်ကြီးထံ၌ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းစာများကို သင်ယူနေစဉ် သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ တိုက်တွန်းချက်အရ စာမေးပွဲများ ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ ပထမငယ်၊ ပထမလတ်၊ ပထမကြီးတန်းများ အောင်မြင်ပြီးနောက် ၁၃၁၅ - ခုနှစ် နယုန်လတွင် ဂုဏ်ထူးဆောင် (၆)ကျမ်းနှင့် ကျမ်းရင်း (၂)ကျမ်း အောင်မြင်ပြီး တပေါင်းလတွင် ကျမ်းရင်း ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာကျမ်းများကို အောင်မြင်ရာ (၉)ကျမ်းလုံး အောင်မြင်တော်မူသောကြောင့် “သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ” စာချတန်း အောင်ပန်းကို ဆွတ်လှမ်း ပန်ဆင်တော်မူခဲ့ပါသည်။

ဝိနယပထမကျော်

ဝိနယာနုဂ္ဂဟ စာမေးပွဲများကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာတွင်လည်း ဝိနယ ကောသလ္လ၊ ဝိနယဆေကတန်းများ အောင်မြင်ပြီးနောက် ၁၃၁၃ - ခုနှစ် ဝိနယ ဝိသာရဒတန်းကို အောင်မှတ် အများဆုံးဖြင့် ပထမစွဲလျက် “ ဝိနယာနုဂ္ဂဟပထမ ကျော်”ဘွဲ့ထူးကို ဆွတ်ခူးအောင်မြင်တော် မူခဲ့ပါသည်။

နည်းယူခြင်း

မန္တလေးမြို့၊ ဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်သစ်၊ သံတော်ဆင့်ကျောင်း၌ နေထိုင်သီတင်းသုံးလျက် တောင်ပြင်ဘုရားကြီးတိုက် ဘဒ္ဒန္တနာရဒ(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)နှင့် ဘဒ္ဒန္တအရိယစသော စာချအကျော် ဆရာတော်ကြီးများထံ၌ နယန္တရအလို့ငှာ မန္တလေးစာချနည်းများကိုလည်း (၂)နှစ်တိုင်တိုင် လှည့်လည် သင်ယူ ဆည်းပူးတော်မူခဲ့လေသည်။

စာပေပို့ချ ဂဏဝါစက

ရန်ကုန်မြို့၊ ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက်ကြီး၌ ၁၃၁၆-ခုနှစ်မှ ၁၃၂၄-ခုနှစ်အထိ (၉)နှစ် (၉)ဝါတိုင် ဂဏဝါစကဆရာတော်အဖြစ်ဖြင့် စာပေပို့ချလျက် ဦးစီးနာယကဘဒ္ဒန္တပညာဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ) မဟာထေရ်မြတ်ကြီး၏ ခြေတော်ရင်းတွင် တပည့်ဝတ်များကို လည်းကောင်း၊ ဘဒ္ဒန္တဝဏ္ဏိမာ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)၊ ဘဒ္ဒန္တနရိန္ဒာ-ဘိဝံသ (အဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ) အရှင်မြတ်ကြီးများနှင့်အတူ သာသနာ့တာဝန်များကိုလည်းကောင်း ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်တော်မူခဲ့လေသည်။

စာချဘုန်းကြီးဘဝမှ စ၍ ဆွမ်းခူတင်ဆောင်ဖြစ်ခဲ့

ဆရာတော်သည် စာဝါများကို တစ်နေ့ (၅)ကြိမ် ပို့ချ၏။ ဆရာတော်၏ စာပေပို့ ချမှုကောင်းခြင်း ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားမှုသည် သောတုဇနစာသင်သားလောက၌ ပြန့်လွင့်၏။ ယင်းကြောင့် ဆရာတော်၏ တပည့် စာလိုက်သံဃာများ ဓမ္မာစရိယစာချဆရာတော် မြောက်မြားစွာ ပေါ်ထွက်ခဲ့၏။

တောရဆရာတော်လောင်းလျာသည် ၁၃၁၆ - ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လမှ ၁၃၁၇ - ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လအထိ (၁)နှစ်တိတိသာ စာချဘုန်းကြီးအခွင့်အရေးယူသည့်အနေ, စာချဘုန်းကြီး အရသာ ခံစားသည့်အနေဖြင့် ဆွမ်းမခံဘဲ ဆွမ်းစားကျောင်းတက်၍ သုံးဆောင်ခဲ့ပြီး၊ ၁၃၁၇ - ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လမှစ၍ စာချဘုန်းကြီးဘဝဖြင့် ဆွမ်းခူတင်(၅)ပါးကို ကျင့်ဆောင်တော်မူခဲ့လေသည်။

ငွေတစ်ပြားမျှမရှိသော စာချဘုန်းကြီး

ဆရာတော်သည် စာသင်သားဘဝမှာပင် "ရူပိယသံဝေါဟာရ" သိက္ခာပုဒ်ကို လုံခြုံအောင် စောင့်ထိန်းနိုင်ခဲ့၏။ ဆရာတော်ထံ၌ နိဿဂ္ဂိထိုက်သောပစ္စည်း

ဘာတစ်ခုမျှမရှိ၊ နဝကမ္မဝတ္ထုအတွက် ကပ္ပိယကာရကဖြင့်သာ ရဟန်းတို့ အပ်စပ်သော ပစ္စည်းများကိုသာ တောင်းခံခဲ့၏။

စာချဘုန်းကြီးဖြစ်စ တစ်နေ့သောအခါ ဤသို့အကြံဖြစ်၏။ "ကပ္ပိယကာရကထံ နဝကမ္မဝတ္ထု သိမ်းဆည်းစေပြီး ရဟန်းတို့အား အပ်စပ်သော ပစ္စည်းကိုသာ တောင်းခံသောနည်းသည် ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်အပြစ်ကား လွတ်၏။

သို့သော် ငါပိုင်နဝကမ္မဝတ္ထုငွေ ကပ္ပိယကာရကထံမှာ ဘယ်ရွေ့ဘယ်မျှရှိသည်ဟု စိတ်ရောက်လျှင် "သဏ္ဍာယဒိဋ္ဌိဖြစ်၏"ဟု အကြံဖြစ်ကာ ကပ္ပိယကာရကကို အာလယပြတ် ငဲ့ကွက်မှုကင်းစွာ စွန့်လွှတ်၏။ ထိုနေ့မှစ၍ ငွေတစ်ပြားမျှမရှိသော စာချဘုန်းကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။

ဗုဒ္ဓနှင့်အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ တောကို အလွန်ချီးမွမ်း

ဆရာတော်သည် တစ်ဘက်တွင် စာပေပို့ချလျက် သင်ရိုးပိဋကမှတပါး ကျမ်းအိပ်ခေါ် နိကာယ်ပိဋကတ်များကို ပါဠိတော်နှင့်တွဲ၍ ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့ရာ (၃)နှစ်ကြာသောအခါ ကျမ်း အိပ်နိကာယ်ပိဋကတ်ပလ္လင်ပေါက် ကုန်စင်ပြီးဆုံးခဲ့၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် တောကို အလွန်ချီးမွမ်းသည်။ ဗုဒ္ဓမတ္တညူအရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ အဋ္ဌကထာဆရာကလည်း -

(၁) ရွာကျောင်း၊ မြို့ကျောင်းမှာနေမှ တရားသိမည့်ပုဂ္ဂိုလ် = ရွာမြို့မှာနေရမည်။

(၂) တောရကျောင်းမှာနေမှ တရားသိမည့်ပုဂ္ဂိုလ် = တောရကျောင်းမှာ နေရမည်။

(၃) မည်သည့်နေရာ နေသည်ဖြစ်စေ တရားသိမည့်ပုဂ္ဂိုလ် = တောရကျောင်းမှာ နေရမည်။

(၄) မည်သည့်နေရာနေနေ တရား မသိမည့်ပုဂ္ဂိုလ် = တောရကျောင်းမှာ နေရမည်။

ထို (၄)ချက်တွင် (၃)ချက်မှာ တောရအလေးထားသည့်အတွက် သာမဏေဘဝက စိတ်ကူးခဲ့သော ဂါမဝါသီဝိနယဂရုက ဖြစ်လိုစိတ်မှ အရညဝါသီဝိနယဂရုက ဖြစ်လိုစိတ်သို့ တဖွားဖွား ပြောင်းလဲခဲ့လေသည်။

စိတ်တော်က တောသို့ ကိုင်းလျက် ရှိုင်းလျက်

တောရဆရာတော်လောင်းလျာသည် ဂဏဝါစကစာချအဖြစ် သောတုဇနများစွာကို ပို့ချပေးလျက်ပင် ရှိငြားသော်လည်း စိတ်တော်က တောသို့ ကိုင်းလျက်

ရှိုင်းလျက် ရှိနေလေပြီ။

"မြင်သည့်သစ်ပင်၊ တောဟု ထင်၍၊ အာရညကင်၊ ဘယ်ခါဝင်အံ့"

ဟူသော ကဗျာလင်္ကာကို နှုတ်မှ ဖွင့်ဟ၍ ရံခါ ညည်းတော်မူလေပြီ။

တောရလိုက်ရှာ တစ်လခန့်ကြာ

စာချအဖြစ် (၈)နှစ်အကြာ ရဟန်း(၂၁)ဝါအရ ၁၃၂၃ - ခုနှစ် နှောင်း စာမေးပွဲများ ပြီးစအချိန် အထက်အညာဒေသသို့ သပိတ်ပိုက်ကာ တောရကျောင်း ရှာရန်ထွက်ခဲ့ရာ တစ်လခန့်ကြာမှ ဘုရားဖြူတိုက်သို့ ပြန်လည်ရောက်လာသည်။

တစ်ခါမှ ခရီးမသွားသည့်ပုဂ္ဂိုလ် ခရီးရှည်ထွက်သည့်အတွက် ဘုရားဖြူ ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တပညာဝံသ မဟာထေရ်က "ခရီးသွား မများဘူးလား" ဟုအမေးခံရ တော့၏။

တောရဆောက်တည်လို၍ တောရလိုက်ရှာသည့်အကြောင်း ပြန်လည် လျှောက်ထားသည့်အခါ ဘုရားဖြူဆရာတော်က "မိမိကိုယ်တိုင် တောရ ဆောက် တည်လိုပါလျက် ဆရာ့ထံမှ အခွင့်မရခဲ့သည့်အတွက် မိမိဆရာဖြစ်လာသည့်အခါ တပည့်များထဲမှ တောရဆောက်တည်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်ပေါ်ပေါက်ခဲ့လျှင် ခွင့်ပြုမည်" ဟု ကြိုတင်ဆုံးဖြတ်ထားပါကြောင်း စသည်ဖြင့် တသီတတန်းကြီး မိန့်တော်မူ၏။

နားကြားရသည့် အမိန့်စကားများကြောင့် ဝမ်းသာအားရပါသော်လည်း အခြေအနေ အခွင့်မသာသေးသည့်အတွက် ၁၃၂၄ - ခုနှစ် (၂၂) ဝါမြောက်ဝါကို ဘုရားဖြူတိုက်မှာပင် သောတုဇနများကို စာပေ ပို့ချပေးလျက် နေခဲ့ရပြန်လေသည်။

အရညဝါသီ ကြွလှမ်းပြီ

သာသနာတော်နှစ် ၂၅၀၇၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၂၅-ခုနှစ်၊ နယုန်လဆန်း (၅)ရက်နေ့တွင် ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက်ကြီးမှ သပိတ်တစ်လုံး၊ သင်္ကန်းသုံးထည်ဖြင့် သင်္ဘောဆိပ်သို့ ကြွခဲ့ရာ ကျောင်းတိုက်မှ သံဃာအပါး(၃၀)ခန့် သင်္ကန်းရုံလျက် လိုက်ပို့တော်မူကြ၏။

အဆန်ခရီး

ရန်ကုန်မှ မကွေးမင်းဘူးသို့ ဧရာဝတီမြစ်ကြော ရေဆန်ခရီးသင်္ဘောစီး၍ ကြွတော်မူသည်။ ဆရာတော်၏ ဘဝသံသရာ အဆန်ခရီးစတင်ခြင်းလည်း ဖြစ်ပါ

သည်။ မင်းဘူးမြို့မှ ငဖဲမြို့သို့၊ ငဖဲမှ ရွှေစက်တော် ဗုဒ္ဓခြေတော်ရင်းအရပ်ရှိ အုဌ်ဂူတစ်ခုသို့ နယုန်လပြည့်နေ့ နံနက်(၉)နာရီ အချိန်တွင် ရောက်ရှိပြီး ထိုအုဌ်ဂူ၌ ဝါကပ်တော်မူ၏။ ဓူတင် (၁၃)ပါးတွင် ရနိုင်ရာ ဓူတင်များကို ဆောက်တည်ပြီး နှစ်ပေါင်း လပေါင်းများစွာက ဖြစ်လိုလှသော အရညဝါသီဝိနယဂရုက ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ရပေတော့၏။

သီတင်းသုံးခဲ့သည့် တောရများ

ဆရာတော် သီတင်းသုံးနေထိုင် ဓူတင်ဆောင်ခဲ့သော တောရများမှာ မကွေးတိုင်း မင်းဘူးခရိုင် ရွှေစက်တော်တောရ၊ မြောင်းဦးတောရ၊ သရက်ခရိုင် မင်းတုံးမြို့နယ်တောရ၊ မန္တလေးတိုင်း ပျော်ဘွယ်မြို့နယ် ညောင်ကုန်းသုသာန်တောရ၊ လယ်ဝေးမြို့နယ် ထန်းတစ်ပင်တောရ၊ ရမည်းသင်းမြို့နယ် ရွှေဒါးရွှေမင်းဝံတောရနှင့် ရမည်းသင်းမြို့နယ် နဘူးကျင်းရွာ ရန်ကင်းတောရတို့ဖြစ်ပြီး ထိုတောရများတွင် လှည့်လည် သီတင်းသုံး နေတော်မူခဲ့ပါသည်။

နည်းယူဓုတင်ဆောင် ရဟန်းတော်များ

တောရဆရာတော် မထေရ်မြတ်၏ နည်းနာနိဿယယူ၍ ဒိဋ္ဌာနုဂတိသို့ လိုက်ကာ ကျင့်ကြံတော်မူကြကုန်သော ဓူတင်ဆောင်ရဟန်းတော်ပေါင်းများစွာ ဤသာသနာတော်၌ ပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

နိဒါန်းရေးသူ၏ စိတ်ဆန္ဒတွင် ဤဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်းကို ဖတ်ရှုပြီး ဖြစ်ပေါ်လာသည် ကောင်းမြတ်သော အာသီသဖြင့် ဂါထာသီကုံး၍ နိဂမနဝဏ္ဏနာဖြင့် ပူဇော်လိုက်ရပါသည်။

- ပုဗ္ဗေ ယော မဟာနိဿဘော၊ စိဓေဝ ဗုဒ္ဓသာသနေ။
  ယော မဟာကဿပေါ စတ္ထိ ၊ တေ ရမန္တိ ဓုတေ ဝတေ။

- ဣမံ ဂန္ထံ ကရော ထေရော၊ ဧဝံ ရမတိ သမ္ဘတိ။
  တေသံ ဝတံ ပသီဒိတွာ၊ ရတိံ ကရောန္တု သာဓဝေါ။ ။

ပုဗ္ဗေ၊ သာသနသမိုင်းရှေးခေတ်ပိုင်း၌။ ယော မဟာနိဿဘော စ၊ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပွင့်စဉ်ခါတွင် ဓုတဝါဒ ဧတဒဂ်ရဟု နာမထင်ပေါ် အကြင်မဟာနိဿဘမထေရ်ကျော်သည် လည်းကောင်း၊ ဣဓေဝ ဗုဒ္ဓသာသနေ၊ ဂေါတမနွယ်ဖွားမြတ်ဘုရား၏ ထင်ရှားပွင့်ရာ ဤသာသနာ၌ ပင်လျှင်။ ယော မဟာကဿပေါ စ၊ သိသာထင်ပေါ် ဓူတင်ဆောင်ဧတဒဂ်ရ အကြင်မဟာကဿပ မထေရ်ကျော်သည်

လည်းကောင်း။ အတ္ထိ၊ ထင်ရှားရှိပေ၏။ တေ၊ မူတင်ဆောင် ရဟန်းဟု အသာဆုံးအခန်း၌ ထိပ်တန်းက ထားရသော ထိုမထေရ်နှစ်ပါးတို့သည်။ မုတေ ဝတော၊ မူတင်ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်၌။ ရမန္တိ၊ နည်းယူလောက်အောင် မူတင်ဆောင်ဟု မြင့်ခေါင်ထင်ပေါ် အကျင့်တော်၌ မွေ့လျော်နှစ်ခြိုက် ပျော်ပိုက်တော်မူကြပါပေကုန်၏။

ဇဝံ တထေဝ၊ ပမာသို့ယူ ထိုအတူသာလျှင်။ ဝါ၊ ပမာထားယူ ထိုနှစ်ပါးအတူ သာလျှင်။ ဣမံ ဂန္ထံ၊ မုတင်ဝိနိစ္ဆယ နာမတင်လွှမ်း ဤမူတင်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်းကို။ ကရော ထေရော၊ သိလွယ်အောင်ပြင်ဆင် ပြုပြင်ကာ ရေးသားသော အကျင့်အား ဖြင့် မြင့်မားစွာ တည်ရပ်, အရှင် တိဿရထေရ်မြတ်သည်။ သမ္ဗုတိ၊ ဂေါတမနွယ်ဖွား မြတ်ဘုရား၏ သုံးပါး သာသနာထွန်းဆဲခါမို့ လွန်စွာသင့်လျော် ကျင့်အဖော်ဖြင့် ရွှင်ပျော်နိုင်ရာ ဤအချိန်အခါ၌။ ဝါ၊ ထောင်သုံးရာငါးဆယ် ရှစ် (၁၃၅၈) သက္ကရာဇ် အတွင်းမှာ ဤနိဒါန်းရေးသားနေသော ဤအချိန် ဤအခါ၌။ မုတေ ဝတော၊ မူတင် ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်၌။ ရမတိ၊ တောရဆောက်တည် မူတင်မြတ် ကျင့်ဝသီ၌ ရည်ရွယ်မပျက် မိဋ္ဌာန်ချက်ဖြင့် နှစ်သက်ရွှင်ပျော် မွေ့လျော်ဆဲသာ ဖြစ်ပါပေ၏။ သာဓဝေါ၊ ကိုယ်ကျင့်ဂုဏ်ရည် ကိုယ်၌တည်ဖို့ ရွယ်ရည်လိုကြောင်း သူတော်ကောင်း တို့သည်။ ဝါ-ကိုယ်ကျင့် သိက္ခာ တည်တံ့ပါသည့် များစွာသောင်းသောင်း သူတော် ကောင်းတို့သည်။ တေသံ၊ နှောင်းခဲ့ပြီးရာ ရှေးအခါ၌ ထေရာနှစ်ပါး ခုတစ်ပါးဟု သုံးပါးပေါ်လာ ဆက်ကာမပြတ် ထိုမူတင်ဆောင် မထေရ်မြတ်တို့၏။ ဝါ-တေသံ၊ သာသနာတော်တွင် နေ-လသွင်နှင့် ကြယ်သွင်တူထား ထင်ရှား ပေါ်လွင် မူတင် ဆောင်တတ် ကျင့်မြတ်ထင်ပေါ် ထိုမထေရ်ကျော်တို့၏။ ဝတံ၊ မူတင်ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို။ ပသီဒိတွာ၊ အားကျတုယူ ကြည်ညိုတော်မူကြ၍။ ဝါ - ကြည်ညို တော်မူကြပြီး လျှင်။ မုတေ ဝတော၊ မူတင်ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်၌။ ရတိံ၊ တုယူလိုက်နာ ကျင့်ဆောင်ကာလျှင် ကောင်းစွာရွှင်ပျော် မွေ့လျော်၍ နေတော်မူခြင်းကို။ ကရောန္တု၊ ပြုနိုင် ကျင့်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

မင်းကြည် (မဟာစရိယ၊ ဘီအေ)

ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယဂန္ထ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ဓုတင်္ဂဒေသကံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဓမ္မဥ္စ မလဓူနကံ။
သံဃဉ္စ ဓုတကိလေသံ၊ နမော နတွာန သာဒရံ။

သီလသုဒ္ဓိကရံ သာရံ၊ ယောဂီနံ ဟိတမာဝဟံ။
ဓုတင်္ဂဒီပယိဿာမိ၊ တံ မေ သုဏန္တု သာဓဝေါ။ ။

အဟံ၊ ငါသည်။ ဓုတင်္ဂဒေသကံ၊ ဓုတင်ကိုဟောတော်မူတတ်သော။ ဗုဒ္ဓဉ္စ၊ မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း။ မလဓူနကံ၊ အညစ်အကြေးကိုခါထုတ်တတ်သော။ ဓမ္မဥ္စ၊ တရားတော်ကိုလည်းကောင်း။ ဓုတကိလေသံ၊ ခါပြီး ခါဆဲ ခါလတ္တံ့သော ကိလေသာရှိသော။ သံဃဉ္စ၊ သံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း။ နမော နမာမိ၊ ရှိခိုးပါ၏။ သာဒရံ၊ ရိုသေခြင်းနှင့် တကွ။နတွာန၊ ရှိခိုးပြီး၍။

ယောဂီနံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၌ ယှဉ်သော ယောဂီ ရဟန်းတို့၏။ သီလသုဒ္ဓိကရံ လေးပါးသော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏ ဖြူစင်ခြင်းကို ပြုတတ်ထသော။ သာရံ၊ ပဋိပတ္တိတည်း ဟူသောအနှစ်သာရ, အဆုံးအဖြတ်တည်းဟူသော အနှစ်သာရရှိထသော။ ဟိတံ၊ ချမ်းမြင်အစ ရှိသောအစီးအပွားကို။ အာဝဟံ အာဝဟန္တံ၊ ရွက်ဆောင်တတ်ထသော။ ဓုတင်္ဂံ၊ ၁၃ပါး အပြားရှိသော ဓုတင်ကို။ ဒီပယိဿာမိ၊ ပြပေအံ့။ မေ၊ ငါ၏။ တံ၊ ထိုပြလတ္တံ့သောစကားကို။ သာဓဝေါ၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်။ သုဏန္တု၊ နာကြစေကုန်သတည်း။

ခပ်သိမ်းကုန်သော ယောဂီရဟန်းမြတ်တို့၏ အစီးအပွားကို အလိုရှိတော်မူသောသဗ္ဗညု ဘုရားသခင်သည်ကား စွန့်အပ်ပြီးသော လောကာမိသရှိကုန်သော, ကိုယ်၌လည်းကောင်း, အသက်၌လည်းကောင်း မငဲ့ကုန်သော, နိဗ္ဗာန်အားလျော်စွာ အကျင့်ကို အားထုတ်ခြင်း၌ အလိုရှိကုန်သော ဇာတိကုလပုတ္တ, အာစာရကုလပုတ္တ တည်းဟူသော အမျိုးကောင်းသားတို့အား တစ်ဆယ့်သုံးပါးကုန်သော ဓုတင်တို့ကို ခွင့်ပြုတော်မူအပ်လေသတည်း။

တေရသ ဓုတင်္ဂါနိ အနုညာတာနိ၊ သေယျထိဒံ-ပံသုကူလိကင်္ဂ, တေစီဝရိကင်္ဂ, ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂ, သပဒါနစာရိကင်္ဂ, ဧကာသနိကင်္ဂ, ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ, ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ အာရညိကင်္ဂ, ရုက္ခမူလိကင်္ဂ, အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ, သောသာနိကင်္ဂ, ယထာသန္ထတိကင်္ဂ နေသဇ္ဇိကင်္ဂန္တိ၊ တတ္ထ-

အတ္ထတော လက္ခဏာဒီဟိ၊ သမာဒါနဝိဓာနတော။
ပဘေဒတော ဘေဒတော စ၊ တဿ တဿာနိသံသတော။

ကုသလတ္တိကတော စေဝ၊ ဓုတာဒီနံ ဝိဘာဂတော။
သမာသဗျာသတော စာပိ၊ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၁၃-ပါးကုန်သော ဓုတင်တို့ကို ခွင့်ပြုတော်မူကုန်၏။ ဓုတင် ၁၃-ပါး ဟူသည်ကား-

၁။ ပံသုကူလိကဓုတင်	၈။ အာရညိကဓုတင်
၂။ တေစီဝရိကဓုတင်	၉။ ရုက္ခမူလိကဓုတင်
၃။ ပိဏ္ဍပါတိကဓုတင်	၁၀။ အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်
၄။ သပဒါနစာရိကဓုတင်	၁၁။ သောသာနိကဓုတင်
၅။ ဧကာသနိကဓုတင်	၁၂။ ယထာသန္ထတိကဓုတင်
၆။ ပတ္တပိဏ္ဍိကဓုတင်	၁၃။ နေသဇ္ဇိကဓုတင်
၇။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကဓုတင်	ဤ ၁၃-ပါးတို့ဖြစ်ပါသည်။

တတ္ထ၊ ထိုဓုတင်တို့၌။ အတ္ထတော၊ ဝစနတ္ထအားဖြင့်လည်းကောင်း။ လက္ခဏာဒီဟိ၊ လက္ခဏာစသောအားဖြင့်လည်းကောင်း။ သမာဒါနဝိဓာနတော၊ ဆောက်တည်ခြင်း, စီရင်ခြင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ပဘေဒတော၊ ဥက္ကဋ္ဌစသော အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဘေဒတော စ၊ ဓုတင်ပျက်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း။ တဿ တဿာ, နိသံသတော၊ ထိုထိုဓုတင်တို့၏ အကျိုးပြုအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ကုသလတ္တိကတော စေဝ၊ ကုသလတိက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဓုတာဒီနံ၊ ဓုတော, န ဓုတဝါဒါဒိအစရှိသောသဘောကို။ ဝိဘာဂတော စ၊ ခွဲခြမ်း၍ပြသောအားဖြင့် လည်းကောင်း။ သမာသဗျာသတော စာပိ၊ အကျဉ်းချုံးခြင်းအကျယ်ချဲ့ခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဝိနိစ္ဆယော၊ အဆုံးအဖြတ်ကို။ ဝိညာတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏။

၁-ပံသုကူလိက။ ။တတ္ထ အတ္ထတောတိ တာဝ ရထိကသုသာန သင်္ကာရကူဋာဒီနံ ယတ္ထကတ္ထစိပံသူနံ ဥပရိ ဌိတတ္တာ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန တေသုတေသု ပံသုကူလမိဝါတိ ပံသုကူလံ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၇)။

"နဒိယာ ကူလ"န္တိအာဒီသု ဝိယ သမုဿယတ္ထော ကူလသဒ္ဒေါတိ အာဟ "ပံသုကူလမိဝ ပံသုကူလ"န္တိ။ ။(အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေနာတိ ဥဿိတဋ္ဌေန)။ (မဟာဋီကာ၊ ၁။ ၈၉)။

"ပါစီနစက္ကဝါဠပဗ္ဗတံ ဥဿာ ပိတာနိ ဓဇပဋာကာနိ ပစ္ဆိမစက္ကဝါဠံ ပဌဝိတိရိယံ ဟရ" န္တိအာဒီသု ဝိယ။

၁။ ယံ စီဝရံ၊ အကြင်သင်္ကန်းသည်။ ရထိကသုသာနသင်္ကာရကူဋာဒီနံ၊ ရထား လမ်း သုသာန် အမှိုက်ပုံ စသည်တို့တွင်။ ယတ္ထကတ္ထစိ၊ အမှတ်မရှိ တခုခုအရပ်၌။ ပံသူနံ၊ မြေမှုန့်တို့၏။ ဥပရိ၊ အထက်၌။ ဌိတတ္တာ၊ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန၊ လွန်၍တက်သော အနက်အားဖြင့်။ (ဥဿိတဋ္ဌေန၊ လွှားသော အနက်အားဖြင့်-ဋီ) တေသု တေသု၊ ထိုထိုလမ်း သုသာန်အမှိုက်ပုံစသည် တို့၌။ ကူလမိဝ ဥဿိတမိဝ၊ လွှားသကဲ့သို့။ ပဝတ္တတိ တိဋ္ဌတိ၊ ဖြစ်တတ်တည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တံ စီဝရံ၊ ထိုသင်္ကန်းသည်။ ပံသုကူလံ၊ ပံသုကူလမည်၏။

ဤအနက်ကား "နဒိယာ ကူလံ စသည်တို့၌ကဲ့သို့ လွှား၍တတ်သော အနက်သည် ကူလ၏အနက်ဖြစ်သည်" ဟူသော မဟာဋီကာနှင့်အညီတည်း။ ဤ၌ ပံသုအရကားမြေတည်း၊ ကူလမိဝ အရကား လွှားသကဲ့သို့ ပစ်အပ်သော အဝတ် အထည်သင်္ကန်းတည်း။ အချို့ဆရာကား "နဒိယာ ကူလမိဝ"ကို ရှု၍ ကမ်းပါးယံကဲ့သို့ ဟု အနက်ပေး၏။ မသင့်မတန်ဟု မှတ်လေ။

"အရှေ့စကြဝဠာ မြေဖီလာ၌ စိုက်ထောင်အပ်သော တံခွန်ကုက္ကားတို့သည် အနောက် စကြာဝဠာ မြေဖီလာသို့ ဆောင်ကုန်၏" ဟူ၍ ဆိုသောအရာ၌ကဲ့သို့ ဥဿိတ အနက်သည် ဖီလာအနက်လည်းဖြစ်ကောင်းရကား လွှားသကဲ့သို့ဟု အနက်ပေးခြင်းသည်သာ သင့်မြတ်လှပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဆရာသည် (တက် သည်ဟူသောအနက်ကို လွှားသည်ဟူသော အနက်ဖြင့်ဖွင့်သည်) တံခွန်ကဲ့သို့ လွင့်သည်ကိုမလိုသောကြောင့် မြေ၌လွှားသကဲ့သို့ဟူ၍ ဥပမာပြုထားပါသတည်း။

အထဝါ ပံသု ဝိယ ကုစ္ဆိတဘာဝံ ဥလတီတိ ပံသုကူလံ၊ ကုစ္ဆိတဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ လဒ္ဓနိဗ္ဗစနဿ ပံသုကူလဿ ဓာရဏံ ပံသုကူလံ၊ တံ သီလ မဿာတိ ပံသုကူလိကော။ ပံသုကူလိကဿ အင်္ဂံ ပံသုကူလိကင်္ဂံ။ အင်္ဂန္တိ ကာရဏံ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မာ ယေန သမာဒါနေန သော ပံသုကူလိကော ဟောတိ၊ တဿေတံ အဓိဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (၅၁-၅၇)။

ပံသုကူလဿ ဓာရဏံ ပံသုကူလံ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ တံ သီလ မဿာတိ ပံသုကူလိကော။ ပံသုကူလိကဿ အင်္ဂန္တိ ပံသုကူလိကင်္ဂံ၊ စေတနာဟ “ပံသုကူလိကဿာ” တိ အာဒိ။ တဿာတိ သမာဒါနဿ (မဟာဋီကာ ၁-၈၉)။

ပံသုကူလံ သီလံ အဿာတိ ပံသုကူလိကော၊ ပံသုကူလိကဿ အင်္ဂံ ကာရဏံ ပံသုကူလိကင်္ဂံ။ (ဤဝိနိစ္ဆယဆရာ၏ ပါဌ်ဖြစ်ပါသည်)

အထဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ယံ စီဝရံ၊ သည်။ ပံသု ဝိယ၊ မြေကဲ့သို့။ ကုစ္ဆိတဘာဝံ၊ စက်ဆုပ်အပ်သောအဖြစ်သို့။ ဥလတိ(ဂစ္ဆတိ)၊ ရောက်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့မြေကဲ့သို့ စက်ဆုပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သောကြောင့်။ တံ စီဝရံ၊ သည်။ ပံသုကူလံ၊ ပံသုကူလ မည်၏။ ဤ၌ ပံသုသဒ္ဒါကား မြေကဲ့သို့ဟူသော ဥပမာ အနက်, ကုသဒ္ဒါကား စက်ဆုတ်ဖွယ် အဖြစ်ဟူသောအနက်, ဥလ သဒ္ဒါကား ရောက်သည်ဟူသောအနက်, ပေါင်း လျှင် ပံသုကူလ-မြေကဲ့သို့ စက်ဆုတ်ဖွယ်အဖြစ် သို့ ရောက်သည်ဟူ၍ အနက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (၅၁)

ပံသုကူလဿ၊ ပံသုကူသင်္ကန်းကို။ ဓာရဏံ၊ ဆောင်ခြင်းတည်း။ ပံသုကူလံ၊ ပံသုကူသင်္ကန်းကိုဆောင်ခြင်း။ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းဖြင့် ပံသုကူလသဒ္ဒါ ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုလို၏။ (ဋီ)

အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ ပံသုကူလံ၊ ပံသုကူကို ဆောင်ခြင်းတည်းဟူသော။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပံသုကူလိကော၊ ပံသုကူလိကမည်၏။ ပံသုကူလိကင်္ဂံ၊ ပံသုကူကိုဆောင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အင်္ဂံ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ ပံသုကူလိကင်္ဂံ၊ ပံသုကူကိုဆောင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်း။ အရကား “ပံသုကူလိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” ဟူ၍ ဆောက်တည်သော သမာဒါနစေတနာရ၏။ ထိုစေတနာသည်ပင်လျှင် ပံသုကူလိကင်မည်၏။ နောက်စူတင်တို့၌လည်း ဤနည်းကို မှီ၍ အကျယ်ကို သိရာ၏။ (ဤဝိနိစ္ဆယဆရာ)

၂-တေစီဝရိက။ ။သံယာဋ္ဌိ ဥတ္တရာသင် အန္တ ရဝါသကသင်္ခါတာနိ တိဏိ စီဝရာနိ ဓာရဏံ တိစီဝရံ၊ တိစီဝရံ သီလံ အဿာတိ တေစီဝရိကော၊ တဿ အင်္ဂ တေစီဝရိကင်္ဂ။

၃-ပိဏ္ဍပါတိက။ ။ပတနံ ပါတော၊ ဘိက္ခာသင်္ခါတာနံ ပရေဟိ ဒိန္နာနံ ပိဏ္ဍာနံ ပါတော ပိဏ္ဍပါတော၊ တံ ပိဏ္ဍပါတံ ဥဉ္ဆတိ တံ တံ ကုလံ ဥပသင်္ကမန္တော ဂဝေသတီတိ ပိဏ္ဍပါတိကော၊ ပိဏ္ဍာယ ဝါ ပတိတုံ ဝတမေတဿာတိ ပိဏ္ဍပါတီ၊ ပိဏ္ဍပါတီ ဧဝ ပိဏ္ဍပါတိကော၊ တဿ အင်္ဂ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂ။

၂။ သံဃာဋိဥတ္တရာသင်အန္တရဝါသကသင်္ခါတာနိ၊ နှစ်ထပ်ဒုကုဋ်ကိုယ်ရုံ သင်းပိုင်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ တိဏိ စီဝရာနိ၊ သုံးထည်သင်္ကန်းတို့ကို။ ဓာရဏံ၊ ဆောင်ခြင်း။ တိစီဝရံ၊ သုံးထည်သော သင်္ကန်းကိုဆောင်ခြင်း။ အဿ။ ထိုရဟန်းအား။ ၏။ တိဏိ စီဝရံ။ သုံးထည်သောသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းဟူသော။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အဿာတိပဒေန၊ အဿ ဟူသောပုဒ်ဖြင့်။ နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ညွှန်ပြအပ်သော။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ တေစီဝရိကော၊ တေစီဝရိက မည်၏။ တဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ အင်္ဂ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ တေစီဝရိကင်္ဂ၊ ထိုရဟန်း၏အကြောင်း၊ တေစီဝရိကဟူ၍ မှတ်ကြောင်း သမာဒါန စေတနာရ၏။

၃။ ပတ္တော၊ သပိတ်၌။ ပတနံ၊ ကျခြင်း။ ပါတော၊ သပိတ်၌ကျခြင်း။ ဘိက္ခာသင်္ခါတာနံ၊ ဆွမ်းဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ ပရေဟိ၊ သူတပါးတို့သည်။ ဒိန္နာနံ၊ လှူအပ်ကုန်သော။ ပိဏ္ဍာနံ၊ ဆွမ်းတို့၏။ ပါတော၊ ကျခြင်းတည်း။ ပိဏ္ဍပါတော၊ ထိုသို့သောဆွမ်းတို့၏ကျခြင်း။ ယောဘိက္ခု၊ သည်။ တံ တံ ကုလံ၊ ထိုထိုအမျိုးအိမ်သို့။ ဥပသင်္ကမန္တော၊ အနီးသို့ ချဉ်းကပ်သည်ဖြစ်၍။ တံ ပိဏ္ဍပါတံ၊ ထိုသို့သော သပိတ်၌ကျသောဆွမ်းကို။ ဥဉ္ဆတိ ဂဝေသတိ၊ ရှာမှီးတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သော ဘိက္ခု၊ သည်။ ပိဏ္ဍပါတိကော၊ မည်၏။ ဧတဿ၊ ထိုရဟန်းအား။ ပိဏ္ဍာယ၊ ဆွမ်းအလို့ငှာ။ ပတိတုံ စရိတုံ၊ သွားခြင်းငှာ။ ဝတ္တံ၊ ကျင့်ဝတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပိဏ္ဍပါတီ၊ ပိဏ္ဍပါတီမည်၏။ ပိဏ္ဍပါတီ ဧဝ၊ ပိဏ္ဍပါတီသည် ပင်လျှင်။ ပိဏ္ဍပါတိကော၊ ပိဏ္ဍပါတိကမည်၏။ (ဏိကပစ္စည်းအနက်မရှိဟု ဆိုလို၏) တဿ၊ ၏။ အင်္ဂ၊ အကြောင်းတည်း။ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂ၊ ပိဏ္ဍပါတိက၏အကြောင်း။ ရှေးနည်းတူစေတနာရ၏။

၁၂။ ဋ-၁-၅၈-ဝိဋ္ဌေ၊

၄-သပဒါနစာရိက။ ။အပေတံ ဒါနတော အပဒါနံ၊ သဟ အပဒါနေ
နာတိ သပဒါနံ၊ သပဒါနံ စရိတုံ သီလမဿာတိ သပဒါနစာရီ၊
သပဒါနစာရီ ဧဝ သပဒါနစာရိကော၊ တဿ အင်္ဂံ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ၊
၅-ဧကာသနိက။ ။ဧကာသနေ ဘောဇနံ ဧကာသနံ၊ တံ သီလ
မဿာတိ ဧကာသနိကော၊ တဿ အင်္ဂံ ဧကာသနိကင်္ဂံ၊ (၄၅-၅၈)
ယေဘုယျဝသေန စေတ္ထ အာသနဂ္ဂဟဏံ၊ ရောဂါဒိကာရဏာ ပန သတိ
နိသဇ္ဇာဒီသု ဧကေန ဣရိယာပထေန ဧဝံ ဘုဥ္ဇန္တောပိ ဣဒံ ဓုတင်္ဂံ
ပရိဟရတိ ဧဝ။ (စူဠဋီကာ)

၄။ ဒါနတော အဝခဏ္ဍနတော၊ အစဉ်ဖြတ်ခြင်းမှ။ အပေတံ၊ ကင်းသည်တည်း။ အပဒါနံ၊ အစဉ်ဖြတ်ခြင်းမှကင်းသည်။ ယံ စရဏံ၊ အကြင်ဆွမ်းခံသွားခြင်းသည်။ အပဒါနေန၊ အစဉ်ဖြတ်ခြင်းမှ ကင်းခြင်းနှင့်။ သဟ၊ တကွ။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တံ၊ သည်။ အပဒါနံ၊ အပဒါနမည်၏။ အဿ၊ ထိုရဟန်းအား။ သပဒါနံ၊ အစဉ်မဖြတ်ဘဲ သွားခြင်းကို။ စရိတုံ၊ သွားခြင်းကျင့်ခြင်းငှာ။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သပဒါနစာရီ သပဒါနစာရီမည်၏။ သပဒါနစာရီ ဧဝ၊ သပဒါနစာရီ သည်ပင်လျှင်။ သပဒါန စာရိကော၊ သပဒါနစာရိကမည်၏။ (ရဟန်းရ၏) တဿ၊ ထို၏။ အင်္ဂံ၊ အကြောင်းတည်း။ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ၊ သပဒါနစာရိက၏အကြောင်း။ (ရှေးနည်းတူ စေတနာရ၏)

၅။ ဧကာသနေ၊ တစ်ထိုင်တည်းသော ဣရိယာပုထ်၌။ ဘောဇနံ၊ ဘုဉ်းပေးခြင်း (စားခြင်း)တည်း။ ဧကာသနံ၊ တစ်ထိုင်တည်း ဘုဉ်းပေးခြင်း။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ တံ၊ ထိုတစ်ထိုင်တည်းဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်၊ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ ဧကာသနိကော၊ ဧကာသနိကမည်၏။ တဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ အင်္ဂံ အကြောင်းတည်း။ ဧကာသနိကင်္ဂံ၊ ဧကာသနိက၏ အကြောင်း။ (နည်းတူစေတနာရ၏)

စူဠဋီကာပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကား-ဤအရာ၌ တစ်ထိုင်တည်းစားခြင်း၌သာ ယူ၍ အာသန သဒ္ဒါကို ဆိုလေသည်ကား ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်သာ ဆိုသတည်း။ ရောဂါအနာ အစရှိသော အကြောင်းရှိလတ်သော်ကား ထိုင်ခြင်းစသော ဣရိယာပုတ်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဣရိယာပုတ်ဖြင့် ဘုဉ်းပေးသော်လည်း ဤဓုတင်ကို ဆောင်သည်သာမည်၏။ မပျက်ဟု ဆိုလို၏။

၆-ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ။ ။ဧကသ္မိံယေဝ ပတ္တေ ပိဏ္ဍော ပတ္တပိဏ္ဍော။ (ဝေသဒ္ဒလောပေါ) ပတ္တပိဏ္ဍသညံ ကတွာ ဘုဉ္ဇနံ ပတ္တပိဏ္ဍော။

ပတ္တပိဏ္ဍဂ္ဂဟဏေ ပတ္တပိဏ္ဍောတိ ဣဓ ဥတ္တရပဒလောပေါတိ အာဟ "ပတ္တပိဏ္ဍဂဟဏေ ပတ္တပိဏ္ဍသညံ ကတွာ" တိ ပိဏ္ဍနာမံ ကတွာ။ ဧဝံ ဥပရိပိ။ လောပံ အယံ နိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေန္တော "ပတ္တပိဏ္ဍဂဟဏော ပတ္တပိဏ္ဍသညံ ကတွာ" တိ အာဟ။ ဧသ နယော ဣတောပရေသုပိ။ (မဟာဋီ၊၁၈၉)

ပတ္တပိဏ္ဍော သီလမဿာတိ ပတ္တပိဏ္ဍိကော။ တဿ အင်္ဂံ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ။ (ဌ၁၊၅၈)

၆။ ဧကသ္မိံယေဝ၊ တစ်လုံးတည်းသာဖြစ်သော။ ပတ္တေ၊ သပိတ်၌။ ပိဏ္ဍော၊ ဆွမ်းတည်း။ ပတ္တပိဏ္ဍော၊ တစ်လုံးတည်းသာဖြစ်သော သပိတ်၌ဆွမ်း။ (ဧဝသဒ္ဒါ ကျေသည်ဟု ဆိုလို၏)

ပတ္တပိဏ္ဍသညံ၊ တစ်လုံးတည်း သပိတ်၌သာ ဆွမ်းဟူသောသညာကို။ ကတွာ၊ နှလုံးသွင်းပြု၍။ ဘုဉ္ဇနံ၊ ဘုဉ်းပေးခြင်း စားခြင်းတည်း။ ပတ္တပိဏ္ဍော၊ တစ်လုံးတည်းသပိတ်၌သာ ဆွမ်းဟူသောသညာကိုပြု၍ ဘုဉ်းပေးခြင်း။ (နောက်ပုဒ်ကျေသည်ဟု ဆိုလို၏)

ဋီကာပါဌ်၏အဓိပ္ပါယ်ကား-ပတ္တပိဏ္ဍော၌ နောက်ပုဒ်ကျေသည်။ သပိတ်အတွင်း၌ ရှိသရွေ့ဆွမ်းအမဲကိုသော်လည်း ဆွမ်းဟူသောအမည် အမှတ်သညာကို ပြု၍ ဘုဉ်းပေးခြင်းစားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။

အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ ပတ္တပိဏ္ဍော၊ တစ်လုံးတည်းသော သပိတ်၌သာ ဆွမ်းဟူသော အမှတ်သညာကိုပြု၍ ဘုဉ်းပေးခြင်းတည်းဟူသော။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ ပတ္တပိဏ္ဍိကော၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကမည်၏။ ။ဤ၌ဝိဂြိုဟ်ကို ရည်၍ ဧဝံ ဥပရိဟု ဆိုသတည်း။ ခလုပစ္ဆာကို ရည်သည်ဟုလည်း ယူသင့်၏။

တဿ၊ ထိုပတ္တပိဏ္ဍိကရဟန်း၏။ အင်္ဂံ၊ အကြောင်းတည်း။ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ၊ တစ်လုံးတည်းသော သပိတ်၌သာ ဆွမ်းဟူသောအမှတ်ကိုပြု၍ ဘုဉ်းပေးလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်း။ အရကား ဆောက်တည်သော သမာဒါနစေတနာရ၏။

၇-ခလုပစ္ဆာဘတ္တိက။ ။ခလူတိ ပဋိသေဓနတ္ထေ နိပါတော။ ပဝါရိတေန သတာ ပစ္ဆာ လဒ္ဓံ ဘတ္တံ ပစ္ဆာဘတ္တံ နာမ၊ တဿ ပစ္ဆာဘတ္တဿ ဘောဇနံ ပစ္ဆာဘတ္တဘောဇနံ၊ တသ္မိံ ပစ္ဆာဘတ္တဘောဇနေ ပစ္ဆာဘတ္တသည် ကတွာ ပစ္ဆာဘတ္တံ သီလမဿာတိ ပစ္ဆာဘတ္တိကော။ န ပစ္ဆာဘတ္တိကော ခလုပစ္ဆာ ဘတ္တိကော။ သမာဒိန္နဝသေန ပဋိက္ခိတ္တာ-တိရိတ္တဘောဇနဿေတံ နာမံ။

၇။ 'ခလု' ဟူသောစကားသည် ပယ်မြစ်သောအနက်၌ နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်ပေ၏။ ပဝါရိတေန၊ ပယ်မြစ်သည်။ ဝါ၊ ဆွမ်းစားဘုဉ်းပေးစဉ် လောင်းလာကပ်လာသော ဘောဇဉ်ကို တော်ပြီတန်ပြီဟု ပယ်မြစ်ခြင်းသည်။ သတာ၊ ဖြစ်ပါလျက်။ ပစ္ဆာ၊ နောက်မှ။ လဒ္ဓံ၊ ရအပ်သော။ ဘတ္တံ၊ ဆွမ်းသည်။ ပစ္ဆာဘတ္တံ နာမ၊ ပစ္ဆာဘတ်မည်၏။ ဝါ၊ နောက်ဆွမ်းမည်၏။ တဿ ပစ္ဆာဘတ္တဿ၊ ထိုနောက်ဆွမ်းကို။ ဘောဇနံ၊ အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားခြင်းတည်း။ ပစ္ဆာဘတ္တဘောဇနံ၊ ထိုသို့သော နောက်ဆွမ်းကို အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားခြင်း။ အဿ၊ ထိုရဟန်းအား၊ ရဟန်း၏။ တသ္မိံ ပစ္ဆာဘတ္တဘောဇနေ၊ ထိုသို့သောနောက်ဆွမ်းကို ဝိနည်းကံပြု၍စားခြင်း၌။ ပစ္ဆာဘတ္တသည်၊ နောက်ဆွမ်းဟူသောအမှတ်ကို။ ကတွာ၊ ပြု၍။ ပစ္ဆာဘတ္တံ၊ နောက်ဆွမ်းကို စားခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အဿာတိပဒေန၊ အဿ ဟူသောပုဒ်ဖြင့်။ နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ညွှန်ပြအပ်သော။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ ပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ ပစ္ဆာဘတ္တိကမည်၏။ (ပဝါရိတ်သင့်ပြီး အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားသော ရဟန်း ရ၏) ပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ နောက်ဆွမ်းကို စားသောရဟန်းသည်။ န၊ မဟုတ်။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ နောက်ဆွမ်းကိုစားသော ရဟန်းမဟုတ်။ (ပဝါရိတ်သင့်ပြီး အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားခြင်းကို ပယ်သော ဓုတင်ဆောင် ရဟန်းကို ရ၏) ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာသည် "ဆောက်တည်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားခြင်းကို ပယ်သောရဟန်း၏ အမည်ဖြစ်သည်"ဟု မိန့်ဆို၏။ ဤဆိုခဲ့သည်ကား ခလုသဒ္ဒါကို ပယ်မြစ်ခြင်း အနက်ကြံသောနည်းတည်း။

အဋ္ဌကထာယံ ပန ဝုတ္တံ ခလုတိ ဧကော သကုဏော၊ သော မုခေန ဖလံ ဂဟေတွာ တသ္မိံ ပတိတေ ပုန အညံ န ခါဒတိ၊ တာဒိသော အယန္တိ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ (ဠ)

ခလုသကုဏာသ ပစ္ဆာဘတ္တံ ဝိယ ပစ္ဆာဘတ္တေ ပဋိပတ္တိ ဧတဿာတိ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ (ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဒဿေတိ) (ဤဆရာ)

တာဒိသော အယန္တိ ဣမိနာ ခလုသကုဏဿေဝ ပစ္ဆာဘတ္တေ၊ (လ) ဘတ္တိကောတိ ပဒသိဒ္ဓိံ ဒဿေတိ၊ (စူဠဋီကာ)

အဋ္ဌကထာယံ ပန၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ကား။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်၏။ ခလူတိ၊ ခလုဟူသည်ကား။ ဧကော၊ တစ်ခုသော။ သကုဏော၊ ငှက်တည်း။ သော၊ ထိုငှက်သည်။ မုခေန၊ နှုတ်သီးဖြင့်။ ဖလံ၊ သစ်သီးကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ တသ္မိံ၊ ထိုယူသောသစ်သီးသည်။ ပတိတေ၊ ကျခဲ့သည်ရှိသော်။ ပုန၊ တဖန်။ အညံ၊ အခြားတပါးသော သစ်သီးကို။ န ခါဒတိ၊ မစားတော့ပေ။ အယမ္ပိ၊ ဤဓူတင်ဆောင် ရဟန်းသည်လည်း။ တာဒိသော၊ ထိုငှက်သည် သစ်သီးကျခဲ့သည်မှ တခြားတပါး သောနောက်သစ်သီးကို မစားသကဲ့သို့ ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှ နောက်၌ အတိရိက် ဝိနည်းကံပြု၍ စားကောင်းသော ဘောဇဉ်ကို မစားသောသဘော မစားသောအလေ့ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကမည်၏။

ဧတဿ၊ ထိုရဟန်းအား၊ ၏။ ခလုသကုဏဿ၊ ခလုငှက်၏။ ပစ္ဆာဘတ္တံ ဝိယ၊ နောက်သစ်သီးအစာ ဆုံးရှုံးခြင်းကဲ့သို့။ ပစ္ဆာဘတ္တေ၊ နောက်ဆွမ်းဆုံးရှုံးခြင်း၌။ ပဋိပတ္တိ၊ ကျင့်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကမည်၏။

စူဠဋီကာအဆိုကား "တာဒိသော အယံ"ဟူသော ဤစကားဖြင့် ခလုငှက်၏ သစ်သီးဆုံးရှုံးသကဲ့သို့ ထိုရဟန်းမှာ နောက်ဆွမ်းဆုံးရှုံးခြင်းကြောင့် (လ) ခလုပစ္ဆာ ဘတ္တိက ပုဒ်ပြီးခြင်းကိုပြ၏ဟု ဆို၏။

အတိရိတ္တဘောဇနဿာတိ ဂိလာနာတိရိတ္တဘောဇနဿ စ ပုဂ္ဂလာတိရိတ္တဘောဇနဿ စ ဝိနယေ ပဝါရိတေန ဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီတိ ဝိသေသော။(ဂဏ္ဌိ)

တဿ အဂ် ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ၊ (၄)

ရှေးနည်း၌ ခလုသဒ္ဒါကား ပဋိသေဓ ပယ်မြစ်အနက်ကို ဟော၏။ နောက်နည်း၌ကား ဥပမာအနက်ကို ဟော၏။ ဥပမာ ဥပမေယျ ဟပ်သော်ကား-

ခလုငှက်၏ နှုတ်သီးမှ ကျသည်နှင့်ကား ငါးပါးသောဘောဇဉ်ကို စားဆဲအခါ၌ ကပ်လာပြန်သောဘောဇဉ်ကို ကိုယ်ဖြင့် ဦးခေါင်းလှုပ်ခါသောအားဖြင့်လည်းကောင်း, နှုတ်ဖြင့် 'အလံ'ဟူသော မာဂဓဘာသာစကားဖြင့် သော်လည်းကောင်း, 'တော်ပြီ တန်ပြီ'ဟူသော မြန်မာဘာသာစကားအားဖြင့်လည်းကောင်း, ကိုယ်နှုတ်ဖြင့် မြစ်မိ၍ ပဝါရိတ်သင့်သည်နှင့်ဟူ၏။ ခလုငှက်သည် ထိုသစ်သီးကျပြီးသည်မှ နောက်မှာ ထိုနေ့၌ အခြားတပါးသစ်သီးကို မစားသည်နှင့်ကား ထိုပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှ နောက်မှာ ကြရိယာပုတ်တပါး၌ ရပြန်သောဘောဇဉ်ကို အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားအပ်လျက် ဓုတင်ဖြင့်ပယ်၍ မစားသည်နှင့် အတူတည်း။ ဤသို့သာယူလေ။

ဂဏ္ဌိ၌ကား ဓုတင်ဆောင်နှင့်ဝိနည်းဆောင်အထူးကို ပြဆို၏။ ပြပုံကား အတိရိက် ဘောဇဉ်အရာ၌ သူနာမှ ကြွင်းကျန်သည်ကား ဂိလာနာတိရိက်မည်၏။ အတိရိက်ဝိနည်းကံ ပြုသည်မှ ကြွင်းကျန်သည်ကား ပုဂ္ဂလာတိရိက်မည်၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့ကို ဓုတင်ဖြင့်ပယ်သောကြောင့် ဤ၌ မအပ်သည်သာလျှင် ဝိနည်းဆောင်မှ ထူးသည်ဟု ဆိုလိုသတည်း။ ထို့ကြောင့် အတိရိတ္တသိက္ခာပုဒ်၌ ဝိနည်းကိုသာမှီး၍ ယူလေ။

ငှက်၏နှုတ်သီးမှ ကျသည်ကို ပုံပြု၍ ခံတွင်းမှ ကျသောဆွမ်းလုံးကို မစားကောင်းဟု မယူလေလင့်၊ ထိုအယူကား ဝိနည်းကို နှလုံးမသွင်းနိုင်သေးသောသူတို့၏ အယူသာတည်း။

တဿ၊ ထိုခလုပစ္ဆာဘတ္တိကရဟန်း၏။ အင်္ဂ၊ အကြောင်းတည်း။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကရဟန်း၏အကြောင်း။ (ရှေးနည်းတူသမာဒါနစေတနာရ၏)

၈-အာရညိကၢ ၊အရညေ နိဝါသော သီလမဿာတိ အာရညိကော၊ တဿ အင်္ဂံ အာရညိကင်္ဂ၊ (၅)

၉-ရုက္ခမူလိကၢ ၊ ရုက္ခမူလေ နိဝါသော ရုက္ခမူလံ၊ တံ သီလ မဿာတိ ရုက္ခမူလိကော၊ ရုက္ခမူလိကဿ အင်္ဂံ ရုက္ခမူလိကင်္ဂ၊

၁၀-အဗ္ဘောကာသိကၢ ၊ အဗ္ဘဿ ဩကာသော အဗ္ဘောကာသော၊ အဗ္ဘောကာသေ နိဝါသော အဗ္ဘောကာသော၊ တံ သီလမဿာတိ အဗ္ဘောကာ သိကော၊ အဗ္ဘောကာသိကဿ အင်္ဂံ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ၊

၈။ အဿ၊ ထိုရဟန်းအား၊ ၏။ အရညေ၊ တော၌။ နိဝါသော၊ နေခြင်း ဟူသော။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အာရညိ ကော၊ အာရညိကမည်၏။ တဿ၊ ထိုတော၌ နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ရဟန်း၏။ အင်္ဂံ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ အာရညိကင်္ဂ၊ တော၌နေလေ့ရှိသောရဟန်း၏ အကြောင်း။ (သမာဒါနစေတနာရ၏။)

၉။ ရုက္ခမူလေ၊ သစ်ပင်၏ အနီး၌။ နိဝါသော၊ နေခြင်းတည်း။ ရုက္ခမူလံ၊ သစ်ပင်၏ အနီး၌နေခြင်း။ (နေခြင်းကြိယာရ၏)။ အဿ၊ ထိုရဟန်းအား၊ ၏။ တံ သီလံ၊ ထိုသစ်ပင်အနီး၌ နေခြင်းဟူသော အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ရုက္ခမူလိကော၊ ရုက္ခမူလိကင်္ဂ၊ ၏ အကြောင်း။ (စေတနာရ၏)

၁၀။ အဗ္ဘဿ၊ ကောင်းကင်၏။ ဩကာသော၊ အရာတည်း။ အဗ္ဘောကာ သော၊ ကောင်းကင်လွင်ပြင်အရာ။ အဗ္ဘောကာသေ၊ လွင်ပြင်အရာ၌၊ နိဝါသော၊ နေခြင်းတည်း။ အဗ္ဘောကာသော၊ နေခြင်း။ (နေခြင်းကိရိယာရ၏) အဿ၊ ထိုရဟန်း အား၊ ၏။ တံ သီလံ၊ ထိုလွင်ပြင်၌ နေခြင်းဟူသော အလေ့အကျင့်သီလသည်။ အတ္ထိ။ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အဗ္ဘောကာသိကော၊ အဗ္ဘောကာသိက မည်၏။ (ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။) အဗ္ဘောကာသိကဿ၊ အဗ္ဘောကာသိကရဟန်း၏။ အင်္ဂံ၊ အကြောင်းတည်း။ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ၊ အဗ္ဘောကာသိကရဟန်း၏ အကြောင်း။ (သမာဒါနစေတနာရ၏)

၁၁-သောသာနိကာ။ ။သုသာနေ နိဝါသော သုသာနံ၊ တံ သီလံ အဿာတိ သောသာနိကော၊ သောသာနိကဿ အင်္ဂံ သောသာနိကင်္ဂံ။

၁၂-ယထာသန္ထတိကာ။ ။ယဒေဝ သန္ထတံ ယထာသန္ထတံ၊ 'ဣဒံ တုယှံ ပါပုဏာတီ'တိ ဧဝံ ပဌမံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌသေနာသနဿေတံ အဓိဝစနံ(၄)။ ယဒေဝ သေနာသနံ သန္ထတံ ပါပိတံ ယထာသန္ထတံ (စူဠဋီကာ)။ တသ္မိံ ယထာသန္ထတေ ဝိဟရိတုံ သီလမဿာတိ ယထာသန္ထတိကော၊ တဿ အင်္ဂံ ယထာသန္ထတိကင်္ဂံ။

၁၁။ သုသာနေ၊ သူကောင်ဖုတ်ရာ တစပြင် သုသာန်၌။ နိဝါသော၊ နေခြင်း တည်း။ သုသာနံ၊ တစပြင်သုသာန်၌ နေခြင်း။ (နေခြင်းကြိယာရ၏) အဿ၊ ထိုရဟန်းအား၊ ၏။ တံ သီလံ၊ ထိုသုဿာန်၌နေခြင်းဟူသော အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ သောသာနိကော၊ သောသာ နိကမည်၏။ (ရဟန်းရ၏)။ သောသာနိကဿ၊ ရဟန်း၏။ အင်္ဂံ၊ အကြောင်းတည်း။ သောသာနိကင်္ဂံ၊ သုသာန်၌ နေလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အကြောင်း (ရှေးနည်းတူ စေတနာရ၏)။

၁၂။ ယဒေဝ ယံဧဝ ပဌမံ၊ အကြင်ရှေးဦးစွာသောကျောင်းကို။ သန္ထတံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ ပြည့်နှင်းအပ်သည်တည်း။ ယထာသန္ထတံ၊ ရှေးဦးစွာပြည့်နှင်းအပ်သောကျောင်း။ သံဃိကကျောင်း၌ ကျောင်းစဉ် ချသောရဟန်းသည် "ဤကျောင်းသည် အရှင်အား ရောက်၏" ဟူ၍ ရှေးဦးစွာ ပြည့်နှင်းအပ်သော ကျောင်းကို ဤကျောင်းကား ကြမ်းပိုး များ၏၊ အနံ့မကောင်းစသည်ဖြင့် မပယ်မူ၍ ဝန်ခံခြင်းတည်း။ ယထာသဒ္ဒါသည် ပဌမရှေးဦးစွာဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သန္ထတသဒ္ဒါကား ဥဒ္ဒိဋ္ဌ ပြည့်နှင်းအနက် ကို ဟော၏။ ဤကား မဟာဋီကာအလိုတည်း။ (တစ်နည်းသော်ကား)။ ယဒေဝ၊ သေနာသနံ၊ အကြင်သို့သော ဝါစဉ်အားဖြင့်ရောက်သော ကျောင်းကိုသာလျှင်။ သေနာသနဘာဂေန၊ ကျောင်းစဉ်ဝေသော ရဟန်းသည်။ သန္ထတံ ပါပိတံ၊ ရောက်စေ အပ် သည်တည်း။ ယထာသန္ထတံ၊ ရောက်စေအပ်သည်။ အကြင်အကြင်သို့သော ကျောင်းကိုသာလျှင် ထိုရဟန်းအား ဤကျောင်းသည် အရှင့်အား ရောက်၏ဟူ၍ ချအပ်၏။ ထိုကျောင်းသည်သာလျှင် ယထာသန္ထတမည်၏ဟူလို။ ယထာသဒ္ဒါကား သေနာသနဝါစီနိပါတ် ဒုတိယာအနက်ကို ဟော၏။ သန္ထတသဒ္ဒါကား ပါပိတအနက် ကို ဟော၏။ ဤကား စူဠဋီကာအလိုတည်း။ အဿ၊ ထိုအား၊ ၏။ တသ္မိံ ယထာသန္ထတေ၊ ၌။ ဝိဟရိတုံ၊ ၌။ သီလံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယထာသန္ထတိကော၊ မည်၏။ (ရဟန်းရ၏) တဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ အင်္ဂံ၊ အကြောင်းတည်း။ ယထာ သန္ထတိကင်္ဂံ၊ အကြောင်း။ (နည်းတူစေတနာရ၏)

၁၃-နေသဋ္ဌိက။ ။သယန် ပဋိက္ခိပိတွာ နိသဇ္ဇာယ ဝိဟရိတုံ သီလမဿာတိ နေသဋ္ဌိကော၊ တဿ အင်္ဂံ နေသဋ္ဌိကင်္ဂံ။

သဗ္ဗာနေဝ ပနေတာနိ တေန တေန သမာဒါနေန မုတကိလေသတ္တာ မုတဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂါနိ၊ ကိလေသမုနနတော ဝါ မုတန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရံ ဉာဏံ အင်္ဂံ ဧတေသန္တိ မုတင်္ဂါနိ။ အထဝါ မုတာနိ စ တာနိ ပဋိပက္ခနိဒ္ဓုနနတော အင်္ဂါနိ စ ပဋိပတ္တိယာတိပိ မုတင်္ဂါနိ။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ အတ္ထတော ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၁၃။ အဿ၊ ထိုရဟန်းအား၊ ၏။ သယနံ၊ အိပ်ရာအုံး၌ ဦးခေါင်းချ၍ လျောင်းအိပ်ခြင်းကို။ ပဋိက္ခိပိတွာ၊ မူတင်ဖြင့် ပယ်၍။ နိသဇ္ဇာသတိယာ၊ ထိုင်ခြင်းလျှင် သတိရှိသော ဣရိယာ ပုထ်ဖြင့်။ ဝိဟရိတုံ၊ နေခြင်းငှာ။ သီလံ၊ အလေ့အကျင့်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ နေသဋ္ဌိကော၊ နေသဋ္ဌိကမည်၏။ (ရဟန်းရ၏)။ တဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ အင်္ဂံ၊ အကြောင်းတည်း။ နေသဋ္ဌိကင်္ဂံ၊ နေသဋ္ဌိက ရဟန်း၏ အကြောင်း။ (သမာဒါန စေတနာရ၏)

အလုံးစုံသော ဤမူတင်တို့သည်ကား ထိုထိုသို့သော ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် ခါထုတ် အပ်ပြီးသော လောဘစသောကိလေသာရှိသောကြောင့် မူတင်ဟူသော စကားအနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် ညီစွာ ခါထုတ်တတ်သော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ ဖြစ်သောကြောင့် မူတင်မည်ကုန်၏။ ကိလေသာကို ပယ်ထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်လျှင် ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် ထိုစကား အနက်နှင့်ညီစွာပင် ထိုတရားတို့အား မုတဟုရအပ်သော ဝေါဟာရရှိသောဉာဏ်သည်ပင်လျှင် အင်္ဂါအကြောင်းရှိသော ကြောင့် မူတင်မည်ကုန်၏။ ပဋိပက္ခဆန့်ကျင်ဘက်တရားကို ပယ်တတ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း, ပဋိပတ္တိအကျင့်၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း မုတလည်းမည်ကုန်၏။ အကြောင်းအင်္ဂါလည်း မည်ကုန်၏။ နှစ်ပါးပေါင်းလျှင် မုတင်လည်း မည်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ရှေးဦးစွာ ဝစနတ္ထအားဖြင့် စကား၏အနက် အဆုံးအဖြတ်ကို သိရာ၏။

သဗ္ဗာနေဝ ပနေတာနိ သမာဓါနစေတနာလက္ခဏာနိ၊
သဗ္ဗာနေဝ စ လောလုပ္ပဝိဒ္ဓံသနရသာနိ၊
နိလ္လောလုပ္ပဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာနိ၊
အပ္ပိစ္ဆတာဒိအရိယဓမ္မပဒဋ္ဌာနာနိ၊
ဝေဝမေတ္ထ လက္ခဏာဒီဟိ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

လက္ခဏာစသော အပြားအားဖြင့်သော်ကား-

အလုံးစုံသော ဤဓုတင်တို့သည် ဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာလျှင် အမှတ်လက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ အလုံးစုံဓုတင်တို့သည်ပင် မျက်မှောက်အားဖြင့်လည်းကောင်း မျက်ကွယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း ကုသိုလ်တရားတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာကို လုယက်တတ်သော တဏှာဟူသော လောလုပ္ပကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ကိစ္စရှိကုန်၏။ ဤကား **မဟာဋီကာ**အလိုတည်း။

တဏှာအားဖြင့် ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၌ လုယက်တတ်သောသူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အာဟာရကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ကိစ္စရှိကုန်၏။ ဤကား **စူဠဋီကာ** အလိုတည်း။

ထိုသို့လုယက်ခြင်းကင်းသောအဖြစ်လျှင် ဉာဏ်အားရှေ့ရှုထင်သော သဘောရှိကုန်၏။ အလိုနည်းသောသူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အပ္ပိစ္ဆတာ အစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်း တရားလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိကုန်၏။

ဤသို့သောနည်းဖြင့် ဤ၌ အမှတ်လက္ခဏာ အစရှိသော အဆုံးအဖြတ်ကိုလည်း သိအပ်ကုန်၏။

သမာဒါန ဝိဓာနတောတိအာဒီသု ပန ပဋ္ဌသု သဗ္ဗာနေဝ ဓုတင်္ဂါနိ ဓရမာနေ ဘဂဝတိ ဘဂဝတော၀ သန္တိကေ သမာဒါတဗ္ဗာနိ၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ မဟာသာဝကဿ သန္တိကေ၊ တသ္မိံ အသတိ ခီဏာသဝဿ၊ အနာဂါမိဿ၊ သကဒါဂါမိဿ၊ သောတာပန္နဿ၊ တိပိဋကဿ၊ ဒွိပိဋကဿ၊ ဧကပိဋကဿ၊ ဧကသင်္ဂီတိကဿ၊ အဋ္ဌကထာစရိယဿ၊ တသ္မိံ အသတိ ဓုတင်္ဂဓရဿ၊ တသ္မိံပိ အသတိ စေတိယင်္ဂဏံ သမ္မဇ္ဇိတွာ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ ဝဒန္တေန ဝိယ သမာဒါတဗ္ဗာနိ၊ အပိစ သယမ္ပိ သမာဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ ဧဝ၊ ဧတ္ထ စ စေတိယပဗ္ဗတေ ဒွေဘာ-တိကတ္ထေရာနံ ဇေဋ္ဌဘာတု ဓုတင်္ဂပ္ပိစ္ဆတာယ ဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ၊ အယံ တာဝ သာဓာရဏကထာ၊

ဆောက်တည်ခြင်းစသော ငါးပါးသော အဆုံးအဖြတ်တို့တွင် ဆောက်တည်ခြင်းအဆုံး အဖြတ်ကား-ထိုအလုံးစုံသော ဓူတင်တို့ကို မြတ်စွာဘုရားထင်ရှားရှိခဲ့သော် မြတ်စွာဘုရား အထံတော်၌ ဆောက်တည်ရာ၏။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံခဲ့သော် အရှင်မဟာကဿပထေရ်ကဲ့သို့ အစရှိသော မဟာသာဝက။ မရှိခဲ့ပြန်သော် ခီဏာသဝရဟန္တာ၊ အနာဂါမ်၊ သကဒါဂါမ်၊ သောတာပန်၊ တိပိဋကဓရ၊ ဒွိပိဋကဓရ၊ ဧကပိဋကဓရ၊ ဧကသင်္ဂီတိက၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၊ ဓုတင်ဓရတို့တွင် အစဉ်အတိုင်း တစ်ပါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အထံ၌ ဆောက်တည်ရာ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်လည်း မရှိခဲ့ပြန်သော် စေတီရင်ပြင်ကို တံမြက်လှည်း၍ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်လျက် မြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်၌ လျှောက်ထားဆောက်တည်သကဲ့သို့ ဆောက်တည်ရာ၏။ တစ်နည်းသော်ကား မိမိအလိုလိုလည်း ဆောက်တည်သင့်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ ဤ၌ အထောက်သာဓကကား သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဒွေဘာတိကထေရ် ညီနောင်နှစ်ပါးတို့တွင် နောင်တော်သည် နေသဇ္ဇိကဓူတင်ကို ဆောက်တည်သကဲ့သို့ တစ်နေ့သ၌ ညီတော်သည် လျှပ်စစ်ရောင်ဖြင့် ပြတင်းပေါက်မှ မြင်၍ မေးသည်ရှိသော် နောင်တော်ထေရ်သည် ဓူတင် အပ္ပိစ္ဆာအားဖြင့် မသိစိမ့်သောငှာ အိပ်ဟန်ပြု၍ နောက်မှ အလိုလိုဆောက်တည်ပြန်သည်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာတို့၌ လာ၏။ ဤကား သာဓာရဏကထာတည်း။

၁-ပံသုကူလစုတင်ဝိနိစ္ဆယ

ဣဒါနိ စေတကသ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသေ ဝဏ္ဏယိဿာမ၊ ပံသုကူလိကင်္ဂ တာဝ "ဂဟပတိဒါနစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပံသုကူလိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသု ဒွိသုဝစနေသု အညတရေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ၊ ဣဒံ တာဝေတ္ထ သမာဒါနံ။ (ဋ္ဌ၊ ပ၊ ၅၉)

"ပဗ္ဗဇိတော ဂဏှိဿတီ"တိ ဌပိတကံ သိယာ ဂဟပတိစီဝရံ၊ န ပန ဂဟပတိဒါနစီ ဝရန္တိ တာဒိသံ နိဝတ္တေတုံ ဒါနဂ္ဂဟဏံ။ (မဟာဋီ၊ ပ၊ ၉၁)

ယခုအခါ၌ တစ်ပါးပါးသော စုတင်ကို သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသအားဖြင့် အကျယ်ဖွင့်ဆိုပေအံ့။

ရှေးဦးစွာ ပံသုကူစုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ရဟန်းသည် "ဂဟပတိ ဒါနစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပံသုကူလိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" ဟူသောနှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည် အပ်၏။ ဂဟပတိဒါနစီဝရံ အိမ်ရှင်ဟုဆိုအပ်သော လှူဒါယကာသည် လက်ဖြင့် ကပ်၍လှူအပ် သောသင်္ကန်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ပံသုကူလိကင်္ဂ၊ ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းတည်း ဟူသောအင်္ဂါကို၊ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည် ပါ၏။

ဤစုတင်၌ ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်အား ရဟန်းသည်လည်း ဂဟပတိအရာ၌ ဝင်၏။ မဇ္ဈိမ, မုဒုနှစ်ပါးတို့အား ဂဟပတိအရာ၌ မဝင်ပါ။ ဂဟပတိဒါနစီဝရ၌ ဒါနသဒ္ဒါထည့် သည်ကား "ရဟန်းသည် ယူလတ္တံ့သတည်း"ဟု လူတို့သည် ပစ်ထားအပ်သော ပံသုကူ သည် ဂဟပတိစီဝရမျှ သော်ကား မည်၏။ ဂဟပတိသည် လက်ဖြင့် ကပ်၍လှူသည် မဟုတ်သောကြောင့် ဂဟပတိဒါနစီဝရကား မမည်။ ထို့ကြောင့် "ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ ၏" ဟုဆိုရာ၌ မပါမဝင်သော သင်္ကန်းဖြစ်ပေ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်ရကား ပယ်သော သင်္ကန်း၌ ပါဝင်ခြင်းမှကင်းစေလိုနစ်စေလို၍ ထည့်လေသတည်း။ ဤကား **မဟာဋီကာဆရာ**၏အလိုတည်း။ **စုလ္လဋီကာဆရာ**လည်း ဤနည်းပင် မိန့်ဆို၏။

ဤ၌သမာဒါနအားဖြင့် ဆောက်တည်ခြင်းသို့ရောက်တန်စေ၊ ပဋိက္ခေပဖြင့် အဘယ် သို့လျှင် ရောက်ကောင်းအံ့နည်းဟူမူကား အတ္ထာပန္နအားဖြင့် ရောက် ကောင်း၏။ အဘယ်ကဲ့သို့ နည်းဟူမူကား-

စဝံ သမာဒိန္နစုတေဝေ့န ပန တေန သောသာနိကံ, ပါပဏိကံ, ရထိယစောဠံ, သင်္ကာရစောဠံ, သောတ္တိယံ, နှာနစောဠံ, တိတ္ထစောဠံ, ဂတပစ္စာဂတံ, အဂ္ဂိဍမုံ, ဂေါခါယိတံ, ဥပစိကာခါယိတံ, ဥန္ဒူရခါယိတံ, အန္တစ္ဆိန္နံ, ဒသာစ္ဆိန္နံ, ဓဇာဟတံ, ထူပစီဝရံ, သမဏစီဝရံ, အာဘိသေကိကံ, ဣဒ္ဓိမယံ, ပန္ထိကံ, ဝါတာဟတံ, ဒေဝဒတ္တိယံ, သာမုဒ္ဒိယန္တိ စတေသု အညတရံ စီဝရံ ဂဟေတွာ ဖာလေတွာ ဒုဗ္ဗလဋ္ဌာနံ ပဟာယ ထိရဋ္ဌာနာနိ ဓောဝိတွာ စီဝရံကတွာ ပေါရာဏံ ဂဟပတိစီဝရံ အပနေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ (ဌပါ၊၆၀)

"ဒေဝဒတ္တော ဒိဝါ န ဘုတ္တော" ဟူသောပြယုဂ်၌ "ဒေဝဒတ်သည် နေ့၌ မစား"ဟူ၍ ဆိုသည်ရှိသော် အာဟာရနှင့်ကင်း၍ အရှည်တည်ခြင်းသည် မဖြစ်ကောင်းရကား "ညဉ့်၌စား၏" ဟူသော အနက်သည် အတ္တာပန္နအားဖြင့် ရောက်ကောင်းဘိသကဲ့သို့ "ဂဟပတိဒါနစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ" ဟူ၍ ပယ်အပ်သည်ရှိသော် သင်္ကန်းနှင့်ကင်း၍သာသနာတော်၌ မတည်သောကြောင့် ပံသုကူလစီဝရကို ဆောက်တည်၏အနက်သည် အတ္တာပန္နအားဖြင့် ရောက်ကောင်း၏ ရောက်၏ဟု ဆိုလိုသတည်း။ နောက်မူတင်တို့မှာလည်း ဤနည်းကိုမှီး၍ သိရာ၏။ ဤကား သမာဒါန ဝိနိစ္ဆယတည်း။ ဤသို့ ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည်ကား သောသာနိက အစရှိသော နှစ်ဆယ့်သုံး (၂၃)ပါးသော ပံ့သုကူတို့ကို ရှာမှီး သုံးဆောင်ရာ၏။ ထို(၂၃)ပါးတို့တွင် သောသာနိကဟူသည်ကား -

(၁) သောသာနိကံ-သုသာန်၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူသည် ပစ်ချထားအပ်သော ပုဆိုးအထည်တည်း။

(၂) ပါပဏိကံ-ပါပဏိကခေါ် ဈေးပြင်တံခါး၌ ပစ်ချထားအပ်သော ပုဆိုးအထည်တည်း။

(၃) ရထိယစောဠံ-ရထားသွားလောက်သောလမ်း၌ ကုသိုလ်ကို လိုသောသူတို့သည် ပြတင်းပေါက်ဖြင့် ပစ်ချထားအပ်သော ပုဆိုးတည်း။ မြို့လယ်သွားလောက်သော လမ်းခရီး၌ဟုလည်း ဆိုကုန်၏။

(၄) သင်္ကာရစောဠံ-တံမြက်ချေးစုရာ အမှိုက်ပုံအရပ်၌ ပစ်ချထားအပ်သော ပုဆိုးအထည်တည်း။

တာဝိသာနိပိ ဟိ မနုဿာ ဆဒ္ဒေန္တိ၊ (၄၊ ၁၊ ၆၀)

(၅) သောတ္ထိယံ-ကိုယ်ဝန်ရှိသောသူသည် သားဖွားသော အညစ်အကြေးကိုသုတ်၍ ပစ်ချထားအပ်သော ပုဆိုးအထည်တည်း။ ဤသို့သော ပုဆိုးကိုကား တိဿ အမတ်၏အမိသည် တစ်သိန်းထိုက်သော ပုဆိုးဖြင့် ကိုယ်ဝန်၏ အညစ် အကြေးကို သုတ်၍ "ပံသုကူလ ရဟန်းတို့သည် ကောက်ယူလတ္တံ့သတည်းဟု မဟာဂါမ၌ ကာလဝေဠိမည်သော လမ်းခရီးမှာ ပစ်လေသတတ်၊ အနုရာမ ပြည်၌ ပစ်လေသည်ဟူ၍လည်း ဆိုကြ၏။ ပံသုကူလရဟန်း တို့သည်ကား အပွိဿမ္မွေ၌ တည်ကုန် သည်ဖြစ်၍ မိမိသက်န်းဟောင်းတွင် အိမ်မြှောင်း လဲလှယ်ရုံသာ ယူကုန်၏။

(၆) နှာနစောဠံ-မြေဘုတ်ဆေးဆရာတို့သည် ဦးခေါင်းနှင့်တကွရေချိုးပြီးမှ "ကာလ ကဏ္ဏိစောဠ" ဟူ၍ ရေချိုးပုဆိုးကို ပစ်ချထား၍ သွားကြလေကုန်၏။ ဤသို့သောပုဆိုးတည်း။

(၇) တိတ္ထစောဠံ-ဦးခေါင်းလျှော်ရာဆိပ်၌ လျှော်၍ပစ်ချထားအပ်သော ပုဆိုးတည်း။

(၈) ဂတပစ္စာဂတံ-သုသာန်သို့သွားသောသူတို့သည် ပြန်လာလျှင် မင်္ဂလာမရှိဟူ၍ စွန့်အပ်သော ပုဆိုးတည်း။

(၉) အဂ္ဂိဍုဋ္ဌ-မီးလောင်မာမီးလောင်ပေါက်ရှိသော ပုဆိုးတည်း။ ထိုပုဆိုးကိုလည်း ရှေးလူတို့ စွန့်ကုန်၏။

(၁၀) ဂေါခါယိတံ-နွားစားရာရှိသောပုဆိုးတည်း။

(၁၁) ဥပစိကာခါယိတံ-ခြကိုက်သောပုဆိုးတည်း။

(၁၂) ဥန္ဒူရခါယိတံ-ကြွက်ကိုက်ရာရှိသောပုဆိုးတည်း။

(၁၃) အန္တစ္ဆိန္နံ-အနားပြတ်သောပုဆိုးတည်း။

(၁၄) ဒသာစ္ဆိန္နံ-အမြိတ်အဆာပြတ်သောပုဆိုးတည်း။ ဤပုဆိုးတို့ကိုလည်း လူတို့ စွန့်ကြကုန်၏ ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ သာမညလာ၏။ ကြံအပ်၏။

(၁၅) ဓဇာဟတံ-သင်္ဘောသွားသောသူတို့သည် သင်္ဘောဆိပ်၌ ဖွဲ့အပ်သောတံခွန် လည်းတပါး, စစ်ထိုးသောသူတို့သည် စစ်မြေပြင်၌ ဖွဲ့သောတံခွန်လည်းတပါး။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် သင်္ဘောတံခွန်ကား မျက်စိမြင်ရုံကိုလွန်လျှင် ယူအပ်၏။ စစ်တံခွန်ကား စစ်သည်နှစ်ဘက်သားတို့ ဖဲသွားလေလျှင်ယူအပ်၏။

တံ ထောက် ရက္ခိတ္တာ ဝယောတဗ္ဗံ။ (၄ ၊ ၀ ၊ ၆၀)

(၁၆) ထူပစီပရံ-တောင်ပို့ကိုရစ်၍ ပူဖော်အပ်သောပုဆိုးတည်း။
(၁၇) သမဏာစီဝရံ-ရဟန်းပဥ္စင်းသည် ပစ်အပ်သောသင်္ကန်းတည်း။
(၁၈) အာဘိသေကိကံ-မင်း၏ အဘိသိက်ရေခံရာအရပ်၌ စွန့်အပ်သောပုဆိုးတည်း။
(၁၉) ဣဒ္ဓိမယံ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဧဟိဘိက္ခုခေါ်သောအခါ ဖြစ်သော သင်္ကန်းတည်း။
(၂၀) ပန္ထိကံ-ခရီးသွားသောသူတို့သည် သတိမေ့လျော့၍ လမ်းခရီး၌ကျသော ပုဆိုးတည်း။ ထိုပုဆိုးကို "အနည်းငယ်စောင့်ဆိုင်း၍ ယူအပ်၏" ဟုဆိုသောကြောင့် အတန်ငယ် အနည်းငယ်ကာလပတ်လုံး စောင့်ဆိုင်းငံ့လင့်၍ ယူအပ်၏။ **စူဠဋီကာ**အလိုကား အကြင် ရွှေ့လောက် ထိုကျသောပုဆိုးသည် အသာမိက ဖြစ်ပြီ၊ ပိုင်ရှင်ကင်းပြီဟု ဆိုအပ်သိအပ်၏။ ထိုရွှေ့လောက် တိုင်အောင် စောင့်ဆိုင်းငံ့လင့်၍ ပံ့သုကူဟူသော အမှတ်ကိုပြု၍ ယူအပ် ၏။ အရှင်သည် ပြန်၍တောင်းလာမူကား ပေးအပ်၏ဟူလို။
(၂၁) ဝါတာဟဋံ-လေတိုက်ခတ်၍ အဝေးသို့လွင့်သော ပုဆိုးတည်း။ ထိုပုဆိုးကို လည်း ပိုင်ရှင်ကို ကြည့်၍ မမြင်သော် ယူအပ်၏။
(၂၂) ဒေဝဒတ္တိယံ-အနုရုဒ္ဓါထေရ်အား နတ်သမီးလှူသကဲ့သို့ နတ်ပေးသောပုဆိုး တည်း။ ထိုသင်္ကန်းကိုကား နတ်သမီးသည် တံမြက်ချေးစုအမှိုက်ပုံ၌ အမြိတ် အဆာကို ဖော်ထုတ်၍ပစ်၏ဟု မဓုပဒကျမ်း၌ လာ၏။
(၂၃) သာမုဒ္ဒိယံ-သမုဒ္ဒရာ လှိုင်းတံပိုးသည် ကြည်းကုန်းပေါ်သို့ ပစ်တင်အပ်သော ပုဆိုးတည်း။ ဤကား ပံ့သုကူဖြစ်ရာဖြစ်ကြောင်း (၂၃)ပါးတို့တည်း။

ထိုမှတပါး "သံဃဿ ဒေမ" ဟူ၍ လှူအပ်သောသင်္ကန်း၊ ဆွမ်းခံဝတ်ဖြင့် ရအပ်သော သင်္ကန်း ဤသို့သောသင်္ကန်းတို့သည်ကား ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော (၂၃)ပါး ကုန်သော ပံ့သုကူသင်္ကန်း ဖြစ်ရာဌာနတို့၌ မဝင်သောကြောင့် ပံ့သုကူမမည်ကုန်ဟူ ၍ ဆို၏။ ဤကား **မဟာဋီကာ** အလိုတည်း။ **စူဠဋီကာ** အလိုကား "သံဃဿ ဒေမ"ဟု လှူရာ၌ သံဃာသည် ဝေအပ်သော သင်္ကန်း၊ ဆွမ်းအလို့ငှာသွားကြရာ၌ ရသည်ကို ဝေသောသင်္ကန်းတို့သည် သမဏာစီဝရ၌ ဝင်အံ့လောဟု သင်္ကာယုံမှားခြင်း ကို ပယ်လို ၍ "န တံ ပံသုကူလံ" ပံ့သုကူမဟုတ်ဟူ၍ ဆို၏။ ဘိက္ခုဒတ္တိယတွင်လည်း အကြင် သင်္ကန်းကို ပံသုကူလထေရ်၏ ဝါစဉ်အားဖြင့် ယူသော်လည်း ပေးအပ်၏။ သေနာ သနသင်္ကန်းသော်လည်း ဖြစ်၏။ ထိုသင်္ကန်းသည် ပံ့သုကူမမည်ဟု ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခုဒတ္တိယေပိ ယံ ဝဿဂ္ဂေန ဂါဟေတွာ ဝါ ဒီယတိ၊ သေနာသနစီဝရံ ဝါ ဟောတိ၊ န တံ ပံသုကူလံ။ နော ဂါဟာပေတွာ ဒိန္နမေဝ ပံသုကူလံ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၁)

စူဠဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာသေနာသနက္ခန္ဓက[၁] အဖွင့်မဟာပစ္စရိအဆိုကား "ထိုသို့သော သင်္ကန်း ရှိသောကျောင်း၌ ပံသုကူလထေရ်နေလတ်သည်ရှိသော် သေနာသန ဂါဟာပကရဟန်းသည် အကြောင်းကို ပြောကြားအပ်၏။ ပြောကြားပါလျက် ဆိတ်ဆိတ်နေ၏။ ထိုသို့နေ၍ ဝါကျွတ်လတ်သော် ထိုပံသုကူလထေရ်၏ ခြေရင်း၌ ထား၍ ပုဆိုးကို လှူအပ်ကုန်၏"ဟု မိန့်ဆို၏။ ဤအဆိုအရာ၌ ဖွင့်ဆိုသော ဝိမတိဋီကာဆရာသည်ကား "ပစ္စယဒါယကာ ဒေန္တိ"ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုစကားပါဠိဖြင့် လူတို့သည် ခြေရင်း၌ ထားသည်လည်း အပ်၏ဟူ၍ ပြ၏။

ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ကား "န တံ ပံသုကူလံ" ဟုပယ်၏။ ပံသုကူလထေရ်၏ ဝါစဉ်အားဖြင့် မယူစေမူ၍ အခြားရဟန်းတပါးက မိမိ၏ ဝါစဉ်အားဖြင့် ယူ၍ ပစ်အပ်သောသင်္ကန်းသည် သာလျှင် ပံသုကူလမည်၏။ သေနာသနစီဝရကိုလည်း ထို့အတူပင် တစ်စုံတစ်ယောက်သော ရဟန်းသည် မိမိအားရောက်စေဦး၍ မိမိဥစ္စာ ပြု၍ ပစ်သော်သာလျှင် အပ်အံ့သတည်း။ ထိုသို့သော်အနက်ကို အကျယ်ပြအံ့သောငှာ "တတြာပိ"စသည်ကို ဆိုတော်မူပြန်သတည်း။

ထိုသို့ ရဟန်းပစ်ရာ၌လည်း အကြင်သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့သည် ရဟန်းတစ်ပါး ခြေရင်း၌ ထားအပ်၏။ ထိုရဟန်းမူကား ပံသုကူလထေရ်၏ လက်၌ထားအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်းသည်ကား ကေတောသုဒ္ဓိမည်၏။ ဤသင်္ကန်းနှစ်မျိုးသည် မုဒုကပုဂ္ဂိုလ်အား မရှိမသင်္ကန်းမည်၏။

အကြင်သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့သည်လည်း ရဟန်းတစ်ပါး၏ ခြေရင်း၌ ထားအပ်၏။ ထိုရဟန်းသည်လည်း ပံသုကူလထေရ်၏ ခြေရင်း၌ ထားအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်းသည် ဥဘတောသုဒ္ဓိမည်၏။ ဤသင်္ကန်းသည်ကား မုဒုပုဂ္ဂိုလ်တွင် ဥက္ကဋ္ဌသင်္ကန်းတည်း။

၁-စူဠဝဂ္ဂါဒိအဋ္ဌကထာ။ ၇၃။

ယံ ဟတ္ထေ ဌပေတွာ လဒ္ဓံ၊ ဟတ္ထေယေဝ ဌပိတံ၊ တံ အနုတ္တဌဝိဝရံ နာမ။ (ဌ ၊ ပ ၊ ၆၁) သမဏောန ပန ဟတ္ထေ ဌပေတွာ ဒိန္နံပိ ဂဏှာတော မုဒုကောယေဝ၊ တေနဝ ဟတ္ထေ ဌပေတွာ (လ) တံ အနုတ္တဌဝိဝရံ နာမတိ ဝုတ္တံ။ (ဝုလ္လဋီကာ)

အကြွင်သက်န်းကို ဒါယကာတို့သည် ရဟန်းတစ်ပါး၏ လက်၌ ထားအပ်၏။ ထိုရဟန်းသည်လည်း ပံသုကူလထေရ်၏ လက်၌သာလျှင် ထားအပ်၏။ ထိုသက်န်းသည် အနုတ္တဌဝိဝ ရမည်၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်တွင် မုဒုသက်န်းမည်၏ဟု ဆိုလိုသတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝုလ္လဋီကာဆရာသည် "ရဟန်းသည် လက်၌ထား၍လှူအပ်သော သက်န်းကိုလည်း ယူသောရဟန်းအား မုဒုပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ထိုက်သည်သာလျှင်တည်း။ ထို့ကြောင့်သာလျှင် "လက်၌ထား၍(လ) ထိုသက်န်းသည် မဖြတ်သော သက်န်း မည်၏" ဟူသော စကားကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဤကား ဝိဓာန ဝိနိစ္ဆယတည်း။

အယံ ပန ပဘေဒေါ၊ တယော ပံသုကူလိကာ ဥက္ကဋ္ဌော မဇ္ဈိမော မုဒုတိ၊ တတ္ထ သောသာနိကံယေဝ ဂဏှန္တော ဥက္ကဋ္ဌော ဟောတိ၊ ပဗ္ဗဇိတာ ဂဏှိဿန္တီတိ ဌပိတကံ ဂဏှန္တော မဇ္ဈိမော၊ ပါဒမူလေ ဌပေတွာ ဒိန္နကံ ဂဏှန္တော မုဒုတိ။(ဌ ၊ ပ ၊ ၆၁)

ဣဒ္ဓ မုဒုကာန် ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေါ သမဏေန ဟတ္ထေ ဌပေတွာ ဒိန္နံပိ ဂဏှတော မုဒုကောယေဝ၊ (စုလ္လဋီကာ)

ပါဒမူလေ ဌပေတွာ ဒိန္နကံ သမဏေနာတိ အဓိပ္ပါယော။(မဟာဋီ၊ ပ၈၂)

ပဘေဒအားဖြင့်သော်ကား - ပံသုကူလိကရဟန်းတို့သည် ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိကုန်၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် သုသာန်၌ ပစ်ထားသည်ကိုသာ ယူသောရဟန်းသည် ဥက္ကဋ္ဌမည်၏။ "ရဟန်းတို့သည် ယူကုန်အံ့သတည်း"ဟူ၍ တံမြက်ချေးစုရာအမှိုက်ပုံစသည်တို့၌ ပစ်ထားသည်ကို ယူသောရဟန်းသည် မဇ္ဈိမမည်၏။ ခြေရင်း၌ ရဟန်းချင်းချင်း ပစ်ထားသည်ကို ယူသောရဟန်းသည် မုဒုမည်၏ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကား၌ ပေးလှူသူဟူသော ကတ္တားကို "ရဟန်းသည်" ဟု မဟာဋီကာ , စုလ္လဋီကာဆရာတို့က ထည့်သွင်းတော်မူကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မုဒုပုဂ္ဂိုလ်၏ ခြေရင်း၌ ရဟန်းက ထား၍ ပေးလှူမှသာ အပ်၏ဟု ဆရာတို့၏ အလိုကို သိရာ၏။

ရဟန်းချင်းချင်း လက်၌ထား၍ ပေးလှူသောသင်္ကန်းသည်ကား မုဒုပုဂ္ဂိုလ်မှာ မပျက်။ ဥက္ကဋ္ဌသည်သာ ပျက်၏။ ထို့ကြောင့် လူသည် ခြေရင်း၌ထားအပ်သော သင်္ကန်းသည်ကား ဤဋီကာတို့နှင့် ဆန့်ကျင်နေပေ၏။ ထို့ပြင် "လူက ပေးလှူသော သင်္ကန်းကို လက်ခံသာယာသော ခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏" ဟု ဆိုသော စကားနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်သည်ကို သတိပြုရာ၏။

ဤကား အမျိုးအစား ကွဲပြားခြင်းဟူသော ပဘေဒဝိနိစ္ဆယတည်း။

တေသုယဿ ကဿစိ အတ္တနော ရုစိယာ ဂိဟိဒိန္နကံ သာဒိတဗ္ဗတော ဓုတင်္ဂဘိဇ္ဇတိ၊ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ¹။ (ဌ၊ ပ၊ ၆၁)

ရုစိယာတိ ဆန္ဒေန၊ ခန္တိယာတိ နိဗ္ဗာနကမ္မန္တိယာ၊ (မဟာဋီ၊ ပ၊ ၉၂) ခန္တိယာတိ အဓိဝါသနခန္တိယာ ပရိဘောဂါဓိပ္ပါယေန၊ တေန အတ္တနော ဓာရဏပရိဘောဂရုစိယာ အဘာဝေ ဂိဟီနံ ပသာဒရက္ခဏတ္ထံ တေဟိ ဒိယျမာနံ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ 'ပရေသံ ဒဿာမိ'တိ သာဒိတအာနန္ဒတ္ထေရာဒီနံ ဝိယ ဓုတင်္ဂဘေဒေါ န ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ (ဓုလ္လဋီကာ)

ပျက်စီးခြင်းဘေဒအားဖြင့် - ထိုဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒု(၃)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ရဟန်းအား မိမိကိုယ်တိုင်သုံးဆောင်လိုခြင်းဟူသော ရုစိဆန္ဒ အားဖြင့်လည်းကောင်း, ဝတ်ရုံသုံးဆောင်အံ့ဟု သည်းခံခြင်းတည်းဟူသော အဓိဝါသနခန္တိဖြင့်လည်းကောင်း လူဖြစ်သော ဒါယကာသည် ပေးလှူအပ်သော သင်္ကန်းကို လက်ခံသာယာသောခဏ၌ ဆောက်တည်ထားသော ဓုတင်စေတနာသည် ပျက်စီး၏။

ဓုလ္လဋီကာအလိုကား-မိမိကိုယ်တိုင်သုံးဆောင်လိုသောအားဖြင့် အလှူခံလျှင် သာယာလျှင် ဓုတင်ပျက်၏။ ဤစကားဖြင့် မိမိကိုယ်တိုင်ဆောင်လိုခြင်း သုံးဆောင်လိုခြင်းဟူသော အလိုဆန္ဒမရှိခဲ့သော် လူတို့၏ စိတ်ကြည်လင်မှုကို စောင့်ခြင်းငှာ လူတို့လှူသောသင်္ကန်းကို မပယ်ဘဲ "အခြားရဟန်းတို့အား ပေးအံ့"ဟု နှလုံးသွင်း၍ အလှူခံလျှင် ဓုတင်မပျက်သည်ကိုပြ၏။ ဥပမာအားဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဓုတင်ဆောက်တည်ပါလျက် "သူတစ်ပါးတို့အား လှူအံ့"ဟု စိတ်ထား၍ ကောသလမင်းလှူသော ကေနံပုဆိုးကို အလှူခံသကဲ့သို့ လူတို့၏ ပသာဒကို စောင့်ခြင်းငှာ အလှူခံသော်လည်း သုံးဆောင်လိုခြင်း အာလယဆန္ဒမရှိခြင်းကြောင့် ဓုတင်မပျက်သကဲ့သို့တည်း။ ဤကား ဓုလ္လဋီကာအလိုတည်း။

1-ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ(ပ)၆၁

အတ္တနော ရုစိယာ ဂဟိတဒိန္နကန္တိ "ဂဏှ ဘန္တေ၊ တေ မမာနုဂ္ဂဟာယာ"တိ ဘိက္ခုဿ ပါဒမူလေ ဌပိတံ န ဝဋ္ဋတိ၊ သစေ ပန "ဒိယျမာနံ န ဂဏှိဿတီ"တိ ဘိက္ခုဿ ပါဒမူလေ ဆဍ္ဍေတွာ ဒိန္နံ ပေတွာ ဂဏ္ဍိ၊ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ (ဂဏ္ဌိ)

ဂဏ္ဌိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကား "အတ္တနော ရုစိယာ ဂဟိတဒိန္နကံ" ဟူသောစကားကြောင့် "အရှင်ဘုရား -အကျွန်ုပ်အား အစဉ်ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ ဤသက်န်းကို အလှူခံတော်မူပါလော့" ဟူ၍ ပံသုကူလမထေရ်၏ ခြေရင်း၌ လှူသည် ထားအပ်သောသက်န်းသည် မအပ်။ အကယ်၍ကား "တိုက်ရိုက်ပေးလျှင် မယူလတ္တံ့" ဟူ၍လည်းကောင်း, "ရှေ့တွင် နေ၍ပေးသော် မယူလတ္တံ့"ဟူ၍ လည်းကောင်း ဤသို့ မယူလတ္တံ့မယူမည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် ပံသုကူလရဟန်း၏ ခြေရင်း၌ ပစ်ထားခဲ့၍ ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိဘဲ သွားကြလေကုန်၏။ ထိုသို့သော သက်န်းကိုကား ယူအပ်၏ဟု ဆို၏။ ဤသို့ များစွာဆိုသော အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ, ဂဏ္ဌိပါဌ်တို့၌ "လှူသည် ထားအပ်သည်"ဟု မဆိုရကား ရဟန်းသည်ထားအပ်သော ပါဒမူလိကကို သိအပ်၏ ဟူသော စကားသည်သာ သင့်မြတ်၏။

အင်္ဂုတ္တိုရ်မှမိုးလောင်ပေါက်, ဝေါခါယိတနွားစားရာ အစရှိသော ပုဆိုးတို့သည်ကား ထိုသို့ သော ပုဆိုးတို့ကို လူတို့စွန့်ပစ်ကြကုန်၏ဟု ဆိုသောကြောင့် လူတို့၏ လက်၌ပင် ဆန္ဒနိယ စွန့်အပ်ပြီး သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။ သုဒိန္နဝတ္ထု, ရဋ္ဌပါလဝတ္ထုတို့၌ ဆန္ဒနိယစွန့်အပ်ပြီး ဖြစ်သော မုယောမုန့်ကို ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သော ပိဏ္ဍပါတိက ဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် ဝိညတ်ပြု၍ တောင်း၍ယူရာ၌ ဓုတင်အညစ်အကြေးသည်လည်းကောင်း, တောင်းယူမှုအပြစ်သည် လည်းကောင်း မဖြစ်ဟုဆိုသောကြောင့် ဤသို့သော ဆန္ဒနိယ စွန့်အပ်ပြီးအဖြစ်ကို သိ၍ မည်သည့်အရပ်ကို ပစ်လော့ဟု ဝိညတ်ပြုသော်လည်းကောင်း, ခြေရင်းအစရှိသည်တို့၌ ထားသည်ကို လက်ဖြင့် မယူမူ၍ စိတ်ဖြင့် သာယာသော်လည်းကောင်း အပ်, မအပ်ကို ကြံအပ်၏။

အဗ္ဗါနမဂ္ဂပဋိပန္နေသု ကေစိ ဘိက္ခူ ပံသုကူလတ္ထာယ သြတ္ထမန္တိ၊ သစေ ယဒိ ပန မနုဿာ "ဣမာဂတာ စဝ ဂဏှန္တု"တိ ဝဒန္တာ သညာဏံ ဝါ ကတွာ ဝဋ္ဋန္တိ၊ သြတ္ထန္တာနံယေဝ ပါပုဏန္တိ၊ (တိ၅)

အယံ ပနာနိသံသော "ပံသုကူလစီဝရံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ" တိ ဝစနတော နိဿယာနု ရူပပဋိပတ္တိသဗ္ဘာဝေါ၊ ပဌမေ အရိယဝံသေ ပတိဋ္ဌာနံ၊ အာရက္ခဒုက္ခာဘာဝေါအာဒိ၊ (၅ ၊ ပ ၊ ၆၁)

ခရီးရှည်သွားကြကုန်သော ရဟန်းတို့တွင် အချို့ရဟန်းတို့သည် ပံသုကူရရန် အကျိုးငှာ သုသာန်သို့ ဝင်သွားကြကုန်၏။ အကယ်၍ကား လူတို့သည် "ဤသုသာန်သို့ လာကုန်သော သူတို့သာယူကြစေကုန်သတည်း"ဟု ဆိုကြကုန်၍ အမှတ်ပြုလျက် သွားကုန်ငြားအံ့။ သုသာန်သို့ ဝင်ကုန်သော ရဟန်းတို့အားသာ ရောက်ကုန်ရကုန်၏။ ဤသို့ သုသာန်၌ လူတို့သည် နှုတ်မြွက်၍ ပစ်ထားသော်လည်း စက်ဆုပ်ဖွယ်အရပ်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌပံ့သကူဖြစ်သကဲ့သို့ မီးလောင်ခြင်း ကြွက်ခဲခြင်းစသည် တို့ကြောင့် ဆဋ္ဌနီယဖြစ်ပြီးသောပုဆိုးတို့သည်လည်း ပံသုကူ လလက္ခဏာသို့ ဝိညတ် ပြု၍ ဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း, ခြေရင်းစသည်၌ ဆဋ္ဌနီယစွန့်အပ်ပြီဟု ပြောကြား ၍ ထားသည်ကို အသင့်နှလုံးသွင်း၍ သာယာသော်လည်းကောင်း အပ်ပါအံ့သကဲ့သို့ ထင်၏။ ဤကား ငါတို့အလိုတည်း။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား (ဓုတင်ပျက်ခြင်း) ဘောတည်း။

အာနိသံသကား-"ပံသုကူလကိုမှီ၍ ရဟန်းဖြစ်၏"ဟူသော ဒုတိယနိဿယ နှင့် လျော်စွာ ကျင့်ခြင်း၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း, ပဌမအရိယဝံသ၌တည်ခြင်း, စောင့်ရှောက်ရသော ဆင်းရဲမရှိခြင်း, သူနှင့်မစပ်သောအသက်မွေးခြင်း, ခိုးသူဘေးမှ မကြောက်ရခြင်း, သုံးဆောင်ရာ၌ တဏှာမဖြစ်ခြင်း, ရဟန်းအားလျော်သော ပရိက္ခရာဖြစ်ခြင်း, အဖိုးနည်းရလွယ်အပြစ်မရှိဟု ဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သော ပစ္စည်းအဖြစ်, ကြည်ညိုဖွယ် ရှိသောအဖြစ်, အလိုနည်းခြင်း စသည်တို့၏ အကျိုး ပြီးခြင်း, ကောင်းသောအကျင့်တို့၏ အစဉ်ပွားခြင်း, နောက်၌ဖြစ်သော ရဟန်းတို့အား ဒိဋ္ဌာ နုဂတိသို့ကောင်းစွာရောက် စေခြင်း ဤသို့သော အကျိုးတို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။

မာရသေနံ ဝိဃာတာယ၊ ပံသုကူလဓရော ယတိ။
သန္နဒ္ဓကဝစော ယုဒ္ဓေ၊ ခတ္တိယော ဝိယ သောဘတိ။

ပဟာယ ကာသိကာဒီနိ၊ ဝရဝတ္ထာနိ ဓာရိတံ၊
ယံ လောကဂရုနာ ကော တံ၊ ပံသုကူလံ န ဓာရယေ။

တသ္မာ ဟိ အတ္တနော ဘိက္ခု၊ ပဋိညံ သမနုဿရံ၊
ယောဂါစာရာနုကူလမှိ၊ ပံသုကူလေ ရတော သိယာ။

မာရသေနံ၊ မာရ်စစ်သည်ကို။ ဝါ၊ မာရ်စစ်သည်ဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာကို။ ဝိဃာတာယ၊ ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ။ ပံသုကူလဓရော၊ ပံ့သုကူကို ဆောင်သော။ ယတိ၊ ရဟန်းသည်။ ယုဒ္ဓေ၊ စစ်မြေပြင်၌။ သန္နဒ္ဓကဝစော၊ ကောင်းစွာ ဖွဲ့အပ်သော ချပ်တန်ဆာရှိသော။ ခတ္တိယော ဝိယ၊ မင်းကဲ့သို့။ သောဘတိ၊ တင့်တယ်၏။

လောကဂရုနာ၊ လူတို့၏ဆရာဖြစ်တော်မူသောမြတ်စွာဘုရားသည်။ ကာသိကာဒီနိ၊ ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်အထည်အစရှိကုန်သော။ ဝရဝတ္ထာနိ၊ မြတ်သောအဝတ်အထည်တို့ကို။ ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။ ယံ ပံသုကူလံ၊ အကြင်ပံ့သုကူသက်န်းကို။ ဓာရိတံ၊ ဆောင်တော်မူအပ်၏။ တံ၊ ထိုပံ့သုကူသက်န်းကို။ ကော၊ အဘယ်သူသည်။ န ဓာရယေ၊ မဆောင်နိုင်ဘဲရှိပါအံ့နည်း?။

တသ္မာ ဟိ တသ္မာ ဝေ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ပဋိညံ၊ ပဋ္ဌင်းဖြစ် ရာသိမ်၌ ဝန်ခံခဲ့ခြင်းကို။ သမနုဿရံ သမနုဿရန္တော၊ ကောင်းစွာ အောက်မေ့သော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ယောဂါစာရာနုကူလမှိ၊ ယောဂီအကျင့်အား လျော်စွာသော။ ပံသုကူလေ၊ ပံ့သုကူသက်န်း၌။ ရတော၊ မွေ့လျော်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏ ။

ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကား ရှေးဦးစွာသော ပံသုကူလဓုတင်၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ ဝိနိစ္ဆယဖြစ်သော အဖွင့်တည်း။

ပဌမဓုတင်ပြီး၏။

၂-တေစီဝရိကဓုတင် "စတုတ္ထကစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ တေစီဝရိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။ (၄ ၊ ၀ ၊ ၆၂)

နိဋ္ဌိတေ ရဇနေ ပန အရုဏံ ဥဋ္ဌာပေန္တသ ဓုတင်္ဂဘေဒေါ ဟောတိတိ အဓိပ္ပါယော။ (စုလ္လဋီကာ)

တိစီဝရိက်ဓူတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည် "စတုတ္ထကစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ တေစီဝရိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" ဟူသော နှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ စတုတ္ထကစီဝရံ ဝတ်လောက်ရုံလောက်အမိဋ္ဌာန်လောက်သော လေးထည်မြောက်သော သင်္ကန်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏ ။ တေစီဝရိကင်္ဂ၊ ဒုကုဋ်, ကိုယ်ဝတ်, သင်းပိုင်ဟူသော သင်္ကန်း သုံးထည်ကို ဆောင်သောအင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏ ။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား သင်္ကန်းလျှာပုဆိုးကို ရလတ်သည် ရှိသော် အကြင်ရွေ့လောက် မကျန်းမာအနာရောဂါရှိနေသဖြင့် သင်္ကန်းချုပ်ရန် မစွမ်းနိုင်သေး၊ အကြင်ရွေ့လောက် သင်္ကန်းစီရင်တတ်သူကိုမရသေး၊ အကြင်မျှလောက် အပ်စသည့်တို့တွင် တစုံတခုမျှသည်လည်း မပြည့်စုံသေး။ ထိုမျှလောက် ထားအပ်၏ ။(၁၀)ရက်လွန်သည်ဖြစ်မှုကား ပရိက္ခာရစောဠအမိဋ္ဌာန်တင်အပ်၏။ ထားခြင်းကြောင့် ပုဆိုးကို ဆည်းပူးခြင်း, လေးထည်မြောက်ကို သာယာခြင်းဟူသော အပြစ်ဒေါသမရှိ။ ဆိုး၍ပြီးပြီးသောအခါမှ စ၍မူကား ထားခြင်းငှာ မအပ်။ ဓုတင်္ဂစောရမည်၏ ။ ထို့ကြောင့် စုလ္လဋီကာ၌ " သင်္ကန်းဆိုး၍ ပြီးစီးခဲ့သော် အရုဏ်တက်သော ရဟန်းအား ဓူတင်ပျက်၏"ဟူသော စကားကို မိန့်ဆိုထား၏ ။ ဤကား ဝိဓာန (စီရင်ခြင်း)တည်း။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥတ္တမ္ပန ရဇန ကာလေ ပဌမံ အန္တရဝါသကံ ဝါ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ဝါ ရဇိတွာ တံ နိဝါသေတွာ ဣတရံ ရဇိတဗ္ဗံ၊ တံ ပါရုပိတွာ သင်္ဃာဋိ ရဇိတဗ္ဗာ၊ သင်္ဃာဋိ ပန နိဝါသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဣဒမဿ ဂါမန္တသေနာသနေ ဝတ္တံ၊ (ဌ၊ ပ၊ ၆၂)

ပဘေဒ အပြားအားဖြင့်သော်ကား ဤတေစီဝရိကသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည်ကား ဆိုးသောအခါ၌ ရှေးဦးစွာ သင်းပိုင်ကို လည်းကောင်း, ကိုယ်ဝတ်ကိုလည်းကောင်း ဆိုးဦး၍ ပြီးသော သက်န်းကိုဝတ်၍ ဤမှတပါးသော သင်္ကန်းကို ဆိုးအပ်၏။ ကိုယ်ဝတ်ကိုရုံ၍ ဒုကုဋ်ကို ဆိုးအပ်၏။ ဒုကုဋ်ကိုကားမဝတ်အပ်။ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား **တေစီ**ဆရာတို့က "ဝတ္တဘေဒဒုက္ကဋ်သင့်၏"ဟုဆိုကြကုန်၏။ **အညေ** ဆရာတို့က "ဒုပ္ပရိဘောဂဖြစ်သောကြောင့် မအပ်"ဟုဆိုကြကုန်၏။ **အပရေ**ဆရာ တို့ကား "ဒုကုဋ်ဖြင့် အာယောဂပတ်ဖွဲ့ခြင်းကို ပယ်သောသိက္ခာပုဒ်အား လျော်သော ကြောင့် အနာဒရမတ္တ မရှိသေခြင်းမျှ၌ ဒုက္ကဋ်သင့်ကောင်းသောကြောင့်"ဟု ဆိုကုန်၏။ ဤစကားသည်သာလျှင် "ဣဒမဿ (လ)ဝတ္တံ"ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်ညီသောကြောင့် သင့်မြတ်၏။ (စူဠဋီကာ) ဤကား ရွာနီးကျောင်း၌ ကျင့်အပ်သော ကျင့်ဝတ်တည်း။

တောကျောင်း၌သော်ကား သုံးထည်လုံးကို တပြိုင်နက်ဖွပ်အုံ့သောငှာ အပ်၏။ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူကိုမြင်လျှင် သင်္ကန်းကိုဆွဲငင်၍ ကိုယ်လုံး၌ဖုံးလွှမ်းခြင်းငှာတတ်ကောင်း၏။ ထို့သို့သောအရပ်၌ နေအပ်၏။ ဤကား ဥက္ကဋ္ဌကိုဆိုလိုသည်။ မဇ္ဈိမကား သင်္ကန်းဆိုးရာဇရပ်၌ အစဉ် ထားအပ်သော "ရဇနကာသာဝ" မည်သော ဆိုးခိုက်၌သာဝတ်အပ်သော သင်္ကန်း သည် ရှိ၏။ ထိုသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ၍ ဆိုးခြင်း ဖွပ်ခြင်းအမှုကို ပြုအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်း မရှိမူကား နောက်၌ အံသကာသာဝကို ခွင့်ပြုရကား ထိုအံသကာသာဝကို ဝတ်ရုံ၍ သော်လည်းကောင်း, ဥက္ကဋ္ဌကဲ့သို့ပြု၍သော်လည်းကောင်း ဆိုးအပ်၏။ မုဒုဖြစ်သော ရဟန်းသည်ကား သဘာဂဖြစ်သော ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ၍သော်လည်း ဆိုးအပ်၏။ ထိုနေရာကျောင်း၌ အိပ်ရာလွှမ်း အဖြစ်ဖြင့်တည်သော တဖြဋ္ဌက ပစ္စတ္ထရဏသည်လည်း ထိုမုဒုရဟန်းအား အပ်၏။ ဤကား အဋ္ဌကထာဆရာ အလိုတည်း။

တတြေ၀ကပစ္စတ္ထရဏမွိ တသ္မာ ဝဋ္ဋတိ။ ပရိဟရိတုံ ပန န ဝဋ္ဋတိ။ သဘာဂဘိက္ခုနံ စီဝရမ္ပိ အန္တရန္တရာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဓုတင်္ဂစေတီ-ဝရိကဿ ပန စတုတ္ထံ ဝတ္တမာနံ အံသကာသာဝမေဝ ဝဋ္ဋတိ၊ (ဋ္ဌ၊ပ၊၆၂) အတ္တနော ဝါ ပရဿ ဝါ သန္တကံ သေနာသနေ ပစ္စတ္ထရဏဝသေန အဓိဋ္ဌိတံ၊ အံသကာသာဝံ ပရိက္ခာရစောဠံ ဟောတိ၊ ဣတိ "ပစ္စတ္ထရဏံ, အံသကာသာဝဉ္စ ဣမာနိ ဒွေပိ အတိရေကစီဝရဋ္ဌာနေ ဋ္ဌိတာနိပိ ဓုတင်္ဂဘေဒံ န ကရောန္တီ" တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ၊ (မဟာဋီ၊ပ၊၉၃)

မဟာဋီကာအလိုတော်ကား "ထိုနေရာကျောင်း၌ အိပ်ရာလွှမ်းအဖြစ်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သော မိမိဥစ္စာ သူတပါးဥစ္စာဖြစ်သော အိပ်ရာလွှမ်းသည်လည်း ထိုမှဒု ရဟန်းအား သင့်န်းဆိုးအပ်သောအခိုက်အခါ၌ အပ်၏ဟု လာ၏။ **စူဠဋီကာ** အလိုကား ထိုကျောင်း၌ အိပ်ရာလွှမ်းအားဖြင့်ထားအပ်သော ဆိုးအပ်သောဖန်ရည် ဖြင့်ပြီးသော သံဃိကပစ္စတ္ထရဏသည် လည်းကောင်း, အခြားရဟန်း၏ ပုဂ္ဂလိက ဖြစ်သော ပစ္စတ္ထရဏ သည်လည်းကောင်း သင့်န်းဆိုး ခိုက်၌ အပ်၏"ဟု လာ၏။ စူဠဋီကာစကားသည်ကား "ပရိဟရိတုံ ပန န ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိနှင့် မတန်။ ဆိုလတ္တံ့ကား မဟာဋီကာ အဆိုစကားတည်း။ မိမိဥစ္စာ သူတပါးဥစ္စာ အိပ်ရာလွှမ်းကိုလည်း အိပ်ရာလွှမ်းအားဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်၏။ အံသကာသာဝ-ပခုံးလွှမ်း အထည်သည်လည်း ပရိက္ခာရစောဠဖြစ်၏။ ဤနှစ်ထည်သော သင့်န်း တို့သည်ကား အတိရေက စီဝရအရာ၌ တည်ကုန်လျက်လည်း အိပ်ရာလွှမ်းကိုလည်း ခွင့်ပြုသည့်အတိုင်း ဆိုးဖွပ်သောအခါ၌သာဝတ်၍ ကြွင်းသောအခါ၌ အိပ်ရာ၌ လွှမ်းအပ်သောကြောင့်, အံသကာသာဝသည်လည်း တိစီဝရိက်ကဲ့သို့ အဓိဋ္ဌာန် လောက်ဝတ်လောက်ရုံလောက်သော ပမာဏ မရှိသောကြောင့် ဓူတင်ကို မပျက်စေ ဟု ဆိုသတည်း။ ထို့ကြောင့် "ပရိဟရိတုံ(လ) နိစ္စ ပရိဘောဂဝသေန န ဝဋ္ဋတိ"ဟူ၍ ဖွင့်ပြန်သတည်း။ ဤသို့ဖွပ်ဆိုးသောကာလ၌သာ ဝတ်ရုံခြင်း ဟူသော ပရိဘောဂကို ခွင့်ပြုသောကြောင့် ကြွင်းသောကာလ၌ အမြဲဝတ်ခြင်းဟူသော ပရိဘောဂအားဖြင့် မအပ်ဟူ၍ ဖွင့်ရကား အိပ်ရာလွှမ်း၌ အိပ်ခြင်းငှာသော်ကား အပ်၏ဟူသော အနက်သည် ကျရောက်၏။

စတုတ္ထစိဝရန္တိ အဓိဋ္ဌာနမင်္ဂ နိဝါသနပါရုပနာရဟံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ တေန နိဝါသနပါရုပနာရဟာနံ စတုတ္ထကနိဿီဒနာဒိ အဝဿဂ် နိယာနံ အပ္ပနိုက္ခံ တဗ္ဗတာ ဒဿိတာ ဟောတိ။ (စုလ္လနိကာ)။ မုတင်-တေစီဝရိကဿ ပန စတုတ္ထံ ဝတ္တမာနံ အံသကာသာဝမေဝ ဝဋ္ဋတိ။ တဥ္စခေါ် ဝိတ္ထာရတော ဝိဒတ္ထိ၊ ဒီဃတော တိဟတ္ထမေဝ ဝဋ္ဋတိ။ (၄၊ပါ၆၂)

ထိုသို့ကျရောက်သောကြောင့် အောက်၌ "စတုတ္ထစိဝရ ဟူသည် အဓိဋ္ဌာန် လောက် ဝတ်လောက်ရုံလောက်သောသင်္ကန်းကို ရည်ရွယ်သည်။ ထိုစကားဖြင့် မဝတ်မရုံထိုက်သော နိသီဒိုင်စသော အဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင်အပ်ကုန်သော သင်္ကန်းတို့၏ မပယ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်" ဟူသော စုလ္လနိကာဆရာဆိုခဲ့သော စကားနှင့်လည်း တန်သည်ပင်။ ထို့ကြောင့် သုံးထည်သော သင်္ကန်းအောက်ငယ်သော ပမာဏရှိသော နိသီဒိုင်အစရှိသောအဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင်အပ်သော သင်္ကန်းတို့သည်လည်းကောင်း, ဖွပ်ဆိုးသောအခါ ဝတ်လောက်ရုံ လောက်သော, ကြွင်းသော အခါ၌ အိပ်ရာ၌သာလွှမ်း၍အိပ်သော သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း မှုတင်မပျက်ဟူ၍ သိရာ၏ ။ ကြီးကြားရုံခါဝတ်ရုံသုံးဆောင်သော်ကား မအပ်။ နိသီဒနာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့်ကား "ငယ်သောပမာဏရှိသော မျက်နှာသုတ်ကိုလည်း မျက်နှာသုတ်ခြင်းငှာ, အမာလွှမ်းကိုလည်း အမာလွှမ်းတန်ရုံ တစ်တောင့်ထွာခန့်သာ အပ်၏"ဟု သင်္ဂြိုဟ်ပေါင်းယူအပ်၏။ ဝိနည်း၌ခွင့်ပြုတော်မူသည့်အတိုင်း ကိုယ်လုံးရုံလောက်သော အမာလွှမ်း, မိုးရေခံပုဆိုး, ရေသနုပ်တို့သည်ကား ဝတ်ရုံလောက်သည်ကို ဤ၌ ပယ်သောကြောင့် မအပ်။ သဘာဂရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းကို ကြီးကြားခဏဝတ်ရုံလျှင် အပ်၏ ။ အဋ္ဌကထာ၌ အံသကာသာဝနှင့် ပစ္စတ္ထ ရဏကိုသာ ထုတ်၍ ဆိုသည်ကား ကိုယ်လုံးရုံလောက်သောကြောင့်တည်း။ ဤဆိုလတ္တံ့သည်ကား အံသကာသာဝ၏ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ "မုတင်တေစီဝရိကဿ (လ) အံသကာသာဝမေဝ ဝဋ္ဋတိ၊ တဥ္စ ခေါ ဝိတ္ထာရတော ဝိဒတ္ထိ၊ ဒီဃတော တိဟတ္ထမေဝ ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကား တေစီဝရိကမုတင်ကို ဆောက်တည်သောရဟန်းတို့အား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ဝတ်လောက်ရုံလောက်သော လေးထည်မြောက်သော သင်္ကန်းသည် အပ်သည်ရှိသော် အံသကာသာဝသည်သာ အပ်၏။ ထိုသည်လည်း အနံ(၁)ထွာ၊ အလျား (၃)တောင်သည်သာ အပ်၏ ဟူလိုသော်။

အံသကာသာဝံ တိဏ္ဏံ စီဝရာနံ ကိဉ္စိ အသာမိတတ္တာ စီဝရသင်္ချံ န ဂစ္ဆတိ၊ တသ္မာ ပရိက္ခာရစောဠံ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ၊ (ဂဏ္ဌိ)။ အံသကာသာ- ဝန္တိ ခန္ဓေ ဌပေတဗ္ဗကာသာဝံ၊ (မဟာဋီ၊ပ၊၉၃)

စတုရဿန္တိ နိဝါသနပါရုပနာရဟံ၊ တေနာဟ အံသကာသာဝန္တိ၊ ပါရုပနစီဝရေ သေဒါဒိမလလေပနိဝါရဏတ္ထံ အံသေ စ ပဌမံ ပါရုပိတဗ္ဗံ အံသကာသာဝန္တိ အတ္ထော၊ (စုလ္လဋီကာ)

အံသကာသာဝံ၊ အံသကိုင်မှခေါ် ပခုံးလွှမ်းသည်။ တိဏ္ဏံ စီဝရာနံ၊ သုံးထည် သော သင်္ကန်းတို့တွင်။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုတစ်ထည်မျှကို။ အသာမိတတ္တာ၊ မပြီးစေ တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ စီဝရသင်္ချံ၊ သင်္ကန်းဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ရေတွက်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ပရိက္ခာရစောဠံ၊ ပရိက္ခရာပုဆိုးပိုင်းဟူ၍။ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ၊ ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဂဏ္ဌိအနက်)

အံသကာသာဝန္တိ၊ အံသကာသာဝံ ဟူသည်ကား။ ခန္ဓေ၊ ပခုံး၌။ ဌပေတဗ္ဗကာ သာဝံ၊ ထားအပ်သောပုဆိုးပိုင်းတည်း။ (ဤကား မဟာဋီကာအနက်) ဤဋီကာကို ထောက်၍ ဆရာတို့သည် သင်းပိုင်သင်္ကန်းအောက်ငယ်သော သင်္ကန်းကို တစ်ထွာ ခန့်ခေါက်၍ ပခုံး၌ အံသကိုက်ဟု တင်ကုန်၏ ။

စတုရဿန္တိ၊ စတုရဿအထည်ဟူသည်ကား။ နိဝါသနပါရုပနာရဟံ၊ ဝတ်ထိုက်ရုံ ထိုက်သော ပုဆိုးပိုင်းအထည်တည်း။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ အံသကာသာဝန္တိ၊ အံသကာသာဝဟူ၍။ အာဟ၊ ဆိုတော်မူ၏။ ပါရုပနစီဝရေ ကိုယ်ရုံဧကသီသင်္ကန်း၌။ သေဒါဒိမလလေပနိဝါရဏတ္ထံ၊ ချွေးစသောအညစ်အကြေးလူးလဲလိမ်းကျံခြင်းကို ကာကွယ်တားမြစ်ရန် အကျိုးငှာ။ အံသေ စ၊ ပခုံး၌လည်း။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ပါရုပိတဗ္ဗံ၊ ရုံလွှမ်းအပ်သော။ အံသကာသာဝံ၊ အံသကိုင်မှခေါ် ပခုံးလွှမ်းအထည်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ အံသကာသာဝပုဒ်၏အနက်တည်း။ (ဤကား စုလ္လဋီကာ ပါဌ်၏အနက်) အဓိပ္ပာယ်ကား - စတုရဿံဟူသည် ဝတ်ရုံခြင်းငှာထိုက်သည်ကိုရည် သတည်း။ ထို့ကြောင့် အံသကာသာဝ ဟူ၍ ဆိုတော်မူ၏။ ရုံသောဧကသီသင်္ကန်း၌ ချွေးအစရှိသော အညစ်အကြေး လိမ်းကျံခြင်းကို တားမြစ်ကာကွယ်အံ့သောငှာ ပခုံးနှစ်ဘက်၌ ရှေးဦးစွာရုံအပ်သော ချွေးခံပုဆိုး အထည်သည် အံသကာသာဝ မည်၏ဟု ဆိုလိုသတည်း။

ဝိတ္ထာရတော ဝိဒတ္တိတိ အဓိဋ္ဌာနဿ အပ္ပဟောနကဝိတ္ထာရပ္ပမာဏဒဿနံ။ စတေန အဓိဋ္ဌာနပ္ပဟောနကဝိတ္ထာရတော ဦနကံ ဝဋ္ဋတီတိ ဉာပိတံ ဟောတိ၊ တိဟတ္ထမေဝါတိ ပဒံ ပန ဝိယောဂပ္ပမာဏမတ္တဒဿနံ၊ တေန တတော ကိဉ္စိ အဓိကမ္ပိ အဓိဋ္ဌာနပ္ပဟောနကတ္တာဘာဝါ ဝိရောဓော နတ္ထေဝ။ (ဓုလ္လဋီကာ)။

ဤစူဠဋီကာဆရာ၏စကားဖြင့် "သင်းပိုင်အနံအလျားအောက်ငယ်သော ပမာဏရှိသော သင်းပိုင်အဖြစ်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်မတင်လောက်သော အံသကိုင့်ခေါ်, ပခုံးလွှမ်းပတ်လည်းခေါ်သော အံသကာသာဝသည် အပ်၏"ဟု ဆိုလိုသတည်း။ ဤကား ပဘေဒတည်း။

ပျက်ခြင်းဘေဒအားဖြင့်သော်ကား-ဤဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူသော သုံးပါးသောရဟန်းတို့ အားလည်း ဆိုအပ်ပြီးသောပမာဏရှိသော ကိုယ်၌ ဝတ်လောက်ရုံလောက်သော လေးထည်မြောက် သောသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်းငှာ သာယာသောခဏ၌ ဓူတင်စေတနာပျက်၏။ အလှူခံသော ခဏ၌, ထိုရဟန်းအပိုင် ရရှိသောခဏ၌ ဓူတင်ပျက်၏ဟုလည်း ဆိုသင့်၏။ ဤသည်ကား ပျက်ခြင်း ဘေဒတည်း။

အကျိုးအာနိသံသကား-ဤယောဂီရဟန်းသည် ကိုယ်ဖြင့်ဆောင်အပ်သော သင်္ကန်းဖြင့်သာ ရောင့်ရဲခြင်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ငှက်ကဲ့သို့ ဆောင်ယူ၍သွားရခြင်း (လိုရာသွား နိုင်ခြင်း), နည်းသော အားထုတ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်, အဝတ်အထည်များကို သိုမှီထားခြင်းမှ ကင်းခြင်းကြဉ်ဖယ်ခြင်း, ပေါ့ပါးသောအသက်မွေးခြင်း, အပိုအလွန်သင်္ကန်းတို့၌ တပ်မက်လိုလားခြင်းကို ပယ်ခြင်း, အပ်သောအရာ၌သော်လည်း ပမာဏကို သိသဖြင့် ခေါင်းပါးသောအကျင့်ရှိခြင်း, အလိုနည်းခြင်း အစရှိသော အကျိုးများ ပြီးစီးပြည့်စုံခြင်း စသော ဂုဏ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။

အတိရေကဝတ္ထုတဏှာံ၊ ပဟာယ သန္နိဓိဝိဝဇ္ဇိတော ဓီရော။
သန္တောသသုခရသညူ၊ တိစီဝရဓရော ဘဝတိ ယောဂီ။

တသ္မာ သပတ္တစရဏော၊ ပက္ခီဝ သစီဝရော၀ ယောဂိဝရော။
သုခမနုဝိစရိတုကာမော၊ စီဝရနိယမေ ရတိံ ကယိရာတိ။

အယံ တေစီဝရိကင်္ဂေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

အတိရေကဝတ္ထုတဏှာံ၊ အပိုအလွန်ဖြစ်သော အဝတ်သင်္ကန်း၌ တပ်မက်သော တဏှာကို။ ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်ကြဉ်ဖယ်၍။ သန္နိဓိဝိဝဇ္ဇိတော၊ သိုမှီးခြင်းကို ပယ်ကြဉ်သော။ ဓီရော၊ ပညာရှိသော။ တိစီဝရဓရော၊ သင်္ကန်းသုံးထည်ကို ဆောင်သော။ ယောဂီ၊ ယောဂီရဟန်းသည်။ သန္တောသသုခရသညူ၊ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းဟူသော သုခချမ်းသာ အရသာကို သိသောသူသည်။ ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏-

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ သပတ္တစရဏော၊ မိမိအတောင် (တောင်ပံ) ဖြင့် လိုရာသို့သွားသော။ ပက္ခီဝ၊ တောင်ပံသာလျှင်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသောငှက်ကဲ့သို့။ သစီဝရော၀၊ မိမိကိုယ်၌ ဝတ်သော သင်္ကန်းသာလျှင်ရှိသော။ သုခံ၊ ချမ်းသာစွာ။ အနုဝိစရိတုကာမော၊ မိမိကြိုက်ရာ နှစ်သက်ရာသို့ သွားခြင်းငှာအလိုရှိသော။ ယောဂိဝရော၊ ယောဂီရဟန်းမြတ်သည်။ စီဝရနိယမေ၊ သုံးထည်မျှသော သင်္ကန်းကို မှတ်၍ဆောင်သော ကျင့်ဝတ်၌။ ဝါ၊ တိစီဝရိက်ဓူတင်ဆောင်သော အကျင့်၌။ ရတိံ၊ ပျော်မွေ့ခြင်းကို။ ကယိရာ၊ ပြုရာ၏။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသောစကားတို့သည်ကား တေစီဝရိကင်္ဂဓုတင်၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသဝိနိစ္ဆယဖြစ်သော အဖွင့်တည်း။

ဒုတိယဓုတင်ပြီး၏။

၃-ဝိဋ္ဌာပါတိကဓုတင်ဝိနိစ္ဆယ

ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂမ္ပိ "အတိရေကလာဘံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန ပိဏ္ဍပါတိကေန "သံဃဘတ္တံ, ဥဒ္ဒေသဘတ္တံ, နိမန္တနဘတ္တံ, သလာကဘတ္တံ, ပက္ခိကံ, ဥပေါသထိကံ, ပါဋိပဒိကံ, အာဂန္တုကဘတ္တံ, ဂမိကဘတ္တံ, ဂိလာနဘတ္တံ, ဂိလာနုပဋ္ဌာကဘတ္တံ, ဝိဟာရဘတ္တံ, ဓုရဘတ္တံ, ဝါရကဘတ္တံ" န္တိ ဧတာနိ စုဒ္ဒသဘတ္တာနိ န သာဒိတဗ္ဗာနိ။ (၅၁၊ပ၊၆၃)

ပိဏ္ဍပါတိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည် "အတိရေကလာဘံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" ဟူသော နှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ အတိရေကလာဘံ၊ ဆွမ်းခံသွား၍ရသော ဆွမ်းထက် ပိုလွန်သော သံဃဘတ်စသော ဆွမ်းလာဘ်ကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂံ၊ ဆွမ်းအလို့ငှာသွားခြင်းတည်းဟူသော ကျင့်ဝတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်တည်းဟူသော အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏ ။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ဓုတင်ရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား သံဃဘတ်အစရှိ သော တစ်ဆယ့်လေးပါးကုန်သော ဘတ်ဆွမ်းတို့ကို မသာယာအပ်။ တစ်ဆယ့်လေးပါးတို့သည် အဘယ်နည်းဟူမူကား-

(၁) သံဃဘတ္တံ၊ အလုံးစုံသော အရပ်လေးမျက်နှာ၌ရှိသော သံဃာကို ရည်ရွယ်၍ "သံဃဿ ဒေမ" ဟူ၍ လှူအပ်သော ဘတ်လည်းတစ်ပါး၊ (ဂဏ္ဌိ၌ကား သံဃိက ပစ္စည်းဖြင့်ပြုသော ဘတ်ဟုဆို၏)

(၂) ဥဒ္ဒေသဘတ္တံ၊ လေးပါးရှစ်ပါးအစရှိသော အနည်းငယ်သံဃာကို ရည်ရွယ်၍ လှူအပ်သောဘတ်လည်း တစ်ပါး၊ (မဟာဋီကာဂဏ္ဌိပုဒ်၌ကား သံဃာကို ရည်ရွယ်၍ လှူအပ်သော ဘတ်ဟူ၍ ရှိနေ၏။)

(၃) နိမန္တနဘတ္တံ၊ အလုံးစုံသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း, အနည်းငယ်ကို လည်းကောင်း, ယနေ့အလို့ငှာလည်းကောင်း, နက်ဖြန်အလို့ငှာလည်းကောင်း နိမန် (ပင့်ဖိတ်)၍ လှူအပ်သော ဘတ်လည်း တစ်ပါး၊

(၄) သလာကဘတ္တံ၊ ဒါယကာအမည်ကို ရေး၍ စာရေးတံချသဖြင့် လှူအပ်သော ဘတ်လည်း တစ်ပါး၊

(၅) ပက္ခိကံ၊ လဆန်းပက္ခ၌တစ်ခါ, လဆုတ်ပက္ခ၌တစ်ခါ လှူအပ်သော ဘတ်လည်း တစ်ပါး၊

(၆) ဥပေါသထိက၊ ဥပုသ်နေ့၊ ဥပုသ်နေ့၌ လှူအပ်သောဘတ်လည်းတစ်ပါး၊
(၇) ပါဋိပဒိက၊ ဥပုသ်နေ့ကျော်တက် အထွက်တစ်ရက်နေ့၌ လှူအပ်သော ဘတ်လည်း တစ်ပါး၊
(၈) အာဂန္တုကဘတ္တံ၊ အရပ်ဝေးကလာသောရဟန်းတို့ကို ရည်မှန်း၍ထားအပ်သော ဘတ်လည်းတစ်ပါး၊
(၉) ဂမိကဘတ္တံ၊ အရပ်ဝေးသို့သွားလတံ့သော ရဟန်းတို့ကို ရည်၍ ထားအပ်သော ဘတ်လည်း တစ်ပါး၊
(၁၀) ဂိလာနဘတ္တံ၊ နာသောရဟန်းတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ထားအပ်သောဘတ်လည်း တစ်ပါး၊
(၁၁) ဂိလာနုပဋ္ဌာကဘတ္တံ၊ သူနာကိုလုပ်ကျွေးသောရဟန်းကို ရည်မှန်း၍ ထားအပ် သောဘတ်လည်း တစ်ပါး၊
(၁၂) ဝိဟာရဘတ္တံ၊ ကျောင်းကိုရည်ရွယ်၍ လှူအပ်သောဘတ်လည်းတစ်ပါး **(မဟာဋီကာအလို) စူဠဋီကာ**၌ကား ကျောင်းကိုရည်ရွယ်၍ လှူအပ်သော ထိုဘတ်ကို လည်းကောင်း၊ တစ္ဆြုပ္ပါဒ်ခေါ် ထိုသံဃိကမြေမှ ဖြစ်ပေါ် လာသော ဘတ်ကိုလည်းကောင်း ဝိဟာရဘတ်မည်၏ဟု မိန့်ဆို၏။ ဂဏ္ဌိ၌ကား ကျောင်း၌ ကပ္ပိယကာရကတို့သည် သံဃိကပစ္စည်းပြုပြင်၍ လှူအပ်သောဘတ်ဟုဆို၏။
(၁၃) ဓုရဘတ္တံ၊ အမြဲ အိမ်၌ထား၍ လှူအပ်သော ဘတ်လည်းတစ်ပါး၊ (မဟာဋီကာ အလို) ဂဏ္ဌိ၌ကား ဒါယကာတို့သည် သံဃာအားရည်ရွယ်၍ အမြဲလှူသော ပဏီတဘတ်ဟုဆို၏။
(၁၄) ဝါရဘတ္တံ၊ ရွာသူရွာသား ဒါယကာအများတို့သည် ဝါရ အလှည့်အကြိမ်အားဖြင့် လှည့်လည်၍ လှူအပ်သောဘတ်လည်းတစ်ပါး၊ (ဤကား မဟာဋီကာအလို) ဂဏ္ဌိ၌ကား သံဃာကို ရည်ရွယ်၍ ဝါရအလှည့်အကြိမ်အားဖြင့် လှည့်လည်၍ လှူအပ်သောဘတ်ဟုဆို၏။ ဤကား စုဒ္ဒသဘတ်တို့၏ သရုပ်အရေအတွက် အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့တည်း။

ဤဘတ်တို့ကိုကား ထမင်းဟူသော မအပ်သောအခေါ် ဝေါဟာရဖြင့် လှူအပ် သောကြောင့် ပိဏ္ဍပါတိကမူတင်ဆောင်ရဟန်းတို့သည် မသာယာအပ်ကုန်။ အကယ်၍ကား ထမင်းဟူသော အကပ္ပိယဝေါဟာရအနက်ရှိသော ဘတ္တသဒ္ဒါ ဖြင့် မဆိုမူ၍ ဆွမ်းဟူသော ကပ္ပိယ ဝေါဟာရအနက်ရှိသော ဘိက္ခာသဒ္ဒါဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍပါတသဒ္ဒါဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဆွမ်းဟူသော မြန်မာစကား ဖြင့်လည်းကောင်း လှူပါမူကား သာယာခြင်းငှာ အလှူခံခြင်းငှာအပ်၏။

သစေ ပန "သံဃဿ ဘတ္တံ ဂဏှထာ" တိအာဒိနာ နယေန အဝတွာ "အမှာကံ ဂေဟေ သံဃော ဘိက္ခံ ဂဏှာတု၊ တုမှေပိ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ" တိ ဝတွာ ဒိန္နာနိ ဟောန္တိ၊ တာနိ သာဒိတုံ ဝဋ္ဋန္တိ။ (၅၊ပ၊၆၃)

သာဒိတုံ ဝဋ္ဋန္တိတိ ဘိက္ခာပရိယာယေန ဝုတ္တတ္တာ[၁]။ (မဟာဋီ၊ပ၊၉၄)

တာနိ သာဒိတုံ ဝဋ္ဋန္တိတိ သဗ္ဗာနိ ဧဝံသဘတ္တာနိ ယဒိ ဘတ္တာနိတိ အဝတွာ "ဘိက္ခံ ဂဏှထာ" တိ ကပ္ပိယဝစနေန ဒါယကေဟိ ဒိန္နာနိပိ, သတ္တုဒ္ဒေသကေန ဝါ "ဘိက္ခံ ဂဏှထ ဘန္တေ" တိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိပိ, ဘိက္ခာပရိယာယေန ဒါယကေဟိ သယံ ဝိစာရိတွာ ဒိန္နာနိပိ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗာနိ ဧဝ သာဒိတုံ ဝဋ္ဋန္တိ။ (ဂဏ္ဌိ)

အကယ်၍ကား "သံဃာအတွက် ထမင်းကိုခံယူကြပါ" စသောစကားကို မဆိုမူ၍ "ကျွန်ုပ်တို့၏ အိမ်၌ သံဃာသည် ဆွမ်းကို ခံယူတော်မူ၏။ အရှင်မြတ်တို့လည်း ဆွမ်းကို ခံယူတော်မူကြ ပါကုန်လော့"ဟုဆို၍ လှူအပ်သော ဆွမ်းတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဆွမ်းတို့ကို သာယာခြင်းငှာ အပ်ကုန်၏။

ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အလိုကို မဟာဋီကာဆရာသည် "သာယာခြင်းငှာအပ်ကုန်၏" ဟူသည်ကား ဆွမ်းဟူသော စကားအလဲအလှယ်ဖြင့် ဆိုသောကြောင့်" ဟု အကြောင်းပြတော်မူ၏။

ဂဏ္ဌိ၌ကား "ထိုဆွမ်းတို့သည် သာယာခြင်းငှာအပ်ကုန်၏"ဟု အဋ္ဌကထာဆရာဆိုရာ၌ကား အလုံးစုံတစ်ဆယ့်လေးပါးကုန်သော ဘတ်ထမင်းတို့ကို အကယ်၍ ထမင်းဟုမဆိုမူ၍ "ဆွမ်းကိုခံယူတော်မူကြပါ"ဟူ၍ အပ်သောစကားဖြင့် ဒါယကာတို့ကလှူအပ်ကုန်သော်လည်းကောင်း, ဆွမ်းညွှန်းသောရဟန်းကမူလည်း "ဆွမ်းကို ခံယူတော်မူပါဘုရား"ဟု ညွှန်းသော်လည်းကောင်း, ဆွမ်းဟူသော စကားအလဲအလှယ်ဖြင့် ဒါယကာတို့က မအပ်သည်ကိုအပ်အောင် အလိုလို စီစစ် စီရင်၍ လှူသော်လည်းကောင်း အလုံးစုံသော ဆွမ်းတို့သည် သာယာခြင်းငှာ အပ်ကုန်၏ ဟုဆို၏။ ဆိုလိုရင်း အကျဉ်းအားဖြင့် ဒါယကာတို့သည်လည်းကောင်း, ဆွမ်းညွှန်းရဟန်းသည်လည်းကောင်း ဆွမ်းဟူသောစကားဖြင့် လှူသော်လည်းကောင်း, မအပ်သည်ကို အလိုလိုအပ်အောင် စီစစ်စီရင်တတ်သော ဒါယကာတို့က စီစစ်စီရင်၍ လှူသော်လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံဆွမ်းတို့သည် သာယာခြင်းငှာ အပ်ကုန်၏။ ဒါယကာတို့က စီစစ်စီရင် (ဝိစာရဏာပြု)၍ လှူရာ၌အလှူခံယူဖူးသော ဝတ္ထုအကျယ်ကိုကား-

၁-မဟာဋီကာ၊ ၁။ ၉ ၄ ပိဋ္ဌေ။

ကထံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ သီဟဠဒီပေ ကိရ စေတော ပဗ္ဗရာဇာ ဝိဟာရံ ကာရိတွာ ဗဟူ ပိဏ္ဍပါတိကေ နိမန္တေတွာ သံဃံ ဥဒ္ဒိဿ ဝိဟာရဿ ကောသံ နယျာတေတိ။ (လ)ကပ္ပိယဝစနေန ပုန ဒိန္နံ ပရိဘုဉ္ဇိံသု၊ (ဂဝေသိတဗ္ဗံ) သံဃတော နိရာမိသ-သလာကာပိ ဝိဟာရေ ပက္ကဘတ္တမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ ယေဝါတိ ဣဒမေဿ ဝိဓာနံ၊ (ဌ၊ပ၊၆၃)

"ဘေသဇ္ဇာဒိပဋိသံယုတ္တာ နိရာမိသသလာကာ၊ ယာဝကာလိက ဝဋ္ဋာတိ စ"ဝဒန္တိ၊ (မဟာဋီ၊ပ၊၉၄) ဌပေတွာ ယာဝကာလိကံ သေသတ္တယံ၊ (ဂဏ္ဌိ)

အဘယ်သို့သိအပ်ပါသလဲဟု မေးလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌တစ်ယောက်သော ပဗ္ဗရာဇာမည်သော မင်းသည် ကျောင်းကို ပြုလုပ်တည်ဆောက်ပြီး၍ များစွာသော ပိဏ္ဍပါတိက ရဟန်းထေရ်ကြီးတို့ကို ပင့်ဖိတ်၍ သံဃာကိုရည်ညွှန်းလျက် ကျောင်းအားကျိုကိုပြု၍ လှူ၏။ ထေရ်ကြီးတို့လည်း ထိုအကြောင်းကိုသိ၍ မိုးသောက်မိုးလင်းလျှင်ဆွမ်းခံသွားအံ့သော အခြင်းအရာကို ပြုကြကုန်၏။ မင်းသည် ထိုအကြောင်းကိုကြားလျှင် ချုပ်စေ၍ တားမြစ်စေ၍ ကပ္ပိယဝေါဟာရပြု၍ ဘိက္ခာဆွမ်းဟူသော ဝေါဟာရစကားဖြင့်လှူပြန်လေ၏။ ထေရ်ကြီးတို့လည်း အပ်၏ဟုဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်ကြသတဲ့။ ။ဤဝတ္ထု၌ နေ့တိုင်းဘုဉ်းပေးမှုကား မုဒုတွင် မုဒုသာဖြစ်ရာ၏။ ထို့ပြင် အာရာမိက၏ အိမ်သို့ရပ်မှုကား သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါးသော ဖြစ်ရာ၏။ စူဠဋီကာ၌ကား "ထိုအလုံးစုံသော ဘတ်တို့ကို သံဃာအားရည်၍ လှူအပ်သောကြောင့်အပ်သတည်း၊ ပုဂ္ဂလိကအားဖြင့် လှူကုန်သော်ကား သံဃိကဘတ်, သလာကဘတ်မှ ကြွင်းသော တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးသောဘတ်တို့သည်လည်း ပိဏ္ဍပါတိကတို့အား အပ်ကုန်၏"ဟု လာ၏။ ထို့ကြောင့် သံဃတော၊ သံဃာမှရသော။ နိရာမိသသလာကာပိ၊ ယာဝကာလိကမှတပါးသော ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သော စာရေးတံသည်လည်းကောင်း။ ဝိဟာရေ ပက္ကဘတ္တမ္ပိ၊ ကျောင်း၌ ဒါယကာ တို့သည် ချက်၍လှူအပ်သော အဘိဟဋဘိက္ခာဟူဆိုအပ်သော ဆွမ်းသည်လည်းကောင်း။ ဝဋ္ဋတိယေဝ၊ အပ်သည်သာလျှင်တည်းဟု အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆို၏။ နိရာမိသသလာကအရကိုကား မဟာဋီကာ၌ "ဆေးအစရှိသည်နှင့်စပ်ယှဉ်သော အာမိသကင်းသော စာရေးတံတည်း၊ ယာဝကာလိကမှ ကြွင်းကျန်သော ကာလိက(၃)ပါးတို့တည်း" ဟူ၍လည်းဆိုကြကုန်၏ဟုဆို၏။ စူဠဋီကာ၌ကား ဆေးသက်န်းနှင့်ယှဉ်သော စာရေးတံဟုဆို၏။ ဂဏ္ဌိ၌ကား ယာဝကာလိကကို ချန်လှပ်ထား၍ ကျန်သောကာလိက ၃-ပါးသည်ပင် အာမိသကင်းသော စာရေးတံဟုဆို၏။

(ဤကား ဝိဓာနဝိနိစ္ဆယတည်း။)

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌော ပုရတောပိ ပစ္ဆာတောပိ အာဟဋဘိက္ခံ ဂဏှာတိ၊ ပတ္တဒွါရေ ဌတွာ ပတ္တံ ဂဏှန္တာနမ္ပိ ဒေတိ၊ ပဋိက္ကမန အာဟရိတွာ ဒိန္နဘိက္ခမ္ပိ ဂဏှာတိ၊ တံ ဒိဝသံ ပန နိသီဒိတွာ ဘိက္ခံ န ဂဏှာတိ။ (ဋ္ဌ၊ ပ၊ ၆၃)[၁]

ပဋိနိဝတ္တနံ့ ဧတ္ထာတိ ပဋိက္ကမနံ၊ အာစာရဃ္ဃေ ဓေတံ ဥပယောဂဝစနံ၊ အာသနသာလာယံ ဘုဉ္ဇနတ္ထာယ နိသိန္နေ အာဟရိတွာ ဒိန္နဘိက္ခမ္ပိ ဂဏှာတီတိ အတ္ထော။ (ဇုလ္လဋီကာ)

အာဟရိတွာတိ ပတ္တံ ဂဟေတွာ ဂေဟတော အာနေတွာ (မဟာဋီ၊ ပ၊ ၉၃)[၂]

ပဘေဒ အပြားအားဖြင့်သော်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းကား ရှေ့မှလာသောဆွမ်း, နောက်မှလာသောဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၏။ အိမ်တံခါး၌ရပ်ခိုက် သပိတ်ကို ယူကုန်သော သူတို့အားလည်းပေး၏။ ဆွမ်းခံရာမှပြန်၍ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရာ ဇရပ်၌ ထိုင်ရာသို့ ဆောင်၍လှူအပ်သောဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၏။ ဒါယကာတို့သည် "အရှင်ဘုရား၊ ထိုနေ့အဖို့ကိုဆွမ်းခံ မသွားမူ၍ ကျောင်း၌ နေတော်မူပါလော့၊ အကျွန်ုပ်သည် ဆွမ်းလှူပါအံ့သတည်း" ဟူ၍ လျှောက်ထား နိမန္တ၍ ချုပ်သော်ကား တားမြစ်ထားသော်ကားနေ၍ မခံမယူ။ ဤသို့ နိမန်လျှောက်ထားသည်ကို မယူခြင်း သည်ပင်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်း၏ ထူးခြားချက်တည်း။ မဇ္ဈိမကား ထို့နေ့အဖို့မျှ ကို နေ၍သော်ကား ခံယူ၏။ နက်ဖြန်အလို့ငှာသော်ကား သည်းမခံပေ။ မုဒုသော်ကား နက်ဖြန် အလို့ငှာ သော်လည်းကောင်း , သန်ဘက်ခါအလို့ငှာသော်လည်းကောင်း သည်းခံ၏။ ဤ၌အပိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းတို့ကို သွင်းယူအပ်၏။ ထိုနှစ်ပါး တို့သည်ကားသူတစ်ပါးတို့နှင့် မစပ်သော သေရိဝိဟာရသုခကို မရကြကုန်။ ဥက္ကဋ္ဌ ရဟန်းသည်သာရ၏။ ထို့ကြောင့် "တစ်ရွာသို့သွား၍ အရိယဝံသတရားကို နာကြကုန်အံ့"ဟူ၍ ညှိသည်ရှိသော် ထိုနှစ်ပါးတို့သည် သူဖိတ်သောဆွမ်းကြောင့် မသွားရဘဲ ကျန်နေကြကုန်၏။ ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသာ သွား၍ မမွရသကို ခံယူရရှိ ပေသတတ်။ ဤကား ပဘေဒ အပြားတည်း။

> ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ သံယာဘတ္တာဒိအတိရေကလာဘံ သာဒိတက္ခဏေ ဓုတင်္ဂံ ဘိဇ္ဇတိ။ အယမေတ္ထဘေဒေါ။ အယံ ပနာနိသံသော၊ "ပိဏ္ဍိယာလောပ-ဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ" တိ ဝစနတော နိဿယာနုရူပ ပဋိပတ္တိသဗ္ဘာဝေါ၊ ဒုတိယေ အရိယဝံသေ ပတိဋ္ဌာနံ၊ အပရာယတ္တဝုတ္တိတာ၊ "အပ္ပါနိ စေဝ သုလဘာနိ စ တာနိ အနဝဇ္ဇာနိ" တိ ဘဂဝတာ သံဝဏ္ဏိတပစ္စယတာ၊ ကောသဇ္ဇနိမ္မဒ္ဒနတာ၊ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝတာ။ (၄၅၊ပ၊၆၄)

ဘေဒ-ဓူတင်ပျက်ခြင်းသော်ကား ဤသုံးပါးသော ယောဂီရဟန်းတို့အား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီး သော သံဃာဘတ်အစရှိသော အတိရေကလာဘ်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော လာဘ်ကို သာယာသော ခဏ၌ ဓူတင်စေတနာပျက်၏။ဤကား ဤ၌ ဓူတင်ပျက်ခြင်း ဘေဒတည်း။

အာနိသံသ-အကျိုးပြသော်ကား "ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ"ဟူ၍ ဟောတော်မူသော မှီရာနိဿယအားလျော်စွာ ကျင့်ခြင်း၏ ထင်ရှားသောအဖြစ်, ဒုတိယ အရိယဝံသ၌တည်ခြင်း, သူတပါးနှင့်မစပ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်, တစ်အိမ် တစ်လုပ်စာသာရသောကြောင့် အဖိုးနည်းခြင်း, ရလွယ်ခြင်း, အပြစ်မရှိခြင်း မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သော ပစ္စည်း၏အဖြစ်, ပျင်းရိခြင်းကိုနှိမ်နင်းနိုင်သည်၏အဖြစ်, စင်ကြယ်သော အာဇီဝ ရှိသည်၏အဖြစ်, သေခိယကျင့်ဝတ်ကိုဖြည့်ရခြင်း, သူတစ်ပါးတို့ကမမွေးရသောအဖြစ်, သူတစ်ပါးတို့အား ချီးမြှောက်သော အခြင်းအရာကို ပြုသည်၏အဖြစ်, မာန်ကိုပယ်ရခြင်း, ရသတဏှာကိုတားမြစ်နိုင်ခြင်း, ဂဏဘောဇန, ပရမ္ပရဘောဇန, စာရိတ္တ သိက္ခာပုဒ်တို့ဖြင့် အာပတ်မသင့်သည်၏ အဖြစ်, အပ္ပိစ္ဆတာအစရှိသော တရားတို့ အား လျော်စွာဖြစ်ခြင်း, ကောင်းသောအကျင့်၏တိုးပွားခြင်း, နောင်လာနောက်သား အမျိုးကောင်းသားတို့ကို အစဉ်သနား စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့တည်း။

ပိဏ္ဍိယာလောပသန္တုဋ္ဌော၊ အပရာယတ္တဇီဝိကော။
ပဟီနာဟာရလောလုပ္ပေါ၊ ဟောတိ စာတုဒ္ဒိသော ယတိ။

ဝိနောဒယတိ ကောသဇ္ဇံ၊အာဇီဝ'ဿ ဝိသုဇ္ဈတိ။
တသ္မာ ဟိ နာတိမညေယျ၊ ဘိက္ခာစရိယာယ သုမေဓသော။

ဝေရှပဿ ဟိ-
ပိဏ္ဍပါတိကဿ ဘိက္ခုနော၊ အတ္တဘရဿ အနညပေါသိနော။
ဒေဝါပိ ပိဟယန္တိ တာဒိနော၊ နော စေ လာဘသိလောကနိဿိတော။
အယံ ပိဏ္ဍပါတိကဂ်ေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

ပိဏ္ဍိယာလောပသန္တုဋ္ဌော၊ ပိဏ္ဍပါတိက ကျင့်ဝတ်၌ တစ်လုပ်သော ဆွမ်းဖြင့် ရောင့်ရဲထသော။ အပရာယတ္တဇီဝိကော၊ သူတစ်ပါးနှင့် မစပ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိထသော။ ပဟီနာဟာရလောလုပ္ပေါ၊ပယ်အပ်သော အာဟာရ လောလုပ္ပရှိထသော။ယတိ၊ရဟန်းသည်။ စာတုဒ္ဒိသော၊ အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ မပိတ်ပင်သည်ဖြစ်၍ လိုတိုင်းသွားနိုင်သောဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

သုမေဓသော၊ ကောင်းသောပညာရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ ကောသဇ္ဇံ၊ ပျင်းရိခြင်းကို။ ဝိနောဒယတိ၊ ပယ်ဖျောက်၏။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ အာဇီဝေါ၊ အသက်မွေးခြင်းသည်။ ဝိသုဇ္ဈတိ၊ စင်ကြယ်၏။ တသ္မာ ဟိ တတော ဧဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်။ ဘိက္ခာစရိယာယ၊ ဆွမ်းခံသောအကျင့်ကို။ နာတိမညေယျ၊ မထီမဲ့မြင်မပြုရာ။

ဟိ၊ မှန်ပေ၏။ ဝေရှပဿ၊ ဤသို့ ဆွမ်းခံအကျင့်၌ လုံ့လပြုခြင်းသဘော ရှိသော။ ပိဏ္ဍပါတိကဿ၊ ပိဏ္ဍပါတ်ဓူတင်ကို ဆောင်သော။ အတ္တဘရဿ၊ မိမိကိုယ်ကိုမိမိ မွေးသော။ အနညပေါသိနော၊ သူတပါးတို့က မမွေးရသော။ တာဒိနော၊ ကောင်းမကောင်းသောအာရုံ၌ မျှတသော တာဒိဘာဝရှိသော။ ဘိက္ခုနော၊ ယောဂီရဟန်းအား။ လာဘသိလောကနိဿိတော၊ လာဘ်သပ္ပကာအကျော်စောကို မှီအပ်သည် မျှော်မှန်းသည်။ နော စေ ဟောတိ၊ အကယ်၍မဖြစ်တုံအံ့။ ဒေဝါပိ၊ သိကြားအစရှိသော နတ်တို့သည်လည်း။ ပိဟယန္တိ၊ ချစ်မြတ်နိုးကြကုန်၏။

ဤကား ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂ၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

(တတိယဓူတင်ပြီး၏။)

၄-သပဒါနစာရိကင်္ဂဝိနိစ္ဆယ

သပဒါနစာရိကင်္ဂေ “လောလုပ္ပစာရံ ပဇဟိတွာပါမိ၊ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန သပဒါနစာရိကေန ဂါမဒွါရေ ဌတွာ ပရိဿယာ-ဘာဝေါ သလ္လက္ခေတဗ္ဗော။ ယဿာ ရစ္ဆာယ ဂါမေ ဝါ ပရိဿယော ဟောတိ၊ တံ ပဟာယ အညတ္ထ စရိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ (၅၁၊ ၆၅)

သပဒါနစာရိကင်္ဂဓူတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည် “လောလုပ္ပစာရံ ပဇဟိတွာပါမိ၊ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ”ဟူသော ဤနှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ ။လောလုပ္ပစာရံ ဃရလောလုပ္ပ, ဂါမလောလုပ္ပ, ရစ္ဆာလောလုပ္ပဟူသောဤအိမ်ထက် ထိုအိမ်မှာ,ဤရွာထက် ထိုရွာမှာ, ဤခရီးထက် ထိုခရီးမှာ အကောင်းများရအံ့ သတည်းဟုလွန်၍ သွားခြင်းတည်းဟူသော လူခသဘောရှိသော ကုသိုလ်ဘဏ္ဍာကို ပြင်းစွာလုယက်တတ်သော တဏှာ အဖြစ်တည်း ဟူသော လောလုပ္ပစာရကို။ ပဇဟိတွာပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ၊ အိမ်စဉ်ရွာစဉ် ခရီးစဉ်မပြတ် ခံခြင်းတည်းဟူသော သပဒါနစာရိကင်္ဂဓူတင်ကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။

ဂဏ္ဌိ၌ကား ဃရ, ကုလ, ရစ္ဆာလောလုပ္ပဟု လာ၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ကုလဟု မလာ၊ ဂါမလောလုပ္ပသာ လာရကား ဂါမလောလုပ္ပသည် ကုလလောလုပ္ပမည်၏။ ရစ္ဆေ နိယုတ္တာ ဂါမရစ္ဆာ - ရွာကြီးမြို့ပြတို့၌အကွက်ပြု၍ နှစ်ဘက်မြောင်အိမ်ဖြင့် နေအပ်သောခရီးသည် ရစ္ဆာ မည်။ထို၌ တစ်ဘက်ကို အစဉ်တိုင်းသွား၍ ကုန်မှ တစ်ဘက်သို့ကူးအပ်၏။ မကုန်ခင်ကူးမူကား ရစ္ဆာလောလုပ္ပမည်၏။ တနည်းကား ရွာသို့ဝင်သောခရီးသည် နှစ်ဖြာတွေ့အံ့။ ထိုသို့တွေ့သော အခါ၌ “ဤခရီးထက် ဟိုခရီးမှာ အကောင်းများ ရအံ့သည်”ဟု နှလုံးပိုက်၍ရှေးရှေးခရီးမှ ဖဲ၍သွားခြင်းသည် ရစ္ဆာလောလုပ္ပမည်၏။ ထိုသို့သောလောလုပ္ပတို့ကို ကြဉ်အပ်၏ ပယ်အပ်၏ ဟု ဆိုလို၏။ ဤကား သမာဒါနဆောက်တည်ခြင်းတည်း။

တေန ပန သပဒါနစာရိကေန ဂါမဒွါရေ ဌတွာ ပရိဿယာဘာဝေါ သလ္လက္ခေတဗ္ဗော၊ ယဿာ ရစ္ဆာယ ဝါ ဂါမေ ဝါ ပရိဿယော ဟောတိ၊ တံ ပဟာယ အညတ္ထ စရိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ယသ္မိံ ယရဒွါရေ ဝါ ရစ္ဆာယ ဝါ ဂါမေ ဝါ ကိဥ္စိ န လဘတိ၊ အဂါမသညံ ကတွာ ဂန္တဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ကိဥ္စိ လဘတိ၊ တံ ပဟာယ ဂန္တုံ န ဝဋ္ဋတိ။ လှုမိနာ စ ဘိက္ခုနာ ကာလတရံ ပဝိသိတဗ္ဗံ၊ ဧဝဥ္စိ အဖာသုကဋ္ဌာနံ ပဟာယ အညတ္ထ ဂန္တုံ သက္ကိဿတိ၊ သစေ ပနဿ ဝိဟာရေ ဒါနံ ဒေန္တာ အန္တရာမဂ္ဂေ ဝါ အာဂစ္ဆန္တာ မနုဿာ ပတ္တံ ဂဟေတွာ ပိဏ္ဍပါတံ ဒေန္တိ, ဝဋ္ဋတိ။ လှုမိနာ စ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တေနာပိ ဘိက္ခာစာရဝေလာယံ သမ္ပတ္တဂါမံ အနတိက္ကမိတွာ စရိတဗ္ဗမေဝ။ တတ္ထ အလဘိတွာ ဝါ ထောကံ လဘိတွာ ဝါ ဂါမပဋိပါဋိယာ စရိတဗ္ဗန္တိ ဣဒမဿ ဝိဓာနံ။ (ဌ၊ပ၊၆၅)

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား အကြင်သို့သော ရွာမြို့တို့၏ တံခါး၌ ရပ်ဦး၍ ဆင်မြင်းကျွဲနွား အစရှိသော ရန်သူကို ကြည့်ရှုအပ်၏။ ကြည့်ရှုပြီးလျှင် အကြင်ခရီးလမ်း၌လည်းကောင်း, ရွာ၌လည်းကောင်း, ထိုသို့သော ဘေးရန်ရှိနေမှုကား အခြားတပါးသောရွာသို့ သွားခြင်းငှာအပ်၏။ အကြင်အိမ် တံခါး၌လည်းကောင်း, ခရီးလမ်း၌ လည်းကောင်း, ရွာ၌လည်းကောင်း တစ်စုံတစ်ခုကို မရမှုကား အဂါမသညာ-ရွာမဟုတ်ဟူသော အမှတ်သညာကိုပြု၍ တပါးသို့ သွားအပ်၏။ အကြင်အိမ်, ခရီး, ရွာတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုမျှရမှုကား ထိုအိမ်ခရီးကိုဖဲ၍ တပါးသို့ သွားခြင်းငှာမအပ်။ ဤဓုတင်ကို ဆောင်သော ယောဂီရဟန်းသည်ကား အချိန်စောစောကပင် ဆွမ်းခံရွာသို့ ဝင်ရာ၏။ ဤသို့ ဝင်မှုလျှင် ဘေးရန်အားဖြင့် လည်းကောင်း, ဆွမ်းမရသဖြင့်လည်းကောင်း မချမ်းသာသည်ရှိ သော် ထိုအရပ်ကို ပယ်ထား၍ တခြားသို့သွားခြင်းငှာ တတ်နိုင်လတ္တံ့သတည်း။ အကယ်၍ ကျောင်း အလှူပေးကုန်သော သူတို့သည်လည်းကောင်း, ခရီးအကြား၌ တွေ့ကုန်သော သူတို့သည်လည်းကောင်း သပိတ်ကိုယူ၍ ဆွမ်းထည့်၍ လှူကုန်သည်ဖြစ်အံ့ ခံခြင်းငှာအပ်၏။ ဤယောဂီ ရဟန်းသည်ကား ခရီးသွားစဉ် ရှိသော်လည်း ဆွမ်းခံချိန်၌ ရောက်ဦးသော ရွာကို မလွန်အပ်။ ထိုရွာ၌မရသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း အနည်းငယ်ကိုသာ ရသည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း ရွာစဉ်အတိုင်း သွားအပ်၏ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌော ပုရတော အာဟဋဘိက္ခမ္ပိ ပစ္ဆတော အာဟဋဘိက္ခမ္ပိ ပဋိက္ခမန် အာဟရိတွာ ဒိယျမာနမ္ပိ န ဂဏှာတိ။ ပတ္တဒွါရေ ပန ပတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ ဣမသ္မိမ္ပိ ဓုတင်္ဂေ မဟာကဿပတ္ထေရေန သဒိသော နာမ နတ္ထိ။ တဿပိ ပတ္တဝိဿဇ္ဇနမေဝ ပညာယတိ၊ မဇ္ဈိမော ပုရတော ဝါ ပစ္ဆတော ဝါ အာဟဋမ္ပိ ပဋိက္ခမန် အာဟဋမ္ပိ ဂဏှာတိ၊ ပတ္တဒွါရေပိ ပတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ န ပန ဘိက္ခံ အာဂမယမာနော နိသီဒတိ။ ဧဝံ သော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကဿ အနုလောမေတိ။ မုဒုကော တံ ဒိဝသံ နိသီဒိတွာ အာဂမေတိ။

ပဘေဒ အပြားအားဖြင့်သော်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည်ကား ရွာတွင်းလမ်းခရီး၌သွားစဉ် အိမ်တံခါးသို့ မရောက်မီ ရှေ့မှ ကြို၍ လှူအပ်သော ဆွမ်းကိုလည်းကောင်း, တံခါးကိုလွန်၍ ရှေ့သို့သွားလေပြီးမှ နောက်မှလိုက်၍ လှူအပ်သောဆွမ်းကိုလည်းကောင်း, ဆွမ်းခံရာမှပြန်၍ ဆွမ်းစားဇရပ်၌ နေထိုင်ရာသို့ ဆောင်၍ လှူအပ်သောဆွမ်းကိုလည်းကောင်း မခံမယူ။ အိမ်တံခါး သို့ ရောက်၍ ရပ်ခိုက်၌ သပိတ်ကို ယူလိုသူတို့အား သပိတ်ကို စွန့်လွှတ်၏၊ ပေး၏။ ဤဓုတင် အရာ၌ကား မဟာကဿပထေရ်ကြီးနှင့် တူသောသူမည်သည် မရှိ။ ထိုမဟာထေရ် မြတ်ကြီးသည်လည်း ရက်ကန်းသည်တို့၏ ရွာလမ်းခရီး၌ ရက်ကန်းသည်ယောင် ဆောင်၍ သပိတ်ယူလိုသူ သိကြားမင်းအား သပိတ်ကို စွန့်လွှတ်ပေးသောအရာသည် ထင်ရှား၏။ မဇ္ဈိမရဟန်းကား ရှေ့မှလည်းကောင်း, နောက်မှလည်းကောင်း, ဆွမ်းခံ ရာမှပြန်၍ ဇရပ်၌ထိုင်ရာ၌လည်းကောင်း လှူသောဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၏။ အိမ်တံခါး၌ရပ်ခိုက် သပိတ်ကိုယူလျှင်လည်း ပေး၏ စွန့်လွှတ်၏။ ဒါယကာတို့သည် "အရှင်ဘုရား-ထိုနေ့အဖို့ ဆွမ်းခံမသွားဘဲ ကျောင်း၌နေတော်မူပါ။ အကျွန်ုပ် တို့သည် ဆွမ်းလှူပါအံ့" ဟု လျှောက်ထားတားမြစ်သော်ကား ဆွမ်းကို စောင့်ဆိုင်းငံ့မျှော်၍ မခံမယူ။ ဤသို့ မခံမယူခြင်းကြောင့် ထိုမဇ္ဈိမသည် ထိုဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကရဟန်းနှင့် တူနေပါ၏။ ဤမဇ္ဈိမသည် ထိုဥက္ကဋ္ဌအား လျော်၏ တူ၏ဟုလည်း ဆိုသင့်ပါ၏။ မုဒုကား ထိုနေ့ပတ်လုံး နေ၍ စောင့်ဆိုင်း၏။ ဤကား ပဘေဒ အပြားတည်း။

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ လောလုပ္ပစာရေ ဥပ္ပန္နမတ္တေ စုတာဂ် ဘိဇ္ဇတိ၊ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။

အသုကဂေဟေ ပဏီတံ ဗဟုံ စ လဘိဿတီတိ ပဋိပါတိ မုဉ္စိတွာ ဂမနေ စုတင်္ဂ ဘိဇ္ဇတိ။ ဧဝံ အဂန္တွာ သဒ္ဓါကုလာနံ အနုဂ္ဂဟာဒိနော ဝါ ဟီနကုလာဒီသု အပဝါဒပ္ပဋိဟရဏတ္ထံ ဝါ ပဋိပါဋိ မုဉ္စိတွာ ဂမနေ နတ္ထိ ဒေါသော။ (စူဠဋီကာ)

အယံ ပနာနိသံသော၊ ကုလေသု နိစ္စနဝကတာ၊ စန္ဒူပမတာ၊ ကုလမစ္ဆေရပ္ပ ဟာနံ၊ သမာနုကမ္ပိတာ၊ ကုလူပကာဒီနဝါဘာဝေါ၊ အဝှာနာနဘိနန္ဒနာ၊ အဘိဟာရေန အနတ္ထိကတာ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာတိ။ (ဌ၊ပ၊၆၅)

ဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ဤသုံးပါးသော ရဟန်းတို့အား ဤမည်သောအိမ်, ရွာ, ခရီး၌ အကောင်းကိုလည်းကောင်း, အများကိုလည်းကောင်း ရအံ့ဟု အစဉ်ကို လွှတ်၍ ပယ်ဖျက် သွားသော ခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။ ဤသို့ အကောင်းအများ ရအံ့ဟု မသွားမူ၍ သဒ္ဓါကုလတို့ကို အစဉ်ချီးမြှောက်ခြင်း စသည်၏ အကျိုးငှာ လည်းကောင်း, အမျိုးယုတ်သူစသည်တို့၌ ငါတို့ကို မသနားပါတကားဟု ကဲ့ရဲ့ ရှုတ်ချသော (အပဝါဒ) စကားကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း အစဉ်လွှတ်၍ သွားခြင်းကြောင့် အပြစ်မရှိ၊ ဓုတင်မပျက်ဟု ဆိုလို၏။ (စူဠဋီကာအဓိပ္ပါယ်) ဤကား ဘေဒတည်း။

အာနိသံသကား အမျိုးလေးပါးဟူသော လူတို့၌ အမြဲသစ်လွင်နေသည်၏ အဖြစ်, လနှင့် တူသည်၏အဖြစ်, အမျိုး၌ ဝန်တိုစိတ်ကို ပယ်ခြင်း, သနား ချီးမြှောက်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်, အမျိုးဒါယကာတို့အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်သော အဖြစ်မရှိခြင်း, အစဉ်မရောက်သောအိမ်မှ တောင်းပန်၍ လှူသည်ကို မနှစ်လိုခြင်း, မိမိထံသို့ ဆောင်ပို့လာသောဆွမ်းဖြင့် အလိုမရှိသော အဖြစ်, အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ် စသည်တို့အား လျော်စွာဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးဂုဏ်တို့သည် ဖြစ်လာကြ ကုန်၏။

စန္ဒူပမော နိစ္စနဝေါ ကုလေသု၊ အမမ္မရီ သဗ္ဗသမာနုကမ္ပော။
ကုလူပကာဒီနဝဝိပ္ပမုတ္တော၊ ဟောတီဓ ဘိက္ခု သပဒါနစာရီ။

လောလုပ္ပစာရဉ္စ ပဟာယ တသ္မာ၊ ဩက္ခိတ္တစက္ခု ယုဂမတ္တဒဿီ။
အာကင်္ခမာနော ဘုဝိ သေရိစာရံ၊ စရေယျ ဓီရော သပဒါနစာရံ။
(၄ ၊ ပ ၊ ၆၆)

က္ကမ သာသနေ၊ ဤသာသနာတော်၌။ သပဒါနစာရီ အစဉ်မပြတ် သွားသော ဆွမ်းခံဝတ်ကို ကျင့်သော။ ဘိက္ခု၊ ယောဂီရဟန်းသည်။ စန္ဒူပမော၊ ခပ်သိမ်းသောအရပ်၌ မထိခိုက်ဘဲသွားခြင်း၊ ငြိမ်းအေးသောအဖြစ်ဖြင့် သွားခြင်း ရှိသော လမင်းနှင့်တူသော ဥပမာရှိသည်လည်းကောင်း။ နိစ္စနဝေါ၊ တစုံတယောက်သောသူ၏ အိမ်သို့ အမြဲမသွားသောကြောင့် အမြဲအသစ်ဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ကုလေသု၊ ဒါယကာတို့၌။ အမမ္မရီ၊ ဝန်တိုခြင်းသဘောမရှိသည်လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသမာနုကမ္ပော၊ ခပ်သိမ်းသောသူတို့၌ အညီအမျှသနားခြင်းရှိသည် လည်းကောင်း။ ကုလူပကာဒီနဝဝိပ္ပမုတ္တော၊ ဒါယကာတို့အိမ်သို့ သွားခြင်းဟူသောအပြစ်မှ ကင်းသည် လည်းကောင်း။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ဟောတိ။ ဖြစ်၏။

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဘုဝိ၊ မြေကြီးထက်၌။ သေရိစာရံ၊ အလိုရှိရာသို့ သွားနိုင်ခြင်းသွားရခြင်းကို။ အာကင်္ခမာနော၊ အလိုရှိသော။ ဓီရော၊ ပညာရှိသည်။ လောလုပ္ပစာရံ၊ လျှပ်ပေါ်လော်လည်သောသွားခြင်းကို ဝါ၊ အစဉ်ကိုဖျက်၍ သွားခြင်းကို။ ပဟာယ၊ စွန့်ပယ်၍။ ဩက္ခိတ္တစက္ခု၊ ချသောမျက်လွှာရှိသည် လည်းကောင်း။ ယုဂမတ္တဒဿီ၊ ရထားထမ်းပိုးတစ်ပြန် လေးတောင်ခန့်မျှကို ကြည့်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း။ ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍။ သပဒါနစာရံ၊ အိမ်စဉ်မပျက် ဆွမ်းခံသွားခြင်း ဟူသော သပဒါနစာရီ ဓုတင်အကျင့်ကို။ စရေယျ၊ ကျင့်ရာ၏။

ဤကား သပဒါနစာရိကင်္ဂ၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

စတုတ္ထဓုတင်ပြီး၏။

၅-ကောသနိကစုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ

ကောသနိကင်္ဂမှိ "နာနာသနဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ကောသနိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန ကောသနိကေန အာသနသာလာယံ နိသိဒန္တေန ထေရာသနေ အနိသီဒိတွာ "ဣဒံ မယှံ ပါပုဏိဿတိ" တိ ပတိရူပံ အာသနံ သလ္လက္ခေတွာ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ သစေ သ ဝိပ္ပကတေ ဘောဇနေ အာစရိယော ဝါ ဥပဇ္ဈာယော ဝါ အာဂစ္ဆတိ၊ ဥဋ္ဌာယ ဝတ္တံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ တိပိဋကစူဠာဘယထေရော ပနာဟ "အာသနံ ဝါ ရက္ခေယျ ဘောဇနံ ဝါ။ အယဉ္စ ဝိပ္ပကတဘောဇနော၊ တသ္မာ ဝတ္တံ ကရောတု၊ ဘောဇနံ ပန မာ ဘုဉ္ဇတူ" တိ။ ဣဒမေဿဝိဓာနံ။ (၄၊ ပ၊ ၆၆)

ကောသနိကစုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည် "နာနာသနဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ကောသနိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" ဟူသော ဤနှစ်ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ နာနာသနဘောဇနံ၊ နေရာအမျိုးမျိုး၌ ထိုင်၍ စားခြင်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ကောသနိကင်္ဂံ၊ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်ထိုင်တည်းစားခြင်း အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ (ဤကား သမာဒါနိမတည်း)

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား အစဉ်ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရာ ဆွမ်းစားဇရပ်၌ ထိုင်သည်ရှိသော် မိမိအားသင့်လျော်သောနေရာကို ဆင်ခြင်ရှုမြော်၍ နေရာ၏။ အကယ်၍ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခိုက်၌ ဆရာသည်လည်းကောင်း, ဥပဇ္ဈာယ်သည်လည်းကောင်း လာလတ်မူကား ထ၍ ဝတ်ကို ပြုအပ်၏။ ဤကား အဋ္ဌကထာစကားတည်း။ တိပိဋကစူဠာဘယ ထေရ်ကြီးသည်ကား "နေရာသည် လည်း စောင့်ရာ၏။ ဘောဇဉ် စားခြင်းသည်လည်း စောင့်ရာ၏။ ဤရဟန်းသည် လည်း ဆွမ်းစားဆဲဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ဝတ်ကိုပြုစေသတည်း။ ဘောဇဉ်ဆွမ်း ကိုကား မစားစေသတည်း" ဟူ၍ ဆို၏။ ဤကား ထေရ်ကြီး၏ အဆိုတည်း။

ကောသနိကစုတင်ဆောင်သော ယောဂီရဟန်းသည်ကား ထိုသို့ထိုင်ပြီး သောနေရာ၌ နေရာကိုလည်း စောင့်ရာ၏။ စားဆဲဖြစ်လျက် ထပြီးမှ တစ်ဖန်ပြန် ထိုင်၍ စားပြန်သည်ရှိသော် စုတင်ပျက်အံ့သည် ဖြစ်သောကြောင့် မထအပ်။

တဿုဏ္ဍော-ကောသနိကံ ဘိက္ခု ဘုဥ္ဇန္တံ အာသနံ ဝါ ရက္ခေယျ ဓုတင်္ဂဘေဒတော၊ ယာဝ ဘောဇနပရိယောသာနာ န ဝုဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘောဇနံ ဝါ ရက္ခေယျ ဓုတင်္ဂဘေဒတော၊ အဘုဥ္ဇိယမာနံ ယာဝ ဘုဥ္ဇိတုံ နာရဘတိ၊ တာဝ ဝုဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော^၂။ (မဟာဋီ၊ ပ၊ ၉၅)

ဘောဇဉ်ကိုသော်လည်း စောင့်ရာ၏။ စားပြီးမှ ထ၍စားပြန်သည်ရှိသော် မူတင်ပျက်အံ့ သည်ရှိသောကြောင့် စားအံ့ဆဲဆဲမစားခင်မူကား ထအပ်၏။ စားဆဲမူကား မထအပ်။ အဘယ် ကြောင့်နည်းဟူမူကား ဤယောဂီရဟန်းသည် ဆွမ်းစားဆဲဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုင်လျက်ပင် ဦးချခြင်းရှိခိုးခြင်းဟူသောဝတ်ကို ပြုစေသတည်း။ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်ထိုင်၍ မစားမချင်းလည်း အလျင်မစားစေသတည်း။ ထ၍ ဝတ်ပြုခြင်းသည် မူတင်ကို မစောင့်ဟု ဆိုလို၏။ ဤကား **မဟာဋီကာဆရာ၏** အလိုတည်း။

စူဠဋီကာဆရာ၏အလို၌ ရှေးအာသနရက္ခနှင့်ဘောဇနရက္ခအဓိပ္ပါယ်ကား မဟာဋီကာနှင့် အတူပင်ဖြစ်ပေ၏။ နောက်၌ကား "အကြင့်ကြောင့် ဆရာသမားလာလျက် မထလျှင်လည်း မအပ်၊ ဆွမ်းစားဆဲဖြစ်သောကြောင့် ထ၍ ဝတ်ပြုပြီးမှ စားပြန်လျှင်လည်း မူတင်ပျက်အံ့၊ ထို့ကြောင့် နေရာနှင့်ဘောဇဉ်ကို စောင့်သောအားဖြင့် မထမူ၍ ဆွမ်းစားခြင်း ကြိယာကိုသာပယ်၍ ဆိုင်းငံ့၍ ထိုင်လျက်သာ ရှိခိုးခြင်း, ဦးချခြင်းစသော ဝတ်မျှကိုသာ ပြုအပ်၏" ဟူလိုသော်။ ထို့ကြောင့် ရှေးကဲ့သို့ 'ဥဋ္ဌာယ'ဟု မဆိုမူ၍ 'ဝတ္တမေဝ ကာတဗ္ဗံ'ဟု သာမညဆိုသတည်း။ ဤကား စူဠဋီကာ အလိုတည်း။

ဂဏ္ဌိဆရာအလိုကား "နေရာကို စောင့်ရာ၏" ဟူသည် ဆရာဥပဇ္ဈာယ်ကို ရိုသေသဖြင့် ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကို မပျက်စေမူ၍ ဆောင့်ကြောင့်မျှကြွလျက် ထခြင်းကိုပြု၍ တစ်ဖန်ဘုဉ်းပေးအပ် စားအပ်၏။ ဤစကားလည်း စူဠဋီကာ စကားနှင့် အတူပင်ဖြစ်၏။ "ဘောဇနံ ဝါ ရက္ခေယျ-စားခြင်းကိုမူလည်း စောင့်ရာ၏" ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကားကိုကား "ထပြီးသည်ရှိသော် တစ်ဖန် မဘုဉ်းပေး ပြန်အပ်"ဟူ၍ ဂဏ္ဌိဆရာက ဖွင့်ဆိုထားပေ၏။ ဤသို့လျှင် အတိဂမ္ဘီရဖြစ်သော ထေရဝါဒ အဆုံးအဖြတ်ကို မှတ်အပ်၏။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဌောဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ၊ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌော အပ္ပံ ဝါ ဟောတု ဗဟု ဝါ၊ ယမ္ပိ ဘောဇနေ ဟတ္ထံ ဩတာရေတိ၊ တတော အညံ ဂဏှိတုံ န လဘတိ။ သစေပိ မနုဿာ "ထေရေန န ကိဉ္စိ ဘုတ္တ" န္တိ သပ္ပိအာဒီနိ အာဟရန္တိ၊ ဘေသဇ္ဇတ္ထမေဝ ဝဋ္ဋန္တိ၊ န အာဟာရတ္ထံ။ မဇ္ဈိမော ယာဝ ပတ္တေ ဘတ္တံ န ခီယတိ၊ တာဝ အညံ ဂဏှိတုံ လဘတိ၊ အယဉ္ဟိ ဘောဇနပရိယန္တိကော နာမ ဟောတိ။ (ဋ္ဌ၊ပါ၊၆၆)

ပဌောဒ-အပြားအားဖြင့်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည်ကား အနည်းငယ်လည်းဖြစ်စေ, အများမူလည်းဖြစ်စေ အကြွင်းဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးအံ့ဟု သပိတ်၌ လက်ကိုချ၏။ ထိုချသောအခါမှ စ၍ တခြားဘောဇဉ်ကို ယူခြင်းငှာ မအပ်။ အကယ်၍ ဒါယကာတို့သည် "ဤမထေရ်မြတ်ကြီးသည်ကား တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မဘုဉ်းပေးမစားရ သေးပါတကား"ဟု ထောပတ်စသည်တို့ကို ကပ်လှူကုန်ငြားအံ့။ ဆေးအကျိုးငှာသာ လျှင် အပ်ကုန်၏။ အာဟာရအလို့ငှာ မအပ်ကုန်။

ဤ၌ စူဠဋီကာကား "ဘေသဇ္ဇတ္ထမေဝ=ဆေးအကျိုးငှာသာ" ဟူသော စကားဖြင့် ထောပတ်အစရှိသည်တို့ကို ထိုကာလ၌ မဘုဉ်းပေးကောင်း၊ အနာထင်ရှား ရှိသော်သာ ဆေးဟူသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဘုဉ်းပေးအပ်၏။ ဇိဃစ္ဆာ-ထမင်းဆာခြင်းကိုပယ်ရန် မဘုဉ်းပေးအပ်ဟူ၍ ဆို၏။ (ကြံအပ်၏) မဟာဋီကာ၌ကား "ဘေသဇ္ဇ ပရိဘောဂ ဆေးဟူသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် ထောပတ် စသည်တို့သည် အပ်ကုန်၏"ဟူ၍ မိန့်ဆိုလာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ဘောဇဉ် ငါးပါးကိုသာ မယူမူ၍ အောက်၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော ပိဏ္ဍပါတဆွမ်းသည်ပင် လျှင် (ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗ) သာမညအားဖြင့် ဘောဇဉ်မည်၏ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မှတ်အပ်၏။ ဥက္ကဋ္ဌောဟု ဥက္ကဋ္ဌအရာ၌ ဆိုခြင်းကြောင့် မဇ္ဈိမ, မုဒုတို့မှာကား ထောပတ်အစရှိ သည်ကို ရသောကာလ၌ အာဟာရအလို့ငှာ အပ်သကဲ့သို့ ကျ၏။ အဋ္ဌကထာဋီကာ မလာရကား ကြံအပ်၏။

မဇ္ဈိမရဟန်းကား အကြွင်းရှေ့လောက် ကာလပတ်လုံး သပိတ်၌ ဆွမ်းသည် မကုန်သေး။ ထိုရှေ့လောက် ကာလပတ်လုံး တခြားတပါးသောဆွမ်းကို ခံယူခြင်းငှာ ရအပ်၏။ ဤရဟန်းကား ဘောဇနပရိယန္တိကမည်၏။

မုဒုကော ယာဝ အာသနာ န ဝုဋ္ဌာတိ၊ တာဝ ဘုဉ္ဇိတုံ လဘတိ။ သော ဟိ ဥဒကပရိယန္တိကော ဝါ ဟောတိ ယာဝ ပတ္တဓောဝနံ န ဂဏှာတိ တာဝ ဘုဉ္ဇနတော၊ အာသနပရိယန္တိကော ဝါ ယာဝ န ဝုဋ္ဌာတိ တာဝ ဘုဉ္ဇနတော။ (ဌ ၊ ပ ၊ ၆၆)

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ နာနာသနဘောဇနံ ဘုတ္တက္ခဏေ ဓုတင်္ဂံ ဘိဇ္ဇတိ။ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။ အယံ ပနာနိသံသော-အပ္ပါဗာဓတာ၊ အပ္ပါတင်္ကတာ၊ လဟုဋ္ဌာနံ၊ ဗလံ၊ ဖာသုဝိဟာရော၊ အနတိရိတ္တပစ္စယာ အနာပတ္တိ၊ ရသတဏှာ ဝိနောဒနံ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာ။ (ဌ ၊ ပ ၊ ၆၆)

မုဒုရဟန်းကား အကြင်ရွေ့လောက် ထိုင်ရာမှမထသေး၊ ထိုရွေ့လောက် တခြားတပါးသော ဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၍ ဘုဉ်းပေးခြင်းငှာ အပ်၏။ ဤမုဒုကား သပိတ်ဆေးရေ ရယူသည့်တိုင်အောင် ဘုဉ်းပေးသောကြောင့် ဥဒကပရိယန္တိက လည်းမည်၏။ နေရာမှ ထသည့်တိုင်အောင် ဘုဉ်းပေးသောကြောင့် အာသနပရိယန္တိ ကလည်း မည်၏။ ဤကား ပဘေဒတည်း။ ဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ပထမဆွမ်းစား သောက္ကရိယာပုတ်မှ ထပြီး၍ နောက်တစ်ဖန် ထိုင်ခြင်းက္ကရိယာပုတ်၌ ဆွမ်းဘောဇဉ် အာဟာရကို စားသောခဏ၌ ဓူတင်စေတနာပျက်၏။ ဤကားဘေဒတည်း။

အာနိသံသ အကျိုးဂုဏ်ကား ဤဧကာသနိကဓူတင်ဆောင် ယောဂီ ရဟန်းသည်ကား အပ္ပါဗာဓတာ၊ အနာရောဂါနည်းသည်၏ အဖြစ်လည်းရှိ၏။ အပ္ပါတင်္ကတာ၊ အကြိမ်များစွာ စားခြင်းကြောင့်ဖြစ်တတ်သော ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်လည်း ရှိ၏။ လဟုဋ္ဌာနံ၊ ပေါ့ပါးလျင်မြန်စွာ ထနိုင်ခြင်းလည်းရှိ၏။ ဗလံ၊ အားလည်းရှိ၏။ ဖာသုဝိဟာရော၊ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းလည်း ရှိ၏။ အနတိ-ရိတ္တပစ္စယာ အနာပတ္တိ၊ နောက်တစ်ဖန်မစားခြင်းကြောင့် အတိရိက် မပြုသော ဆွမ်းကို စားသဖြင့် သင့်ကောင်းသောအာပတ် မသင့်ခြင်းလည်း ရှိ၏။ ရသတဏှာ-ဝိနောဒနံ၊ အကြိမ်များစွာ စားရသောရသ၌ တပ်မက်သောတဏှာကို ပယ်ဖျောက် ခြင်းလည်း ရှိ၏။ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာ၊ အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ် စသည်တို့အား လျော်စွာဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်လည်းရှိ၏ဟူသော အကျိုးဂုဏ် တို့သည် ဖြစ်လာကြကုန်၏။

ဧကာသနဘောဇနေ ရတံ န ယတိံ ဘောဇနပစ္စယာ ရုဇာ၊ ဝိသဟန္တိ ရသေ အလောလုပေါ၊ ပရိဟာပေတိ န ကမ္မမတ္တနော၊

ဣတိ ဖာသုဝိဟာရကာရဏေ၊ သုစိသလ္လေခရတူပသေဝိတေ၊ ဇနယေထ ဝိသုဒ္ဓမာနသော၊ ရတိမေကာသနဘောဇနေ သဒါ(တိ)။

ဧကာသနဘောဇနေ၊ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်ထိုင်တည်းစားခြင်း၌။ ရတံ၊ နှစ်သက် မွေ့လျော်သော။ ယတိံ၊ ယောဂီရဟန်းကို။ ဘောဇနပစ္စယာ၊ အကြိမ်များစွာစားခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သော။ ဝါ၊ အကြိမ်များစွာစားခြင်းကြောင့် ဖြစ်တတ်ကုန်သော။ ရုဇာ၊ အနာရောဂါတို့သည်။ န ဝိသဟန္တိ = န ပီဠေန္တိ၊ မညှင်းဆဲမနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ ရသေ၊ အကြိမ် များစွာစားရသော အရသာအမျိုးမျိုး၌။ အလောလုပေါ၊ ဤအကြိမ်ထက် ထိုအကြိမ်မှာ ပို၍ ကောင်းမည်ဟု တောင့်တခြင်း ပြင်းထန်စွာ မက်မောခြင်းကင်းသည်ဖြစ်၍။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ကမ္မံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံကို ရှုမှတ်ခြင်းဟူသော ပြုလုပ်စရာ ရဟန်းကိစ္စကို။ န ပရိဟာပေတိ၊ မဆုတ်ယုတ်စေတတ်။

ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဖာသုဝိဟာရ ကာရဏေ၊ ချမ်းသာစွာနေရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ သုစိသလ္လေခရတူပသေဝိတေ၊ စင်ကြယ်သော ကိလေသာ ခေါင်းပါး သောအကျင့်မြတ်၌ မွေ့လျော်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် မှီဝဲအပ်သော။ ဧကာသနဘောဇနေ၊ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်ထပ်တည်း ဆွမ်းဘောဇဉ်ကို စားခြင်း၌။ ရတိံ၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို။ ဝိသုဒ္ဓမာနသော၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော စိတ်နှလုံး ရှိသည်ဖြစ်၍။ ဝါ၊ အထူးသဖြင့်စင်ကြယ်သော စိတ်နှလုံးရှိသော။ ရဟန်းသည်။ ဇနယေထ၊ ဖြစ်စေကြကုန်လော့။

ဤကား ဧကာသနိကင်္ဂ၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာတည်း။

၆-ပတ္တပိဏ္ဍိကဓုတင်ဝိနိစ္ဆယ

ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂမ္ပိ "ဒုတိယဘာဇနံ^၁ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန ပတ္တပိဏ္ဍိကေန ယာဂုပါနကာလေ ဘာဇနေ ဌပေတွာ ဗျဉ္ဇနေ လဒ္ဓေ ဗျဉ္ဇနံ ဝါ ပဌမံ ခါဒိတဗ္ဗံ၊ ယာဂု ဝါ ပါတဗ္ဗာ။ သစေ ပန ယာဂုယံ ပက္ခိပတိ၊ ပူတိမစ္ဆကာဒိမှိ ဗျဉ္ဇနေ ပက္ခိတ္တေ ယာဂု ပဋိကူလာ ဟောတိ၊ အပ္ပဋိကူလမေဝ စ ကတွာ ဘုဉ္ဇိတုံ^၂ ဝဋ္ဋတိ။ တသ္မာ တထာရူပံ ဗျဉ္ဇနံ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ။ ယံ ပန မဓုသက္ကရာဒိကံ အပ္ပဋိကူလံ ဟောတိ၊ တံ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၇)

ပတ္တပိဏ္ဍိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား "ဒုတိယဘာဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" ဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့်ဆောက်တည်ရာ၏။ ဒုတိယဘာဇနံ၊ နှစ်ခုမြောက်သော အာဟာရထည့်စရာခွက်ကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ၊ တစ်ခုတည်းသော သပိတ်၌ရှိသမျှကို ဆွမ်းဟု အမှတ်ပြု၍ ဘုဉ်းပေးသော ရဟန်း၏အဖြစ်ဟူသော အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား ယာဂုဘုဉ်းပေးသော အခါ၌ ခွက်ကိုထား၍ အမဲကို ကပ်လာသည်ရှိသော် အမဲကိုသော်လည်း အလျင်ဘုဉ်းပေးအပ်၏။ ယာဂုကိုသော်လည်း သပိတ်၌ထည့်၍ အလျင်ဘုဉ်းပေးအပ်၏။ အကပ်ခံသော အမဲယာဂုတို့ကို သပိတ်ဖြင့်သာ ခံအပ်၏။ လက်ဖြင့် ခွက်ကို လှမ်းမယူအပ်၊ လူတို့လက်၌သာ ရှိစေအပ်၏။ အကယ်၍ ယာဂု၌ ထည့်အံ့၊ ပုပ်သော ငါးအမဲတို့ကို ထည့်မိသည်ရှိသော် ယာဂုသည် စက်ဆုပ် ရွံဖွယ်ရှိ၏။ ဘုဉ်းပေးသည် ရှိသော် ဖျို့အန်လောက်ရကား မရွံဖွယ်ကိုပြု၍သာလျှင် ဘုဉ်းပေးအပ်၏။ အကြင် ပျားရည် သကြားစသည်ကား စက်ဆုပ်ရွံဖွယ်မရှိပေ။ ထိုပျား သကြားစသည် တို့ကိုကား ယာဂု၌ ထည့်၍ ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်အပ်၏။

၁-ဒုတိယဘာဇနံ (နာနာပါဒ)

ဂဏှန္တေန စ ပမာဏယုတ္တမေဝ ဂဏှိတဗ္ဗံ။ အာမကသာကံ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ခါဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ တထာ ပန အကတွာ ပတ္တေယေဝ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ၊ ဒုတိယကဘာဇနေသု ပန ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ အည ရုက္ခပဏ္ဏမ္ပိ န ဝဋ္ဋတီတိ ဣဒမေသ ဝိဓာနံ။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌဿ အညတြ ဥစ္ဆုခါဒနကာလာ ကစဝရမ္ပိ ဆဍ္ဍေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၇)

ခံယူသည်ရှိသော်လည်း ဝမ်းနှင့်ပမာဏတန်ရုံသာ ခံယူအပ်၏။ များစွာယူ၍ မသွန် မစွန့်အပ်။ သွန်သည်ရှိသော်လည်း သွန်စရာခွက်ကို လက်ဖြင့် မကိုင်မူ၍ သွန်အပ်၏။ အာမကသာက ဟုဆိုအပ်သော ဟင်းရွက်စိမ်း ပင်စိမ်း သရက်နု စသည်တို့ကိုသော်ကား လက်ဖြင့်ကိုင်၍ ဘုဉ်းပေးခြင်းငှာအပ်၏။ မှုတင်မပျက်။ ထိုသို့မပျက်သော်လည်း (မဟိစ္ဆာ) အလိုကြီးသူတို့၏ အမူအရာဖြစ်၍ သင့်လျော်မှု မရှိရကား သပိတ်၌သာ ထည့်အပ်၏။ နှစ်ခုမြောက်ခွက်ကို ပယ်ခြင်းကြောင့် သစ်ရွက်မျှသည်လည်း အာဟာရဆွမ်းစသည်ကို ထည့်ရန် ရည်ရွယ်လျှင် မအပ်ပါ။ ဤ၌လည်း ပတ္တသဒ္ဒါဖြင့် ရဟန်းတို့ကို ပဋ္ဌာနပြု၍ ဆိုပေ၏။ ရှင်သာမဏေနှင့် လူတို့သည်လည်းကောင်း, သပိတ်ပျောက်သောရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း, သစ်ရွက်တစ်ခုတည်း၌ လည်းကောင်း, နှစ်ခုသုံးခုတို့ကို တစ်ခုတည်းစပ်၍ လည်းကောင်း ထို၌ ထည့်၍ ဘုဉ်းပေးသော်လည်း အပ်ကောင်း၏။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒ အပြားအားဖြင့်သော်ကား ဤယောဂီသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌယောဂီအား ကြံစားကြံစုပ်သော အခါမှ တပါးတခြား အခါ၌ ငါးရိုးစသော အမှိုက်ကိုသော်လည်း မိမိအကပ်ခံ ထားသော ဒုတိယခွက်၌ စွန့်ခြင်းငှာ မအပ်၊ ဒုတိယနှစ်ခုမြောက်ကို သာယာလက်ခံ ထားသောကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုလတ္တံ့ကား ဂဏ္ဌိ၌ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ "ကြံစုပ်သောအခါကို ကြဉ်ဖယ်ထား၍" ဟုဆိုသည်မှာ မိမိသပိတ်မှ ကြံဆစ်ကိုယူ၍ မိမိသည် အကပ်ခံအပ်သော လက်ရှိသပိတ်မှ တခြားတပါးသော ခွက်၌ ထည့်၍ သူတပါးကို ပေးအံ့သော ငှာလည်းကောင်း, မြေ၌ထားအံ့သောငှာ လည်းကောင်း ရအပ်၏။ ထိုကြံမှ တပါးသော ခဲဖွယ်စားဖွယ်တို့ကိုသော်ကား-

သြဒနပိဏ္ဍာမဒ္ဒမိသပူဝေဝိ ဘိန္ဒိတွာ ခါဒိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ မဇ္ဈိမဿ ပေနေန ဟတ္ထေန ဘိန္ဒိတွာ ခါဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဟတ္ထယောဂီ နာမေသ။ မုဒုကော ပန ပတ္တယောဂီ နာမ ဟောတိ၊ တဿ ယံ သတ္တာ ဟောတိ ပတ္တေ ပက္ခိပိတုံ၊ တံ သဗ္ဗံ ဟတ္ထေန ဝါ ဒန္တေဟိဝါ ဘိန္ဒိတွာ ခါဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၇)

ယုတ်သောအပိုင်းအခြားအားဖြင့် ထမင်းနှင့်ရောနှောနေသော (ကစဝရ) အမှိုက်ဟု ဆိုအပ်သော ငါးရိုးစပါးလုံးအစရှိသည်ကိုသော်လည်း ထိုသို့အကပ်ခံထားသော ဒုတိယခွက်၌ ထည့်၍ မပေးအပ်၊ စွန့်ပစ်ခြင်းငှာလည်း မအပ်။ ဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား (ဘာဇနဿ သာဒိတတ္တာ) ခွက်ကို လက်ခံသာယာသောကြောင့်တည်း။ အမိပ္ပါယ်ကား -

စားစရာထည့်အပ်သော ဒုတိယခွက်ကို မသာယာမူ၍ စွန့်ပစ်စရာထည့်သောခွက်ကို သာယာသောကြောင့် ဓုတင်သော်ကားမပျက်၊ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ပျက်၏ လျော့ကျ၏ဟု ဆိုလို၏။ အကယ်၍ အကပ်မခံအပ်သော (မြေကြီး၌လည်းကောင်း၊ သူတပါး၏ လက်၌လည်းကောင်းတည်သော) ခွက်၌ ထည့်၍ စွန့်ပစ်အံ့၊ ထိုသို့ စွန့်ပစ်ခြင်းငှာသော်ကား ရအပ်၏။ ခွက်ကို လက်ဖြင့် မကိုင်မသာယာသောကြောင့်တည်း။ "ဆဍ္ဍေတုံ န ဝဋ္ဋတိ"ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ "ပဋိဂ္ဂဟဘာဇနေ - အကပ်ခံသော ခွက်၌" ဟူသော အာစရပုဒ် ကျနေသည်ဟု သိရာ၏။ (သတိ) "ဒုတိယဘာဇနေ ပက္ခိပိတွာ" ဟုလည်း ထည့်တော်မူခြင်း။ "ဥက္ကဋ္ဌဿ" ဟု ဝိသေသဆိုခြင်းကြောင့် မဇ္ဈိမနှင့် မုဒုတို့ကား စွန့်ပစ်ခြင်းငှာ ရအပ်၏ ဟူ၍ သိလေ။ "ထမင်းခဲ, ငါး, အမဲ, မုန့်တို့ကို ခွဲ၍ဖွဲ့၍စားခြင်းငှာ မအပ်"ဟု ဆိုရာ၌ အမိပ္ပါယ်ကား ခဲဖွယ်ကို ခွဲ၍ဖွဲ့၍ စားသည်ရှိသော် အောက်၌ဆိုခဲ့သော "ဆွမ်းဟူ သောအမှတ်ပြု၍ စားသည်" ဟူသော စကားကြောင့် သပိတ်၌ ဆွမ်းဟူသော အမှတ်သညာပျက်သောအားဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ ရွေ့လျောသည်ဟု ဆိုလိုသတည်း။ မဇ္ဈိမယောဂီကား တစ်ဖက်သောလက်ဖြင့် ခွဲ၍ဖွဲ့၍ စားခြင်းငှာ အပ်၏။ ဟတ္ထ ယောဂီမည်၏။ မုဒုယောဂီကား ပတ္တယောဂီမည်၏။ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား အကြင်စားစရာအာဟာရကို သပိတ်၌, ခွက်၌ ထည့်၍ စားခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏၊ ထိုအလုံးစုံကိုထည့်၍ လက်ဖြင့်လည်းကောင်း, သွားတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲ၍ဖွဲ့၍ ကိုက်၍ ခဲခြင်းစားခြင်းငှာ အပ်၏။ ဤကား ပဘေဒတည်း။

ဣဓမေဿ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ ဒုတိယဘာဇနံ သာဒိတဗ္ဗဏော မုတင်္ဂ ဘိန္ဒတိ။ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။ (ဠ) န ကုဋ္ဌိကာဒိပါနီယဘာဇနံ၊ တံ ပန သာဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ တဿ ဘာဇနကိစ္စာနုယောဂတ္တာ။ (စူဠဋီကာ)

အယံ ပနာနိသံသော၊ နာနာရသတဏှာဝိနောဒနံ၊ အတြိစ္ဆတာယ ပဟာနံ၊ အာဟာရေ ပယောဇနမတ္တဒဿိတာ၊ ထာလကာဒိပရိဟရဏ-ခေဒါဘာဝေါ၊ အဝိက္ခိတ္တဘောဇိတာ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာတိ။

မူတင်ပျက်သော ဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ဤသုံးဦးကုန်သော ယောဂီတို့အား ထမင်း အမဲစသည်တို့ကိုဆောင်သော နှစ်ခုမြောက်သောခွက်ကို အကပ်ခံယူသော ခဏ၌ မူတင်ပျက်၏။ သောက်ရေခွက်အစရှိသည်ကို ယူသောခဏ၌ မူတင်မပျက်။

စူဠဋီကာ၌ကား သောက်ရေခွက်သည် မူတင်ကိုမပျက်စေတတ်။ ထိုခွက်ကို သာယာခြင်း ယူခြင်းငှာ အပ်၏။ ထိုခွက်သည် ဆွမ်းထည့်စရာခွက်မဟုတ်မူ၍ ရေသောက်ရန် အတွက်သာခွက်ကိစ္စ၌ လျော်စွာလုံ့လပြုရသောကြောင့်တည်းဟု မိန့်ဆိုထား၏။

"သာဒိတဗ္ဗဏော ပဋိဂ္ဂဟဏော"ဟု ဖွင့်သည်ကို ထောက်လျှင် ဤ၌ သာဒိတ သဒ္ဒါသည် ဂဟဏယူခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဟောသောကြောင့် အာဟာရ ထည့်သောခွက်ကို စိတ်က သာယာရုံမျှဖြင့် မူတင်မပျက်။ လက်ဖြင့် လှမ်းယူမှသာ မူတင်ပျက်၏။ အာဟာရ ခွက်မှတပါးသော ရေခွက်ဆေးခွက်တို့သည်ကား စိတ်က သာယာရုံမျှမကဘဲ လက်ဖြင့်ပင် လှမ်းယူသော်လည်း မူတင်မပျက်ပါ။ အပ်ကုန်၏ဟု သိရာ၏။

အာနိသံသ အကျိုးကား - နာနရသတဏှာဝိနောဒနံ၊ အထူးထူးသော ဘောဇဉ်၌ တည်သောရသာရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာကို ပယ်ရခြင်း။ အတြိစ္ဆတာယ ပဟာနံ၊ တစ်ခွက် နှစ်ခွက်အစရှိသည်ကို လိုလားတပ်မက်သူ၏အဖြစ်ကို ပယ်ရခြင်း။ အာဟာရေ ပယောဇနမတ္တဒဿိတာ၊ အာဟာရ၌ အကျိုးမျှကို ပြသည်၏ အဖြစ်။ ထာလကာဒိပရိဟရဏခေဒါဘာဝေါ၊ ခွက်စသည်ကို ဆောင်သဖြင့် ပင်ပန်းခြင်း၏ မရှိခြင်း။ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာ၊ အလိုနည်းခြင်းစသည်တို့အား လျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးတို့သည် ဖြစ်လာကြကုန်၏။

နာနာဘာဇနဝိကြေပံ၊ ဟိတွာ ဩကိတ္တလောစနော၊
ခန္ဓော ဝိယ မူလာနိ၊ ရသတဏှာယ သုဗ္ဗတော။

သရူပံ ဝိယ သန္တုဋ္ဌိ၊ ဓာရယန္တော သုမာနသော၊
ပရိဘုဉ္ဇေယျ အာဟာရံ၊ ကော အညော ပတ္တပိဏ္ဍိကောတိ၊
အယံ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂေ သမာဒါန,ဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

နာနာဘာဇနဝိကြေပံ၊ အထူးထူးသော အာဟာရထည့်ထားသော ခွက်၌ ပျံ့လွင့်ခြင်းကို။ ဟိတွာ၊ ပယ်၍။ ဩကိတ္တလောစနော၊ အောက်သို့ချသော မျက်နှာ ရှိသော။ သုဗ္ဗတော၊ ကောင်းသောကျင့်ဝတ်ရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်။ ရသ-တဏှာယ၊ အထူးထူးရသာရုံကို တပ်မက်သောတဏှာ၏။ မူလာနိ၊ အရင်းအမြစ်တို့ကို။ ခန္ဓော ဝိယ၊ တူးဖြိုဖျက်ဆီးသကဲ့သို့။

သုမာနသော၊ ကောင်းသောစိတ်နှလုံးရှိသော။ ပတ္တပိဏ္ဍိကော၊ ပတ္တပိဏ္ဍိက ဓုတင်ဆောင်သော ယောဂီရဟန်းသည်။ သရူပံ၊ မိမိ၏ အတ္တဘောဖြစ်သောရုပ်ကို။ ဓာရယန္တော ဝိယ ဆောင်သကဲ့သို့။ သန္တုဋ္ဌိ၊ သပိတ်တစ်လုံးတည်း၌ ရောင့်ရဲခြင်း စိတ်ကနှစ်သက်ခြင်းတည်းဟူသော သန္တောသတရားကို။ ဓာရယန္တော၊ ဆောင်လျက်။ အာဟာရံ၊ ဆွမ်းဘောဇဉ်စသော အာဟာရကို။ ပရိဘုဉ္ဇေယျ = ပရိဘုဉ္ဇိတုံ သက္ကုဏေယျ၊ ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်စားသောက်ခြင်း ငှာတတ်နိုင်သည် ဖြစ်ရာ၏။ အညော၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကဓုတင်ဆောင်ယောဂီမှ တပါးသော။ ကော၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပရိဘုဉ္ဇေယျ = ပရိဘုဉ္ဇိတုံ သက္ကုဏေယျ၊ စားခြင်းငှာ တတ်နိုင်ပါ အံ့နည်း။

ဤကား ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

ဆဋ္ဌမဓုတင်ပြီး၏။

၇-ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကစုတင်ဝိနိစ္ဆယ

ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂမှာ "အတိရိတ္တဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၉)

အသနံ ဘောဇနဉ္စေဝ၊ အဘိဟာရော သမီပတာ။
ကာယဝါစာပဋိက္ခေပေါ၊ ပဉ္စ အင်္ဂါ ပဝါရဏာ။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ၇၄)

ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား "အတိရိတ္တ ဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" ဟူသော နှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ အတိရိတ္တ ဘောဇနံ၊ ပဝါရိတ် သင့်ပြီးသောနောက်မှ ရသောဆွမ်းကို ဝိနည်းကံအလျောက် အတိရိက်ပြု၍ စားခြင်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂံ၊ ပယ်မြစ်ပြီးသည်မှနောက်၌ ရသော ဆွမ်းကို ဝိနည်းကံအလျောက်ပြု၍ မစားခြင်းဟူသော ဓုတင် အင်္ဂါကို။ ဝါ၊ ခလု မည်သောငှက်၏ အစာဆုံးခြင်းကဲ့သို့ တားမြစ်မိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဆွမ်းဆုံးခြင်း ရှိသော ဓုတင်အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ဤ၌ ပဝါရိတ်အဘယ်သို့သင့်သနည်း, အတိရိက်မည်သည် အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း ဟူမူကား - အသနံ၊ အပ်မအပ်သော ဘောဇဉ်ကို စားဆဲလည်းဖြစ်စေ။ ဘောဇနဉ္စေဝ၊ အပ်သော ဘောဇဉ်ငါးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးလည်းဖြစ်စေ။ အဘိဟာရော၊ မိမိသို့ ရွေ့ရှုဆောင်သည်လည်း ဖြစ်စေ။ သမီပတာ၊ ဟတ္ထပါသ်တွင်းရောက် နီးသည်လည်းဖြစ်စေ။ ကာယဝါစာပဋိက္ခေပေါ၊ ကိုယ်နှုတ်ဖြင့် တန်ပြီဟု တားမြစ်သည်လည်းဖြစ်စေ။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) ပဝါရဏာ၊ ပဝါရိတ် သင့်ခြင်းသည်။ ပဉ္စ အင်္ဂါ၊ အင်္ဂါငါးပါးရှိ၏။

ဤသို့ စားဆဲကပ်လာသော ထမင်း, မုန့်လုံး, မုယော မုန့်, ငါး, အမဲဟူသော ကပ္ပိယဘောဇဉ်ကို အလံတန်ပြီဟု ကိုယ်နှုတ်ဖြင့် တားမြစ်သောရဟန်းအား အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည်ရှိသော် ပဝါရိတ်သင့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုသို့ ပဝါရိတ် သင့်သော ရဟန်းသည် နောက်ဣရိယာပုတ်တစ်ပါး၌ ရသောဆွမ်းကို သူနာရဟန်းမှ ကြွင်းကျန်သော ဂိလာနာတိရိက်ကိုသာ ဘုဉ်းပေးရ၏၊ စားရ၏။ ထိုမှ တခြားဆွမ်းကိုကား ဝိနည်းကံ အတိရိတ်ပြုမှ စားရ၏။

အတိရေကဿ ဘာဝေါ အတိရိတ္တံ၊ (အာစရိယဿ ဝိဂ္ဂဟော) တေန ပန ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကေန ပဝါရေတွာ ပုန ဘောဇနံ ကပ္ပိယံ ကာရေတွာ န ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဋီကာဒမဿ ဝိဓာန် (၄ ၊ ပ ၊ ၆၈)

အဘယ်သို့ပြုရသနည်းဟူမူကား - ထိုရသောဆွမ်းကို ယူ၍ ဝိနည်းတတ်သော ရဟန်းသို့ချဉ်းကပ်၍ "အတိရိတ္တံ ကရောထ ဘန္တေ" ဟူ၍လည်းကောင်း, "အကြွင်းအကျန်ပြုပါလော့" ဟူ၍လည်းကောင်း ပြောဆိုလျှောက်ထား၍ ပေးအပ်၏။ ထိုဝိနည်းတတ် ရဟန်းသည်ကား ထိုဆွမ်းကို လက်ဖြင့်သုံးသပ်၍ စားပြီးသော အခြင်းအရာကို ပြုလျက်" အလမေတံ သဗ္ဗံ" ဟူ၍လည်းကောင်း, ဤမျှလောက်တန်ပြီ၊ ဤကြွင်းကျန်သရွေ့ကား အရှင့်ဖို့တည်းဟု ဆို၍လည်းကောင်း ထိုရဟန်းအား ပြန်ပေးအပ်၏။ ဝိနည်းဋီကာဆရာကား တစ်လုတ်လည်းကောင်း, နှစ်လုတ်လည်းကောင်း စားပြီး၍ ပြန်ပေးအပ်၏ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ဆွမ်းကြွင်း ဆွမ်းကျန်ဟူသော ဝိနည်းကံကိုပြု၍ ရသောဆွမ်းသည်ပင်လျှင် အတိရိတ္တဘောဇဉ် မည်၏။

အတိရေကဿ၊ စားရာမှကြွင်းကျန်သည်၏။ ဘာဝေါ၊ အဖြစ်တည်း။ အတိရိတ္တံ၊ စားရာမှ ကြွင်းကျန်သည်၏ အဖြစ်။ ။ ဤကဲ့သို့ ဝိနည်းကံပြုရသည်ကို ကြောင့်ကြ (ပလိဗောဓ) များသည်ဟု ယူဆလျက် "အတိရိတ္တဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ"ဟု ဓူတင်ဖြင့် ပယ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင် မည်၏။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှနောက် ကြရိယာပုတ်တစ်ပါး၌ ရသောဆွမ်းဘောဇဉ်ကို အပ်အောင် အတိရိက်ဝိနည်းကံ ပြု၍ မစားအပ် မစားကောင်းဟု ဆိုလိုပေတော့၏။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌော ယသ္မာ ပဋ္ဌမပိဏ္ဍော ပဝါရဏာ နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မိ ပန အဇ္ဈောဟရိယမာနေ အညံ ပဋိက္ခိပတော ဟောတိ၊ တသ္မာ ဧဝံ ပဝါရိတော ပဋ္ဌမပိဏ္ဍံ အဇ္ဈောဟရိတွာ ဒုတိယပိဏ္ဍံ န ဘုဉ္ဇတိ။ မဇ္ဈိမော ယသ္မိံ ဘောဇနေ ပဝါရိတော၊ တဒေဝ ဘုဉ္ဇတိ။ မုဒုကော ပန ယာဝ အာသနာ န ဝုဋ္ဌာတိ၊ တာဝ ဘုဉ္ဇတိ။ (၄၂၊၀၊၆၈)

ပဘေဒ အပြားအားဖြင့်သော်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းအား ရှေးဦးစွာ စားသော ဆွမ်းလုတ် ၌ တားမြစ်ခြင်းဟူသော ပဝါရဏာမည်သည် မဖြစ်ကောင်းသေး။ ထိုဆွမ်းလုတ်ကို မျိုပြီးမှ တခြားတပါးမှလာသော ဆွမ်းကို တားမြစ်သော ရဟန်းအားသာလျှင် ပဝါရဏာသည် ဖြစ်ရပေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ တားမြစ်မိသည် ရှိသော် ရှေးဦးစွာမျိုပြီးသောဆွမ်းလုတ်နှင့်သာ ထိုနေ့အဖို့ သည်းခံအပ်၏။ ဒုတိယ ဆွမ်းလုတ်နှင့်တကွ သပိတ်၌ ကြွင်းကျန်သောဆွမ်းကို မစားအပ်ပြီ၊ စားချေမူကား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ လျှောကျပေတော့၏။

မဇ္ဈိမ ရဟန်းသည်ကား အကြင်ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးစားခိုက်၌ တားမြစ်၏။ ထိုအခိုက်၌ သပိတ်၌ ကြွင်းကျန်သမျှ ဆွမ်းကိုသာ ဘုဉ်းပေးအပ်စားအပ်၏။ တခြားတပါးမှလာသောဆွမ်းကို မယူအပ်ပြီ။

မုဒုရဟန်းသည်ကား အကြင်ရွှေ့လောက် နေရာမှ မထသေး။ ထိုရွှေ့လောက် အချိန် အတွင်း၌ ကြွင်းကျန်သောဆွမ်းကိုလည်း ဘုဉ်းပေးအပ်စားအပ်၏။ တခြားတပါးမှလာသည့် ဆွမ်းကိုလည်း ယူအပ်၏။ ဤကား ပဘေဒ အပြားတည်း။

ဣဓမေဿ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ ပဝါရိတာနံ ကပ္ပိယံ ကာရာပေတွာ ဘုတ္တက္ခဏေ ဓုတင်္ဂံ ဘိဇ္ဇတိ၊ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။

အယံ ပနာနိသံသော၊ အနတိရိတ္တဘောဇနာပတ္တိယာ ဒူရဘာဝေါ၊ ဩဒရိကတ္တဘာဝေါ၊ နိရာမိသသန္နိဓိတာ၊ ပုနပရိယေသနာယ အဘာဝေါ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာတိ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၉)

ဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ဤသုံးပါးသော ရဟန်းတို့အား ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှ နောက်ကပ္ပိယာပုတ်၍ ရပြန်သောဘောဇဉ်ဆွမ်းကို အပ်အောင်အတိရိက်ပြု၍ စားသောခဏ၌ ဓုတင်စေတနာပျက်၏။ ဤကား ဘေဒတည်း။

အာနိသံသ အကျိုးကား အနတိရိတ္တဘောဇဉ်ဆွမ်းကြောင့် သင့်သော ပါစိတ်အာပတ်မှ ဝေးရခြင်း၊ ဝမ်းပြည့်အောင် ဝမ်းရောင်အောင်စားခြင်း၏ မရှိခြင်း၊ အာမိသကို သိုမှီးခြင်းမှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်၊ နောက်တစ်ဖန် ဆွမ်းကို ရှာမှီးခြင်း၏ မရှိခြင်း၊ အလိုနည်းသူ၏ အဖြစ်စသည်တို့ အားလျော်စွာ အသက်မွေးခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးတို့သည် ဖြစ်လာကြကုန်၏။

ပရိယေသနာယ ခေဒံ၊ န ယာတိ န ကရောတိ သန္ဒိဋ္ဌိ ဓီရော၊
ဩဒရိကတ္တံ ပဇဟာတိ၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော ယောဂီ။

တသ္မာ သုဂတပသတ္ထံ၊ သန္တောသဂုဏာဒိဝုဍ္ဎိသဉ္စနနံ၊
ဒေါသေ ဝိဓုနိတုကာမော၊ ဘဇေယျ ယောဂီ ဓုတင်္ဂမိဒန္တိ။

အယံ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂေ သမာဒါန ဝိဓာန ပဘေဒ ဘေဒါနိ သံသဝဏ္ဏနာ။

ဓီရော၊ ပညာရှိသော။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကဓုတင်ကို ဆောင်သော။ ယောဂီ၊ ယောဂီရဟန်းသည်။ ပရိယေသနာယ၊ ဆွမ်းကို ရှာမှီးခြင်း ကြောင့်။ ခေဒံ၊ ပင်ပန်းခြင်းသို့။ န ယာတိ၊ မရောက်။ သန္ဒိဋ္ဌိ၊ အာမိသကို သိုမှီးခြင်းကို။ န ကရောတိ၊ မပြု။ ဩဒရိကတ္တံ၊ ဝမ်းပြည့်အောင်စားခြင်းကို။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ပဇဟာတိ၊ ပယ်၏။

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ သုဂတပသတ္ထံ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ချီးမွမ်းတော် မူအပ်သော။ သန္တောသဂုဏာဒိဝုဍ္ဎိသဉ္စနနံ၊ သန္တောသဂုဏ်ကျေးဇူး စသည်တို့၏ တိုးပွားခြင်းကို ဖြစ်စေ တတ်သော။ ဣဒံ ဓုတင်္ဂံ၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိက အမည်ရှိသော ဤဓုတင်ကို။ ဒေါသေ၊ အလိုကြီးသောအပြစ်ဒေါသတို့ကို။ ဝိဓုနိတုကာမော၊ ခါထုတ်ခြင်းငှာအလိုရှိသော။ ယောဂီ၊ ယောဂီရဟန်းသည်။ ဘဇေယျ-အာသေဝနံ ကရေယျ၊ မှီဝဲခြင်းကို ပြုရာ၏။

ဤကား ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ၌ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

သတ္တမဓုတင်ပြီး၏။

၈-အာရညိကဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ

အာရညိကင်္ဂမ္ပိ “ဂါမန္တသေနာသနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ အာရညိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန အာရညိကေန ဂါမန္တသေနာသနံ ပဟာယ အရညေ အရုဏံ ဥဋ္ဌာပေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ သဒ္ဓိံ ဥပစာရေန ဂါမောယေဝ ဂါမန္တသေနာသနံ။ (၄ ၊ ပ ၊ ၆၉)

ဂါမန္တသေနာသနံ ပဟာယာတိ ဧတ္ထ ဂါမော ဂါမူပစာရော စ တတော ဗဟိ ပဉ္စဓနုသတိကပမာဏန္တ ဌာနံ သဗ္ဗမေတံ ဌာနတ္တယံ ဣဓ ဂါမန္တသေနာသနံ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ တံ ပဋိက္ခိပါမီတိ အတ္ထော။ (စုလ္လဋီကာ)

အာရညိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား “ဂါမန္တသေနာသနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ အာရညိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” ဟူသော နှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။

ဂါမန္တသေနာသနံ၊ ဥပစာရနှင့်တကွသော ရွာနီးကျောင်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ တနည်းကား-ဂါမန္တသေနာသနံ၊ ဂါမ, ဂါမူပစာရ, ထိုမှအပြင် ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာ အတွင်းဖြစ်သော အရပ်ဟူသော ဂါမန္တသေနာသန၌ အရုဏ်တက်စေခြင်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ဤကား စုလ္လဋီကာနှင့်အညီ အနက်ပေးခြင်းတည်း။ အာရညိကင်္ဂံ၊ ထိုဂါမန္တမှ အပြင်ဖြစ်သော တော၌ အရုဏ် တက်စေခြင်းဟူသောအင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါန တည်း။

ဝိဓာနကား ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော အာရညိက ယောဂီရဟန်း သည်ကား ထိုသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဂါမ, ဂါမူပစာရ, ထိုမှပြင်ပတာ (၅၀၀)တွင်းတည်း ဟူသော ဂါမန္တသေနာသနတို့ကို ကြဉ်ဖယ်ထား၍ ထိုမှ အပြင်ဖြစ်သော တောအရပ်၌ အရုဏ်ခံအပ်၏၊ အရုဏ်တက်စေအပ်၏။

ဂါမော နာမ ယော ကောစိ ဧကကုဋိကော ဝါ အနေကကုဋိကော ဝါ ပရိက္ခိတ္တော ဝါ အပရိက္ခိတ္တော ဝါ သမနုဿော ဝါ အမနုဿော ဝါ အန္တမသော အတိရေကစာတုမာသနိဝုဋ္ဌော ယော ကောစိ သတ္ထောပိ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၆၉)

ဆိုခဲ့သော ဂါမ, ဂါမူပစာရ, အရညတို့တွင် ဂါမအရ ဂါမ၏သဘော လက္ခဏာကား-ဂါမော နာမ၊ ဂါမမည်သည်ကား။ ယောကောစိ၊ အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော။ ဧကကုဋိကော ဝါ၊ တစ်အိမ်သာရှိသောရွာသည်လည်းကောင်း။ အနေကကုဋိကော ဝါ၊ များသောအိမ်ရှိသော ရွာသည်လည်းကောင်း။ ပရိက္ခိတ္တော ဝါ၊ အရံရှိသော ရွာသည်လည်းကောင်း။ အပရိက္ခိတ္တော ဝါ၊ အရံမရှိသော ရွာသည်လည်းကောင်း။ သမနုဿော ဝါ၊ လူရှိသောရွာသည်လည်းကောင်း။ အမနုဿော ဝါ၊ လူမရှိသောရွာသည်လည်းကောင်း။ အန္တမသော၊ အညံ့ဆုံး အယုတ်ဆုံးအားဖြင့်။ အတိရေကစတုမာသနိဝုဋ္ဌော၊ မိုးလေးလထက်လွန်၍ တည်သော။ ယောကောစိ၊ အမှတ်မရှိသော။ သတ္ထောပိ ဝါဏိဇသမူဟောပိ၊ လှည်း ကုန်သည် လှေကုန်သည် ခြေလျင်ကုန်သည်တို့၏ အပေါင်းသည် လည်းကောင်း။ ဂါမော နာမ၊ ရွာမည်၏။

ထိုသူတို့သည် လေးလလွန် တဲတပ်ပြု၍ နေခဲ့သော် ရွာမည်၏ဟု ဆိုလို သတည်း။ ဤကား ရွာ၏လက္ခဏာတည်း။

ဂါမူပစာရ ရွာနီးမြေကွက်ဟူသည်ကား အရံရှိသော အနုရာဓမြို့ကဲ့သို့သော တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသော ရွာဖြစ်အံ့၊ အတွင်းဖြစ်သောတံခါးခုံ၌ရပ်၍ ပစ်သော အားအလတ်ရှိသောယောကျ်ား၏ ခဲကျရာအရပ်သည် (ဂါမူပစာရ) ရွာနီးမြေမည်၏ ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ ဤ၌ မှတ်ရန်လက္ခဏာကား အကြင်လူငယ်လူပျိုတို့သည် မိမိအားကို ပြလိုသည်ဖြစ်၍ လက်ကိုဆန့်လျက် အုတ်ခဲကို ပစ်ကုန်၏။ ထိုသို့ ပစ်သောအုတ်ခဲကျရာ အရပ်အတွင်းသည် ဂါမူပစာရ ရွာနီးမြေမည်၏ဟု ဆိုလို၏။ ဤကား ဝိနည်းမိုရ်ဆရာတို့၏ အဆုံးအဖြတ်တည်း။

သုတ္တန်ဆောင်ဆရာတို့ကား ကျီးကို ဟန့်တားသောအခြင်းအရာဖြင့် ပစ်သောအုတ်ခဲ၏ ကျရာအရပ်အတွင်းဟူ၍ ဆုံးဖြတ်ကုန်၏။ ဤနောက်နည်း သည်လျှင် ပမာဏတည်း။ ထိုပြင်သိရန်ကား အရံမရှိသောရွာ၌ကား အပြင်အစွန်ဆုံး အိမ်တံခါး၌ ရပ်သောမာတုဂါမသည် အိုးခွက်ဖြင့် ရေကို သွန်ပစ်၏၊ ထိုရေကျရာ အရပ်သည် ယရူပစာရ အိမ်နီးမြေမည်၏။

ဣမသ္မိံ ပန သုတ္တန္တိကပရိယာယေ "အရညကံ နာမ သေနာသနံ ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမ" န္တိ ဣဒံ လက္ခဏံ။ တံ အာရောပိတေန အာစရိယဓနုနာ ပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ ဣန္ဒခီလတော အပရိက္ခိတ္တဿ ပဌမလေဍ္ဍုပါတတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဝိဟာရပရိက္ခေပါ မိနိတွာ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ၊ (၄) အယဥ္စ သုတ္တသံဝဏ္ဏနာတိ ဣဓ သမ္ဗန္ဓော သုတ္တန္တကထာဝ ပမာဏံ (မဟာဋီကာ)။ အာရောပိတေနာတိ အာရောပိတဇိယေန၊ ဧတေန ဓနုဿ ဝဂ်တာ ရဿတ္တံ ဒဿေတိ။ ဓနုသိပ္ပေ အာစရိယာနံ နာတိမဟန္တံ ဓနုဒဏ္ဍမေဝဏ္ဏ ပမာဏန္တိ အာစရိယဓနု နာတိ။ တံ ပန ဣဒါနိ မနုဿာနံ စတုဟတ္ထပ္ပမာဏံ၊ တဉ္စ အာရောပိတံ အဍ္ဍုဝိဒတ္ထိပမာဏန္တိ ဝဒန္တိ။ (စူဠဋီကာ)

ထိုမှ ပစ်၍ အုတ်ခဲကျရာအရပ်သည် ဂါမရွာမည်၏။ ထိုမှ ပစ်၍ ဒုတိယ အုတ်ခဲကျရာ အရပ်အတွင်းသည် ဂါမူပစာရ မည်၏။ ဤကား ဂါမူပစာရ လက္ခဏာကည်း။

အရည မည်သော တောလက္ခဏာကား ဝိနည်းပရိယာယ်အားဖြင့် ထိုဂါမ, ဂါမူပစာရကို ကြဉ်ဖယ်ထား၍ ပြင်ပအလုံးစုံသောအရပ်တည်းဟု လာ၏။ အဘိဓမ္မာ ပရိယာယ်၌ကား "ဂါမ၏ ဣန္ဒခီလတံခါးခုံမှ ထွက်၍ ပြင်ပအလုံးစုံသော အရပ်"ဟု လာ၏။ ဤသို့သော ပဋိပတ္တိအရာဖြစ်သော သုတ္တန်ပရိယာယ်၌ကား လေးအပြန် ငါးရာ ဝေးကွာသောအရပ်သည် အနီးဆုံးတောရကျောင်းမည်၏ဟု လာ၏။ ဤနောက်နည်းအဆုံးအဖြတ်သည်ပင်လျှင် ပမာဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ သည်လည်း "ဤသည်ကား သုတ္တန်အဖွင့်ဖြစ်၏၊ ဤမူတင်နှင့်စပ်ရာ အလုံးစုံ၌ သုတ္တန်စကားသာလျှင် အမာဏတည်း" ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသတည်း။ ဤစကားတို့တွင် "အလုံးစုံ၌" ဟူသော စကားဖြင့် အုတ်ခဲပစ်ရာ၌လည်း သုတ္တန်နည်းကို ယူလေဟု ပြတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာ၏အဓိပ္ပါယ်ကား ထိုသို့သော လေးအပြန်ငါးရာကိုကား တင်အပ်သောညို့ကြိုးရှိသော ဆရာစွဲကိုင်အပ်သော ယခုအခါ ပကတိရှိသော လူတို့၏ အတောင်ဖြင့် လေးတောင်ထွာရှိသော လေးကို တင်သောအခါ ရှစ်ထွာ ရှိသောလေးညို့ကြိုး၏ ပမာဏရှိသော လေးတောင်တာဖြင့် နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာ အပ်၏ ဟူလိုသော်။ ထို့ကြောင့် စူဠဋီကာ၌လည်း ရှစ်ထွာပမာဏရှိ၏ဟု ဆိုကြ ကုန်၏ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ ဤဋီကာ၌ ကေစိ, အပရေ ဟု

ကာကနိဝါရဏာနိယာမေနာတိ ကုက္ကုဋ် လေဍ္ဍုပါတလက္ခဏံ သုတ္တန္တိကာနံ အပရိက္ခိတ္တဂါမာရညာနံ တပ္ပရိစ္ဆေဒဇာနနတ္ထံ ဣစ္ဆိတံ၊ န ပန ဂါမူပစာရ - ပရိစ္ဆေဒ ဇာနနတ္ထံ၊ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ သတိက ဌာနသောဝ သုတ္တန္တိကေဟိ ဂါမူပစာရဘာဝေန ဣစ္ဆိတတ္တာ။ (ဝူလ္လဋီကာ)

မဆိုမူ၍ "ဝဒန္တိ"ဟု သက်သက်လာသော စကားကိုကား ပါဠိ, အဋ္ဌကထာတို့၌ မလာသော ပမာဏမြောက်သော ဆရာတို့၏အယူဖြစ်သော လိုအပ်သော စကားဟူ၍ ဝိနည်းဋီကာ၌ လာ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ပမာဏရှိသော ရှစ်ထွာတာဖြင့် အရံရှိသောရွာမြို့၌ကား တံခါးခုံမှစ၍, အရံမရှိသောရွာ၌ကား ရှေးဦးစွာသော အုတ်ခဲကျရာမှစ၍ ကျောင်း၏ အရံတိုင်အောင် တိုင်းတာ၍ ထားအပ်၏။ အကယ်၍ကား ကျောင်း၌ အရံမရှိသည်ဖြစ်အံ့၊ အလုံးစုံတို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်သော အကြွင်ကျောင်းသည်လည်းကောင်း, ဆွမ်းစားဇရပ်သည်လည်းကောင်း, အမြဲစည်းဝေးရာ အရပ်သည်လည်းကောင်း, ဗောဓိပင်စေတီသည်လည်းကောင်း, ကျောင်းမှ အဝေး၌ တည်ထားသည်မူလည်း ဖြစ်စေ ထိုရှေးဦးစွာတည်သောကျောင်း စေတီကို အပိုင်းအခြားပြု၍ ထားအပ်၏ဟု ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ လာ၏။

မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာ၌ကား ကျောင်း၏ဥပစာကိုလည်း ရွာ၏ဥပစာကဲ့သို့ ကျောင်း ဖြစ်ထိုက်သော အပိုင်းအခြားအရပ်မှ အုတ်ခဲကို ပစ်အပ်၏။ ထိုအုတ်ခဲကျရာ အရပ်အတွင်းသည် ကျောင်း၏ဥပစာမည်၏။ ဤကျောင်း၏ဥပစာအုတ်ခဲနှင့် ရှေးကဆိုခဲ့သော ရွာ၏ဥပစာအုတ်ခဲဟူသော အုတ်ခဲနှစ်ခုတို့၏အကြား၌ လေးတောင်တာဖြင့် တာ(၅၀၀)ပြည့်အောင် တာအပ်၏ ဟုလာ၏။ ဤမဇ္ဈိမ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကားသည် ပမာဏဖြစ်သတည်း။ ဤစကားသည်ကား အရံမရှိသောကျောင်းမှ ရွာမှ တိုင်းတာသည်ကိုသာ ရည်ရွယ်သည်။ အရံရှိသော ကျောင်းနှင့်ရွာဖြစ်မူကား ရှေးကဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း တံခါးခုံမှ တံတိုင်းတိုင်အောင် တိုင်း၍ ယူမြဲပင်ယူလေ။ အဘယ်ကိုထောက်၍ သိအပ်သနည်းဟူမူကား? ကျီး ခြောက်လှန့်နည်းဟူသော ခဲပစ်လက္ခဏာကို အရံမရှိသောရွာနှင့် ကျောင်းတို့၏ အပိုင်းအခြားကို သိရန်အကျိုးငှာ အလိုရှိအပ်၏။ ရွာ၏ဥပစာကို သိရန်မဟုတ်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? တံခါးခုံမှ လေးအပြန်ငါးရာရှိသောအရပ်ကို ရွာဥပစာ အဖြစ်ဖြင့် သုတ္တန်ဆောင်တို့သည် အလိုရှိအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း" ဟူသော စူဠ္လဋီကာကို ထောက်၍ သိအပ်၏ဟူလို။

သစေပိ အာသန္နေ ဂါမော ဟောတိ၊ ဝိဟာရေ ဌိတေဟိ မာနုသကာနံ သဒ္ဒေါ သုယျတိ၊ ပဗ္ဗတနဒီအာဒီဟိ ပန အန္တရိတတ္တာ န သက္ကာ ဥဇုံ ဂန္တုံ။ ယော တဿ ပကတိမဂ္ဂေါ ဟောတိ၊ သစေပိ နာဝါယ သဉ္စရိတဗ္ဗော၊ တေန မဂ္ဂေန ပဉ္စဓနုသတိကံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၇၀)

ဤစကားသည်ပင်လျှင် "ပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ ဣန္ဒခီလတော (လ) ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ" ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်လည်း ညီသည်ပင်ဖြစ်ပေ၏။ ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာ ဝေးကွာသောအရပ်သည် သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် ဂါမူပစာရမည်၏။ ထို့ကြောင့် အောက်၌ "သဒ္ဒိ ဥပစာရေန ဂါမောယေဝ ဂါမန္တသေနာသနံ" ဟု ဆိုခဲ့သော အနက်သဘောမှာလည်း ထိုအပြန်ငါးရာသည် အတွင်းဝင်၏။ အရညသိက္ခာပုဒ်၌ လေးအပြန်ငါးရာဟု လာသည်မှာလည်း အာရညိကရဟန်းကို ရည်ရွယ်၍ ပညတ်ဆုံးဖြတ်အပ်သော သုတ္တန်နည်းပင်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်အပ်၏။

အကယ်၍လည်း ရွာသည် တောကျောင်းနှင့် နီးသည်ဖြစ်၏။ တောကျောင်း၌ တည်နေကုန်သော ရဟန်းတို့သည် လူတို့၏အသံကို ကြားရ၏။ တောင်, မြစ်, ချောက်ကမ်းပါးပြတ် ခြားခြင်းကြောင့် အဖြောင့်သွားခြင်းငှာမတတ်ကောင်း၊ အကြင်ခရီးသည် ထိုရွာ၏ ပကတိခရီး ဖြစ်၏။ အကယ်၍ လှေဖြင့်သွားအပ်သည် မူလည်း ဖြစ်၏။ ထိုသွားမြဲသော ခရီးဖြင့် လေးအပြန်ငါးရာကို ယူအပ်၏။

အကြင်ရဟန်းသည်ကား နီးသောရွာ၏ခရီးလမ်းကို အင်္ဂါပြည့်စုံစိမ့်သောငှာ ထိုထိုအရပ်မှ လမ်းကို ပိတ်၏။ ဤသို့သောရဟန်းသည် ဓုတင်စောရ ဓုတင် ခိုးမည်၏။ အကယ်၍ကား အာရညိကရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် တော၌ သပ္ပါယကို မရပါက ရွာနီးကျောင်းသို့ဆောင်၍ လုပ်ကျွေးအပ်၏။ စောစောထ၍ အင်္ဂါရရာအရပ်၌ အရုဏ်ခံအပ်၏။ အကယ်၍ကား အရုဏ်တက်ချိန်၌ ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏အနာသည် သည်းထန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏ ကိစ္စကိုသာ ပြုလုပ်ရာ၏။ ဤသို့သောအရာ၌ ဓုတင်ကိုသာ သုတ်သင်လေ့ရှိသော ဓုတင်သုဒ္ဓိက ရဟန်းမျိုး မဖြစ်ရာ။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌေန သဗ္ဗကာလံ အရညေ အရုဏံ ဥဋ္ဌာပေတဗ္ဗံ။ မဇ္ဈိမော စတ္တာရော ဝဿိကေ မာသေ ဂါမန္တေ ဝသိတုံ လဘတိ။ မုဒုကော ဟေမန္တိကေပိ။

ကွေမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ ယထာပရိစ္ဆိန္နေ ကာလေ (လ) အတ္တနော ဝါ ရုစိယာ ဂါမန္တသေနာသနေ အရုဏံ ဥဋ္ဌာပေန္တိ၊ ဓုတင်္ဂံ ဘိဇ္ဇတီတိ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။ (၁၅၀၊၇၀)

ယထာပရိစ္ဆိန္နေ ကာလေတိ ဥက္ကဋ္ဌဿ တယောပိ ဥတူ, မဇ္ဈိမဿ ဒွေ, မုဒုကဿ ဧကော ဥတု (မဟာဋီ၊ပ၊၉၀)။ ယထာပရိစ္ဆိန္နေတိ မုဒုကဿ ပရိစ္ဆိန္နေ ဂိမှန္တဥတုမှိ။ (စူဠဋီကာ)

ပဘေဒအားဖြင့်သော်ကား အာရညိကယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည်ကား အခါခပ်သိမ်း အာရညိကရသော တော၌သာ အရုဏ်ခံရာ၏။ မဇ္ဈိမရဟန်းကား ဝါဆိုလပြည့်ကျော် (၁)ရက်မှစ၍ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်တိုင်အောင် (၄)လပတ်လုံး ဝဿန္တဥတု၌ ရွာနီး၌ နေခြင်းငှာ ရအပ်၏။ မုဒုကား တပေါင်းလပြည့်တိုင်အောင် မိုးဥတု, ဆောင်းဥတုဟူသော (၈)လပတ်လုံး ရွာနီး၌ နေရ၏။ ဤကား ပဘေဒ တည်း။

ဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ဤသုံးပါးသောရဟန်းတို့အား အကြွင်းအကြွင်း ပိုင်းခြားထားသည့်အတိုင်း ဥက္ကဋ္ဌအား (၃)ပါးသော ဥတု, မဇ္ဈိမအား (၂)ပါးသောဥတု, မုဒုအား (၁)ပါးသော ဂိမှန္တဥတု၌ အရညတောရကျောင်းမှသည် ဂါမန္တ ရွာနီးအရပ်သို့ လာ၍ အရုဏ်တက်သောခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။ ဤကား မဟာဋီကာနှင့် အညီတည်း။ စူဠဋီကာ အလိုကား "အကြွင်းအကြွင်း ပိုင်းခြားတိုင်းဟူသည်ကား မုဒုကရဟန်းအား ပိုင်းခြားအပ်သော နွေဥတု၌" ဟု ဖွင့်၏။ အကြောင်းကို ဤသို့ ဆို၏။ အကြွင့်ကြောင့် မုဒုကအား ပျက်ခြင်းဘေဒသည် ဖြစ်၏။ ထိုမုဒုကသည် ပျက်ကောင်းသော ဂဟပတိဒါနကို ယူမှတ်လျှင် သုံးပါးပျက်ကောင်းသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ထိုဓုတင်ကဲ့သို့သာ ပျက်ကောင်း၏ဟု ဆိုလိုသတည်း။ ထို့ကြောင့် "တေနေဝ စ သေသဓုတင်္ဂေသု တိဏ္ဏမ္ပိ ဧကတော ဘေဒေါ ဝုတ္တော" ဟု ဆိုတော်မူ၏။

အရညာတော အာဂန္တွာ ဂါမန္တသေနာသနေ ဓမ္မဿဝနံ သုဏန္တာနံ အရုဏော ဥဋ္ဌေတောပိ ဓုတင်္ဂံ န ဘိဇ္ဇတိ။ သုတွာ ဂစ္ဆန္တာနံ အန္တရာမဂ္ဂေ ဥဋ္ဌိတေပိ န ဘိဇ္ဇတိ။ သစေ ပန ဥဋ္ဌိတေပိ ဓမ္မကထိကေ “မုဟုတ္တံ နိပဇ္ဇိတွာ ဂမိဿာမာ”တိ နိဒ္ဒါယန္တာနံ အရုဏံ ဥဋ္ဌဟတိ၊ (လ) ဓုတင်္ဂံ ဘိဇ္ဇတီတိ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။ (၄)

“ဂါမန္တသေနာသနံ ပဋိက္ခိပါမိ”ဟူသော ပဋိက္ခေပ၌ “ဂါမန္တသေနာသနေ အရုဏုဋ္ဌာပနံ ပဋိက္ခိပါမိ”ဟူ၍ ပယ်ခြင်းသည် ဥတုဝိသေသကို မမှတ်မူ၍ ဒေသနှင့် အရုဏ်ကိုသာ မှုချပယ်အပ်၏။ “ယံ ပဋိက္ခိပတိ ဝတ္တုံ”ဟု ဆိုရကား ထိုပဋိက္ခေပဝတ္ထု သည်လည်း သင့်ပါ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား “ဂါမန္တ(လ) ပဋိက္ခိပါမိ” ဟူ၍ သာမညအားဖြင့် ပယ်သည်ဖြစ်လျှင် ခပ်သိမ်းသောသူတို့၌ ဘေဒဖြစ်ကောင်း သောကြောင့် မဟာဋီကာသည် သင့်မြတ်သကဲ့သို့ ထင်၏။ ထိုပဋိက္ခေပ၌ ဂိမှာနဥတု ကိုသာစွဲမူကား စူဠဋီကာသင့်ကောင်းပါ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား “ဂါမန္တ(လ) ပဋိက္ခိပါမိ” ဟူ၍ သာမညအားဖြင့် ပယ်ခြင်းဆောက်တည်ခြင်းသည် ပင်လျှင် မုဒုကအား မိမိလိုအပ်သောနွေဥတုသည် အလိုအလျောက်ဝိသေသ ဖြစ်လာသကဲ့သို့ “ဂါမန္တ(လ) ပဋိက္ခိပါမိ”ဟူ၍ သာမညအားဖြင့် ပယ်သည်ရှိသော် လည်း ဂိမှာနဥတုကို ပဌာနပြု၍ ပယ်ခြင်းသည် ဖြစ်ကောင်း၏။ “ယထာပရိစ္ဆိန္နေ ကာလေ” ဟူသော အဋ္ဌကထာသည်လည်း မုဒုကလို ပဌာနပြု၍ ထားသည်ဖြစ်မူ စူဠဋီကာ စကားသင့်သည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် နောက် ယထာသန္တတိ ဓူတင်ဘေဒ အရာ၌ မဟာဋီကာဖွင့်သည်နှင့် လျော်၏၊ သင့်သည်ပင်။ ဆရာတို့ကား ရှေး မဟာဋီကာ နည်းကို ကြိုက်ကြကုန်၏။

တောမှလာကြ၍ ရွာနီးကျောင်း၌ တရားနာကြစဉ်မှာပင် အရုဏ်တက် သော်လည်း ဓူတင်မပျက်ပါ။ တရားနာပြီး၍ တောရကျောင်းသို့ သွားကြကုန်စဉ် လမ်းခရီးအကြား၌ အရုဏ်တက်သော်လည်း ဓူတင်မပျက်။ ဓမ္မကထိကရဟန်းသည် တရားဟောပြီး၍ ထသွားလတ်သော် “တခဏမျှအိပ်၍ သွားကြကုန်အံ့”ဟု စိတ်ထား၍ အိပ်ကုန်စဉ် အကယ်၍ အရုဏ်တက်ငြားအံ့၊ ဓူတင်ပျက်၏။ မိမိ အလိုဆန္ဒဖြင့် မူလည်း ရွာနီးကျောင်း၌ အရုဏ်တက်စေကုန်ငြားအံ့၊ ဓူတင်ပျက်၏။ ဤကား ဘေဒတည်း။

အယံ ပနာနိသံသော၊ အာရညိကော ဘိက္ခု အရညသည့် မနကသိက- ရောန္တော ဘဗ္ဗော အလဒ္ဓံ ဝါ သမာဓိံ ပဋိလဒ္ဓုံ လဒ္ဓံ ဝါ ရက္ခိတုံ၊ သတ္ထာပိဿ အတ္တမနော ဟောတိ။ ယထာဟ "တေနာဟံ နာဂိတ တဿ ဘိက္ခုနော အတ္တမနော ဟောမိ အရညဝိဟာရေနာ" တိ¹ ။ ပန္တသေနာသနဝါသိနော စဿ အသပ္ပါယရူပါဒယော စိတ္တံ နဝိက္ခိပန္တိ၊ ဝိဂတသန္တာသော ဟောတိ၊ ဇီဝိတနိကန္တိံ ဇဟာတိ၊ ပဝိဝေကသုခရသံ အဿာဒေတိ၊ ပံသုကူလိကာ- ဒိဘာဝေါပိ စဿ ပတိရူပေါ ဟောတီတိ။ (၄၊ပ၊၇၁)

အာနိသံသကား။ ။ အယံ ပန၊ ဤဆိုလတ္တံ့သည်ကား။ အာနိသံသော၊ အကျိုးဂုဏ်တည်း။ အာရညိကော၊ တော၌နေသော။ ဘိက္ခု၊ ယောဂီရဟန်းသည်။ အရညသည်၊ တော၌ဖြစ်သောသညာကို။ မနသိကရောန္တော၊ စိတ်နှလုံးသွင်းလျက်။ အလဒ္ဓံ ဝါ သမာဓိံ၊ မရသေးသော သမာဓိကိုမူလည်း။ ပဋိလဒ္ဓုံ၊ ရခြင်းငှာ။ လဒ္ဓံ ဝါ၊ ရပြီးသောသမာဓိကိုမူလည်း။ ရက္ခိတုံ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ။ ဘဗ္ဗော၊ ထိုက်၏။ သတ္ထာပိ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း။ အဿ၊ ထိုတောနေရဟန်းအား။ အတ္တမနော၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ယထာဟ၊ ဘုရားအဘယ်ကဲ့သို့ ဟောသနည်းဟူမူကား။ နာဂိတ၊ အိုနာဂိတ။ အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ တဿ ဘိက္ခုနော၊ ထိုတောနေရဟန်းအား။ တေန အရညဝိဟာရေန၊ ထိုသို့တော၌ နေခြင်းဖြင့်။ အတ္တမနော၊ ဝမ်းသာသည်။ ဟောမိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ဟော၏။ ပန္တသေနာသနဝါသိနော စ၊ အစွန်အဖျားကျောင်း၌ နေသည်လည်းဖြစ်သော။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ အသပ္ပါယရူပါဒယော၊ မသင့်မလျော်သော ရူပါရုံ စသည်တို့သည်။ န ဝိက္ခိပန္တိ၊ မပျံ့မလွင့်စေနိုင်ကုန်။ ဝိဂတသန္တာသော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းကင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဇီဝိတနိကန္တိံ၊ အသက်၌ တပ်နှစ်သက် ခြင်းကိုလည်း။ ဇဟာတိ၊ စွန့်ပယ်နိုင်၏။ ပဝိဝေကသုခရသံ၊ ဆိတ်ငြိမ်ချမ်းသာ အရသာကို။ အဿာဒေတိ၊ ခံစားရ၏။ ပံသုကူလိကာဒိဘာဝေါပိ၊ ပံသုကူသက်န်းကို ဆောင်ခြင်းစသော အဖြစ်သည်လည်း။ အဿ၊ တောရကျောင်း၌နေသော ထိုရဟန်းအား။ ပတိရူပေါ၊ လျောက်ပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

၁-အံ ၂-၃၀၁၊ ၃-၁၅၇ ပိဋ္ဌေသု။

ပဝိဝိတ္တော အသံသဋ္ဌော၊ ပန္တသေနာသနေ ရတော။
အာရာမယန္တော နာထဿ၊ ဝနဝါသေန မာနသံ။

ဧကော အရညေ နိဝါသံ၊ ယံ သုခံ လဘတေ ယတိ။
ရသံ တဿ န ဝိန္ဒန္တိ၊ အပိ ဒေဝါ သဣန္ဒကာ။

ပံသုကူလဉ္စ ဧသော၀၊ ကဝစံ ဝိယ ဓာရယံ။
အရညသင်္ဂါမဂတော၊ အဝသေသဓုတာယုဓော။

သမတ္တော န စိရဿေဝ၊ ဇေတုံ မာရံ သဝါဟိနိံ။
တသ္မာ အရညဝါသမှိ၊ ရတိံ ကရေယျ ပဏ္ဍိတောတိ။ (ဌ၊ပ၊၇၁)

ပဝိဝိတ္တော၊ ကာယဝိဝေကရှိသော။ ဝါ၊ ကိုယ်၏ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းရှိသော။ အသံသဋ္ဌော၊ လူသာမဏေတို့နှင့် မရောနှောသော။ ပန္တသေနာသနေ၊ အစွန်အဖျား ဖြစ်သော တောရကျောင်း၌။ ရတော၊ ပျော်မွေ့သော။ ဝနဝါသေန၊ တော၌ နေခြင်းဖြင့်။ နာထဿ၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ မာနသံ၊ စိတ်နှလုံးတော်ကို။ အာရာမ-ယန္တော၊ နှစ်သက်စေတတ်သော။

ယတိ၊ ရဟန်းသည်။ ဧကော၊ တစ်ပါးတည်း။ အရညေ၊ တော၌။ နိဝါသံ=နိဝါသေန၊ နေခြင်းဖြင့်။ ယံ သုခံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်သုခတိုင်အောင် ဖြစ်နိုင်သော အကြင်သုခကို။ လဘတေ၊ ရ၏။ တဿ၊ ထိုတော၌နေသောရဟန်း၏။ ရသံ-ပဝိဝေကရသသင်္ခါတံ တံ သုခံ၊ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်းအရသာဟုဆိုအပ်သော ထိုသုခကို။ သဣန္ဒကာ၊ သိကြားမင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဒေဝါ အပိ၊ နတ်တို့သည်သော်လည်း။ န ဝိန္ဒန္တိ၊ မရကြ မခံစားရကုန်။

သင်္ဂါမဂတော၊ စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်သော။ ခတ္တိယော၊ မင်းသည်။ ကဝစံ၊ ချပ်ဝတ်တန်ဆာကို။ ဓာရယံ=ဓာရယန္တော ဝိယ၊ ဝတ်သကဲ့သို့။ အဝသေ-သဓုတာယုဓော၊ ကြွင်းကျန်သော ဓူတင်တည်းဟူသော လက်နက်ရှိသော။အရည-သင်္ဂါမရဂတော၊ တောတည်းဟူသော စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်သော။ ဧသော၀၊ ဤအရညဝါသီရဟန်းသည်သာလျှင်။ ပံသုကူလဉ္စ၊ ပံ့သုကူသင်္ကန်းကိုလည်း။ ဝါ၊ ချပ်ဝတ်တန်ဆာနှင့်တူသော ပံ့သုကူသင်္ကန်း တန်ဆာကိုလည်း။ ဓာရယံ ဓာရေတုံ ယုတ္တရူပေါ၊ ဆောင်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော သဘောရှိသည်။ ဟုတ္ဂာ၊ ဖြစ်၍-

နစိရဿေဝ၊ မကြာခင်သာလျှင်။ သဝါဟိနိ၊ အနုသယတည်းဟူသော စစ်တပ်နှင့် တကွသော။ မာရံ ကိလေသာမာရ်ကို။ ဇေတုံ၊ အောင်ခြင်းငှာ။ သမတ္ထော၊ စွမ်းနိုင်သည်။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လိမ့်လတ္တံ့။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ပဏ္ဍိတော၊ ပညာရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်။ အရညဝါသမှိ၊ တောမှာနေခြင်း၌။ ရတိံ၊ ပျော်မွေ့ခြင်းကို။ ကရေယျ၊ ပြုရာ၏။

အဋ္ဌမစုတင်ပြီး၏။

၉-ရုက္ခမူလိကဓုတင်ဝိနိစ္ဆယ

ရုက္ခမူလိကင်္ဂမ္ပိ "ဆန္နံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ရုက္ခမူလိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန ရုက္ခမူလိကေန သီမန္တရိကရုက္ခံ, စေတိယရုက္ခံ, နိယျာသရုက္ခံ, ဖလရုက္ခံ, ဝဂ္ဂုလိရုက္ခံ, သုသိရရုက္ခံ, ဝိဟာရမဇ္ဈေ ဌိတရုက္ခန္တိ ဣမေ ရုက္ခေ ဝိဝဇ္ဇေတွာ ဝိဟာရပစ္စန္တေ ဌိတရုက္ခော ဂဟေတဗ္ဗောတိ ဣဒမဿ ဝိဓာနံ။ (၅ပ၊၇၁)

ရုက္ခမူလိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား "ဆန္နံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ရုက္ခမူလိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" ဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးတို့ဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။

ဆန္နံ၊ ဣဋ္ဌက အုတ်ကျွတ်စသော ငါးပါးအပြားအားဖြင့် မိုးအပ်သော အရိပ်ကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ရုက္ခမူလိဘင်္ဂသစ်ပင်၏ အရင်းအနီး၌ နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျင့်တည်းဟူသော အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား ဘေးရန်မရှိသည်ဖြစ်၍ ချမ်းသာစွာနေခြင်းငှာ သီမန္တရိကရုက္ခံ၊ မင်းနှစ်ပါးတို့၏ မြေခြားနယ်စပ်၌ ဖြစ်သော သစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ စေတိယရုက္ခံ၊ လူတို့သည် အမြဲမပြတ်ပူဇော်အပ်သော စေတီကဲ့သို့သော တောစိုး သစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ နိယျာသရုက္ခံ၊ အစေးရှိသောသစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ ဖလရုက္ခံ၊ အသီးရှိသော သရက်ပိန္နဲစသော သစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ ဝဂ္ဂုလိရုက္ခံ၊ လင်းနို့ဆွဲသောသစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ သုသိရရုက္ခံ၊ မြွေစသည်အောင်း၍နေနိုင်ကောင်းသော အခေါင်းရှိသော သစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ ဝိဟာရမဇ္ဈေ ဌိတရုက္ခံ၊ အများတကာ သွားလာရာဖြစ်သော ကျောင်းဝိုင်း၏ အလယ်၌တည်သော သစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း။ ဣမေ ရုက္ခေ၊ ဤသို့သော သစ်ပင်တို့ကို။ ဝိဝဇ္ဇေတွာ၊ ကြဉ်ဖယ်၍။ ဝိဟာရပစ္စန္တေ၊ ကျောင်းဝိုင်း၏ အစွန်အဖျား၌။ ဌိတရုက္ခော၊ တည်သောသစ်ပင်ကို။ ဂဟေတဗ္ဗော၊ ယူအပ်၏ ယူ၍နေအပ်၏။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌော ယထာရုစိတံ ရုက္ခံ ဂဟေတွာ ပဋိဇဂ္ဂါပေတုံ န လဘတိ။ ပါဒေန ပဏ္ဏသဋံ° အပနေတွာ ဝသိတဗ္ဗံ။ မဇ္ဈိမော တံ ဌာနံ သမ္မုတ္တေဟိယေဝ ပဋိဇဂ္ဂါပေတုံ လဘတိ။ မုဒုကေန အာရာမိကသမဏုဒ္ဒေသေ ပက္ကော-သိတွာ သောဓာပေတွာ သမံ ကာရာပေတွာ ဝါလုကံ² ဩကိရာပေတွာ ပါကာရပရိက္ခေပံ ကာရာပေတွာ ဒွါရံ ယောဇာပေတွာ ဝသိတဗ္ဗံ။ မဟာဒိဝသေ ပန ရုက္ခမူလိကေန တတ္ထ အနိသီဒိတွာ အညတ္ထ ပဋိစ္ဆန္နေ ဌာနေ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၇၁-၂)

ပဘေဒအပြားအားဖြင့်ကား ဤရုက္ခမူလိကဓူတင်ဆောင်သောယောဂီ ရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည်ကား အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ကြိုက်နှစ်သက်သော သစ်ပင်ကို ယူပြီးသော် သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်းငှာ မအပ်၊ ကျသောသစ်ရွက်ခြောက် တို့ကို ခြေဖြင့်ယက်၍သာ နေအပ်၏။ စူဠဋီကာ၌ကား "သစ်ရွက်ခြောက်ကျသည် တို့ကိုလည်း လက်ဖြင့် ပယ်အပ်၏"ဟု ဆို၏။

မဇ္ဈိမရဟန်းသည်ကား ထိုသစ်ပင်သို့ ရောက်လာသောသူတို့ကိုသာ သုတ်သင်စေခြင်းငှာ အပ်၏။ မုဒုရဟန်းကား အရံစောင့် သာမဏေတို့ကို သုတ်သင်စေ၍ မြေကို ညီအောင်ညှိစေ ပြုလုပ်စေ၍ သဲကိုဖြန့်ကြဲစေ၍ တံတိုင်းအကာအရံကို ပြုလုပ်စေ၍ တံခါးကို ယှဉ်တပ်စေ၍ နေခြင်းငှာ အပ်၏။

ထိုသုံးပါးသော ရုက္ခမူလိကရဟန်းတို့သည်ကား များစွာသောလူတို့သည် သစ်ပင်ကို ပူဇော်သက္ကာရပြုရန် လာကြသောအခါ၌ ထိုသစ်ပင်မှာ မနေမူ၍ တပါးသော ဖုံးလွှမ်းရာအရပ်သို့ သွား၍ မိမိ၏ ရုက္ခမူလိက သစ်ပင်ရင်းနေသူ၏ အဖြစ်ကို လျှို့ဝှက်ဖုံးလွှမ်း၍ နေအပ်၏။ ဤကား ပဘေဒအပြားတည်း။

ဣဓမေဿ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ ဆန္နေ ဝါသံ ကပ္ပိတက္ခဏေ မူတင် ဘိန္ဒတိ၊ ဇာနိတွာ ဆန္နေ အရုဏံ ဥဋ္ဌာပိတမတ္တေတိ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာ၊ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။(ဋ္ဌ၊ပ၊၇၂)

ဆန္နေ ဝါသံ ကပ္ပိတက္ခဏေတိ ဣဒံ စတ္တာရော ဝဿိကေ မာသေ ဌပေတွာ အဝသေသေသု အဋ္ဌမာသေသု ဝုတ္တံ၊ ဆန္နေ ဧဝ သေနာသနေ ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗတော၊ ဝုတ္တံ ဟိ “အဋ္ဌမာသေ ခေါ မယာ ဒေဝဒတ္တ ရုက္ခမူလသေနာသနံ အနုညာတ” န္တိ၊ ဥပရိ အဋ္ဌကထာသိကင်္ဂေပိ ဧသေဝ နယော၊ (စူဠဋီကာ)

ဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ဤသုံးပါးသောရဟန်းတို့အားလည်း က္ကဋ္ဌကဆန္န, ဖလက, ကိလဥ္စ, တိဏ, ပဏ္ဏတည်းဟူသော အုဋ္ဌ်ကျွတ်, ပျဉ်, ဖျာ, သက်ကယ်မြက်, သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးအပ်သောအရပ်၌ နေလိုသောဆန္ဒဖြင့် နေခြင်းကို ပြုသောခဏ၌ မူတင်စေတနာပျက်၏။ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့်ကား ထိုသို့သော အမိုးအောက်၌နေခြင်းသည်ကား တရားနာခြင်း အစရှိသည်၌လည်း ဖြစ်ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် အမိုးအောက်၌ အရုဏ်တက်စေသော ခဏမျှ၌ မူတင်ပျက်၏။ ဓမ္မဿဝန တရားနာခြင်း အစရှိသည်တို့၌ မပျက်ကောင်းသည်ကိုကား နောက်အဋ္ဌကထာသိကနှင့်တကွ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ လာ၏။ ထိုအဆုံးအဖြတ်ကို ဤမူတင်သို့လည်း ဆောင်ယူအပ်၏။

စူဠဋီကာ၌ “အမိုး၌နေခြင်းကို ပြုသောခဏ၌” ဟူသောစကားကို မိုးလေးလကိုကြဉ်ဖယ်ထား၍ ကျန်သောရှစ်လတို့၌ ပျက်ခြင်းကို ဆိုအပ်၏။ အမိုးရှိသောကျောင်း၌သာ ဝါဆိုဝါကပ် အပ်သောကြောင့်တည်း။ ဘုရားဟောပုံကား “အိုဒေဝဒတ် ရှစ်လတို့ပတ်လုံး သစ်ပင်ရင်းကျောင်း၌ နေခြင်းကို ငါဘုရား ခွင့်ပြုတော်မူ၏”။ ဤသို့ဤပုံ ဟောတော်မူ၏။ အထက်အဋ္ဌကထာသိက၌လည်း ဤနည်းပင်တည်းဟု မိန့်ဆို၏။ ဆိုလိုရင်းကား ဝိနည်းပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌ အမိုးရှိသောကျောင်း၌သာ ဝါသို့ ကပ်အပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ရှစ်လမျှသာ ရုက္ခမူလ၌ နေခြင်းကို ခွင့်ပြုသောကြောင့်လည်းကောင်း မိုးလေးလကို ကြဉ်၍ ကျန်ရှစ်လ၌သာ ပျက်ကောင်း၏။ ဤနှင့်အတူ အဋ္ဌကထာသိက၌လည်း မိုးလေးလ၌ ဆန္နသို့ ကပ်ကောင်းသောကြောင့် ကြွင်းသော ရှစ်လတို့၌ ပျက်ကောင်း၏ဟူလိုသော်။ ကောင်းစွာ ကြံအပ်၏။ ဤကား ဘေဒတည်း။

အယံ ပနာနိသံသော၊ ရုက္ခမူလသေနာသနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာတိ[၁] ဝစနတော နိဿယာနုရူပပဋိပတ္တိသဗ္ဘာဝေါ၊ အပ္ပါနိ စေဝ သုလဘာနိ စ တာနိ စ အနဝဇ္ဇာနီတိ[၂] ဘဂဝတာ သံဝဏ္ဏိတပစ္စယတာ၊ အဘိဏှံ တရုပဏ္ဏဝိကာရဒဿနေန အနိစ္စသညာသမုဋ္ဌာပနတာ၊ သေနာသန-မစ္ဆေရကမ္မာရာမတာနံ အဘာဝေါ၊ ဒေဝတာဟိ သဟဝါသိတာ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာ။

ဝဏ္ဏိတော ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေန၊ နိဿယောတိ စ ဘာသိတော။
နိဝါသော ပဝိဝိတ္တဿ၊ ရုက္ခမူလသမော ကုတော။

အာနိသံသကား "သစ်ပင်ရင်းကျောင်းကို အမှီပြု၍ ရဟန်းဖြစ်၏" ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော မှီရာအားလျော်စွာ ကျင့်သောအဖြစ်ရှိခြင်း, အဖိုးနည်း, ရလွယ်, အပြစ်မရှိ ဟူ၍ ဘုရားချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော ပစ္စည်း၏အဖြစ်, အမြဲမပြတ် သစ်ရွက်တို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကို မြင်ရသဖြင့် အနိစ္စသညာ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်း, ကျောင်း၌ဝန်တိုခြင်း, အမှုကိစ္စ၌မွေ့လျော်ခြင်းတို့၏ မရှိခြင်း, နတ်တို့နှင့်အတူတကွ နေရသည်၏အဖြစ်, အလိုနည်းခြင်းစသည်တို့အားလျော်သော အကျင့်ဖြစ်ခြင်း ဟူသော အကျိုးဂုဏ်တို့သည် ဖြစ်လာကြကုန်၏။

ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေန၊ ဘုရားမြတ်သည်။ ဝဏ္ဏိတော၊ အဖိုးနည်း ရလွယ် အစရှိသော အားဖြင့် ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော။ နိဿယောတိ စ၊ ရဟန်းတို့၏ မှီရာဟူ၍လည်း။ ဘာသိတော၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ရုက္ခမူလသမော၊ သစ်ပင်ရင်းနှင့်တူသော။ ပဝိဝိတ္တဿ၊ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို အလိုရှိသော ယောဂီရဟန်း၏။ နိဝါသော၊ နေရာသည်။ ကုတော၊ အဘယ်မှာရှိပါအံ့နည်း။ နတ္ထေဝ၊ မရှိသည်သာလျှင်တည်း။

[၁] ဝိ ၃-၁၃၃ ပိဋ္ဌေ။

[၂] အံ ၁-၃၃၅၊ ခု ၁-၂၆၄ ပိဋ္ဌေသု။

အာဝါသမစ္ဆေရဟာရေ၊ ဒေဝတာပရိပါလိတေ။
ပဝိဝိတ္တေ ဝသန္တော ဟိ၊ ရုက္ခမူလမှိ သုဗ္ဗတော။

အဘိရတ္တာနိ နီလာနိ၊ ပဏ္ဍူနိ ပတိတာနိ စ။
ပဿန္တော တရုပဏ္ဏာနိ၊ နိစ္စသညံ ပနူဒတိ။

တသ္မာ ဟိ ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ၊ ဘာဝနာဘိရတာလယံ။
ဝိဝိတ္တံ နာတိမညေယျ၊ ရုက္ခမူလံ ဝိစက္ခဏောတိ။

အယံ ရုက္ခမူလိကင်္ဂေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

ဟိ တံ ဝစနံ သစ္စံ၊ ဆိုခဲ့သောထိုစကားသည် မှန်၏။ အာဝါသမစ္ဆေရဟာရေ၊ ကျောင်း၌ ဝန်တိုခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ရာဖြစ်သော ဒေဝတာပရိပါလိတေ၊ နတ်တို့သည် စောင့်ရှောက် အပ်ထသော။ ပဝိဝိတ္တေ၊ ဆိတ်ငြိမ်ထသော။ ရုက္ခမူလမှိ၊ သစ်ပင်ရင်းအနီး၌။ ဝသန္တော၊ နေထသော။ သုဗ္ဗတော၊ ကောင်းသောအကျင့်ရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်။

အဘိရတ္တာနိ၊ နုသောအခါ၌ စက်စက်နီကုန်သော။ နီလာနိ၊ ရင့်သောအခါ၌ စိမ်းညိုကုန်သော။ ပဏ္ဍူနိ၊ အလွန်ရင့်သောအခါ၌ မှည့်ရွှဲရောင် ဖျော့တော့တော့ အရောင် ဖြစ်ကုန်သော။ ပတိတာနိ စ၊ အညာမှ ကြွေကျသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တရုပဏ္ဏာနိ၊ သစ်ရွက်တို့ကို။ ပဿန္တော၊ မြင်သည်ရှိသော်။ ဝါ၊ မြင်လျက်။ ဝါ၊ မြင်ရ၍။ ဝါ၊ မြင်ရသောကြောင့်။ နိစ္စသညံ၊ မြဲသည်ဟူသောအမှတ်သညာကို။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ပနူဒတိ၊ ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။

တသ္မာ ဟိ တတော ဧဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်။ ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ၊ ဘုရားဖြစ်သော အခါ, ပရိနိဗ္ဗာန်ငြိမ်းစံတော်မူသောအခါတို့၌ မှီဝဲအပ်သော သစ်ပင်ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဘုရားရှင်၏ အမွေတော်ဖြစ်သော။ ဘာဝနာဘိရတာလယံ၊ ဘာဝနာ၌ အလွန် မွေ့လျော်သူတို့၏ နေရာဖြစ်သော။ ဝိဝိတ္တံ၊ ဆိတ်ငြိမ်သော။ ရုက္ခမူလံ၊ သစ်ပင်ရင်းကို။ ဝိစက္ခဏော၊ ပညာရှိသည်။ နာတိမညေယျ၊ မထီမဲ့မြင်မပြုရာ။

ဤကား ရုက္ခမူလကင်္ဂ၌ သမာဒါန ဝိဓာန ပဘေဒ ဘေဒ အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

နဝမဓူတင်ပြီး၏။

၁၀-အဇ္ဈောကာသိကစုတင်ဝိနိစ္ဆယ

အဇ္ဈောကာသိကင်္ဂမှိ "ဆန္နဥ္စ ရုက္ခမူလဉ္စ ပဋိက္ခိပါမိ၊ အဇ္ဈောကာ-သိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တဿ ပန အဇ္ဈောကာသိကဿ ဓမ္မဿဝနာယ[၁] ဝါ ဥပေါသထတ္ထာယ ဝါ ဥပေါသထာဂါရံ ပဝိသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သစေ ပဝိဋ္ဌဿ ဒေဝေါ ဝဿတိ၊ ဒေဝေ ဝဿမာနေ အနိက္ခမိတွာ ဝဿူပရမေ နိက္ခမိတဗ္ဗံ။ ဘောဇနသာလံ ဝါ အဂ္ဂိသာလံ ဝါ ပဝိသိတွာ ဝတ္တံ ကာတုံ, ဘောဇနသာလာယ ထေရေ ဘိက္ခူ ဘတ္တေန အာပုစ္ဆိတုံ, ဥဒ္ဒိသန္တေန ဝါ ဥဒ္ဒိသာပေန္တေန ဝါ ဆန္နံ ပဝိသိတုံ, ဗဟိ ဒုန္နိက္ခိတ္တာနိ မဉ္စပီဌာဒီနိ အန္တောပဝေသေတုဥ္စ ဝဋ္ဋတိ။ (ဌ၊၀၊၇၂)

အဇ္ဈောကာသိကစုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား "ဆန္နဉ္စ ရုက္ခမူလဉ္စ ပဋိက္ခိပါမိ၊ အဇ္ဈောကာသိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ' ဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။

ဆန္နဉ္စ၊ အမိုးကိုလည်းကောင်း။ ရုက္ခမူလဉ္စ၊ သစ်ပင်ရင်းသစ်ပင်ရိပ်ကိုလည်းကောင်း။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ အဇ္ဈောကာသိကင်္ဂံ၊ လွင်ပြင်ကောင်းကင်အောက်၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျင့်တည်းဟူသော အကြောင်းအင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော အဇ္ဈောကာသိက စုတင်ဆောင်သော ယောဂီရဟန်းအား တရားနာအံ့သောငှာ တရားသဘင်သို့လည်းကောင်း၊ ဥပုသ်ပြုအံ့သောငှာ ဥပုသ်အိမ်သို့လည်းကောင်း ဝင်ခြင်းငှာ ရအပ်၏။ အကယ်၍ ဝင်ပြီးမှ မိုးရွာအံ့၊ မိုးစဲရုံနေ၍ မိုးစဲလျှင် မိုးရွာခြင်းကင်းငြိမ်းလျှင် ထွက်အပ်၏။ ဆွမ်းစားဇရပ်, မီးတင်းကုပ်သို့ဝင်၍ ဝတ်ကိုပြုအံ့သောငှာ လည်းကောင်း, ဆွမ်းစားဇရပ်၌ ထေရ်ကြီးဖြစ်သော ရဟန်းတို့ကို ဆွမ်းကိစ္စဖြင့် ပန်ကြားလျှောက်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း, သူတစ်ပါးကို ပါဠိသင်ပေးသဖြင့်လည်းကောင်း, မိမိက ပါဠိသင်ယူသဖြင့် လည်းကောင်း အမိုးအောက်သို့ ဝင်အပ်၏။ အပ၌ မကောင်းသဖြင့် ထားသော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်တို့ကို အမိုးအောက်အရိပ်သို့ သွင်းခြင်းငှာလည်းကောင်း အပ်၏။

၁- ဓမ္မဿဝဏာယ (သီ)။

သစေ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တေန ဝုမ္မတရာနံ ပရိက္ခာရော ဂဟိတော ဟောတိ၊ ဒေဝေ ဝဿန္တေ မဂ္ဂမဇ္ဈေ ဌိတံ သာလံ ပဝိသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သစေ န ကိဉ္စိ ဂဟိတံ ဟောတိ၊ သာလာယ ဌဿာမီ တိ ဝေဂေန ဂန္တုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ပကတိဂတိယာ ဂန္တွာ ပဝိဋ္ဌေန ပန ယာဝ ဝဿူပရမာ ဌတွာ ဂန္တဗ္ဗန္တိ ဣဒမဿ ဝိဓာနံ၊ ရုက္ခမူလိကဿာပိ ဧသေဝ နယော။ (ဌ) မဂ္ဂမဇ္ဈေ ဌိတံ သာလန္တိ သီဟဠဒီပေ ဝိယ မဂ္ဂါ အနောက္ကမ္မ ဥဇုကမေဝ ပဝိသိတဗ္ဗသာလံ။ (မဟာဋီ၊ပ၊၉၉)

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ၊ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌဿ ရုက္ခံ ဝါ ပဗ္ဗတံ ဝါ ဂေဟံ ဝါ ဥပနိဿာယ ဝသိတုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ အဗ္ဘောကာ-သေယေဝ စီဝရကုဋိံ ကတွာ ဝသိတဗ္ဗံ။ မဇ္ဈိမဿ ရုက္ခပဗ္ဗတဂေဟာနိ ဥပနိဿာယ အန္တော အပ္ပဝိသိတွာ ဝသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ မုဒုကဿ အစ္ဆန္နမရိယာဒံ ပဗ္ဘာရမ္ပိ သာခါမဏ္ဍပေါပိ ပီဌပဋောပိ ခေတ္တရက္ခကာဒီဟိ ဆဍ္ဍိတာ တတြဋ္ဌကကုဋိကာပိ ဝဋ္ဋတီတိ။ (ဋ၊ပ၊၇၂)

အကယ်၍ ခရီးသွားသဖြင့် သီတင်းကြီးတို့၏ သက်န်းစသောပရိက္ခရာတို့ကို ယူသည်ဖြစ်အံ့၊ မိုးရွာလေသည်ရှိသော် လမ်းခရီးအလယ်၌ တည်သောဇရပ်သို့ ဝင်ခြင်းငှာအပ်၏။ အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ခုကို မယူသည်ဖြစ်အံ့၊ ဇရပ်သို့ ဝင်အံ့ဟု လျင်မြန်စွာ သွားခြင်းငှာ မအပ်၊ ပကတိ ခြေလှမ်းဖြင့်သာ သွား၍ ဝင်ပြီးသော် မိုးစဲရုံနေ၍ မိုးစဲလျှင် ထွက်အပ်၏။ ဤ၌ ခရီးအလယ်၌တည်သော ဇရပ်ဆိုသည်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ကဲ့သို့ လမ်းပေါ် တည့်တည့်၌ တည်ထားသော ဖြောင့်ဖြောင့်သွား၍ ဝင်ရသော ဇရပ်ဟု မဟာဋီကာဆိုသောကြောင့် ခရီးမှ ဖဲခွာ၍ လက်ဝဲလက်ယာ၌ တည်သောဇရပ်သို့ကား မဝင်အပ်ဟု ပြ၏။ ရုက္ခမူလိကအားလည်း တရားနာမှုစသည့် ဇရပ်သို့ဝင်သည့်တိုင်အောင် အတူပင်ဟု ဆိုလို၏။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒအားဖြင့်ကား ဤယောဂီသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌအား သစ်ပင်, တောင်, ကျောင်းတို့ကို မှီ၍နေခြင်းငှာ မအပ်၊ လွင်ပြင်၌သာလျှင် သင်္ကန်းကုဋိကိုပြု၍ နေအပ်၏။ မဇ္ဈိမအား သစ်ပင်, တောင်, ကျောင်းတို့ကို မှီ၍ အတွင်းသို့မဝင်ဘဲ နေခြင်းငှာ အပ်၏။ မုဒုကအားကား ကမ်းပါးပြတ်ချောက်နံပါးသည်လည်းကောင်း, တောင်ဝှမ်းသည်လည်းကောင်း, သစ်ခက်မိုးသောမဏ္ဍပ်သည်လည်းကောင်း, အင်းပျဉ်ပုဆိုးသည်လည်းကောင်း, လယ်စောင့်စသည်တို့သည် စွန့်အပ်သော ထို၌တည်သော တဲဆိုးသည်လည်းကောင်း အပ်၏။ ဤကား ပဘေဒတည်း။

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ ဝါသတ္ထာယ ဆန္နံ ဝါ ရုက္ခမူလံဝါ¹ ပဝိဋ္ဌက္ခဏေ ဓုတင်္ဂ ဘိဇ္ဇတိ။ ဇာနိတွာ တတ္ထအရုဏံ ဥဋ္ဌာပိတမတ္တေတိ အင်္ဂုတ္တရ-ဘာဏကာ။ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။

အယံ ပနာနိသံသော၊ အာဝါသပလိဗောဓုပစ္ဆေဒေါ၊ ထိနမိဒ္ဓပနူဒနံ၊ "မိဂါ ဝိယ အသင်္ဂစာရိနော အနိကေတာ ဝိဟရန္တိ ဘိက္ခဝေါ" တိ² ပသံသာယ အနုရူပတာ၊ နိဿင်္ဂတာ၊ စာတုဒ္ဒိသတာ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာတိ။

ပန၊ အပြားမှတပါး ပျက်ခြင်းကို ဆိုဦးအံ့။ တိဏ္ဏမ္ပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ဤယောဂီရဟန်းတို့အား။ ဝါသတ္ထာယ၊ နေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဆန္နံဝါ၊ အမိုးအောက်သို့လည်းကောင်း။ ရုက္ခမူလ ဝါ၊ သစ်ပင်ရင်း သစ်ပင်အနီးသို့ လည်းကောင်း။ ပဝိဋ္ဌက္ခဏေ၊ ဝင်သောခဏ၌။ ဓုတင်္ဂ၊ ဓုတင်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ၊ ပျက်၏။ ဇာနိတွာ၊ သိ၍ သိလျက်။ တတ္ထ၊ ထိုအမိုးအောက်, သစ်ပင်ရင်း အရိပ်၌။ အရုဏံ၊ အရုဏ်ကို။ ဥဋ္ဌာပိတမတ္တေ၊ တက်စေကာမျှ၌။ ဓုတင်္ဂ၊ ဓုတင်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ၊ ပျက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာ၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်ဆရာ တို့သည်။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။ အယံ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤဓုတင်၌။ ဘေဒေါ၊ ပျက်ခြင်းတည်း။

အယံ ပန၊ ဤဆိုလတ္တံ့ကား။ အာနိသံသော၊ ဂုဏ်အကျိုးတည်း။ အာဝါသပလိဗောဓု ပစ္ဆေဒေါ၊ ကျောင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော ကြောင့်ကြမှုများ ပြတ်ကင်းခြင်း လည်းကောင်း။ ထိနံမိဒ္ဓပနူဒနံ၊ အိပ်ငိုက်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဘိက္ခဝေါ၊ ရဟန်းတို့သည်။ အသင်္ဂစာရိနော၊ နေရာ၌ ငြိကပ်သိမ်းဆည်းခြင်းမရှိဘဲ သွားနိုင် ကုန်သော။ မိဂါ ဝိယ၊ သမင်တို့ကဲ့သို့။ အနိကေတာ၊ ငြိကပ်သိမ်းဆည်းစရာ နေစရာ ကျောင်းမရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရန္တိ၊ နေကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပသံသာယ၊ ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်၊ ဝါ၊ ချီးမွမ်းခြင်းအား။ ဝါ၊ ချီးမွမ်းခြင်းငှာ။ အနုရူပတာ၊ လျောက်ပတ် သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ နိဿင်္ဂတာ၊ ငြိကပ်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ် လည်း ကောင်း။ စာတုဒ္ဒိသတာ၊ အရပ်လေးမျက်နှာ၌ နေရာရရှိရန် တွေးကြံမှုမရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ၊ အလိုနည်းခြင်းစသည်တို့အား။ အနုလောမ ဝုတ္တိတာ၊ လျော်သောအသက်မွေးခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသည်တို့ပင်တည်း။ ဝါ၊ ဤအကျိုးဂုဏ်တို့ပင်တည်း။

---

¹-ဆန္နံ ရုက္ခမူလံ (သျာ၊ ဣ၊ က)

²-သံ - ၁-၂၀၀ ဝိဋ္ဌေ။

အနင်္ဂဏရိယဘာဝဿ၊ အနုရူပေ အဒုလ္လဘော။
တာရာမဏိဝိတာနမှိ၊ စန္ဒဒီပပ္ပဘာသိတေ။

အဗ္ဘောကာသေ ဝသံ ဘိက္ခု၊ မိဂဘူတေန စေတသာ။
ထိနမိဒ္ဓံ ဝိနောဒေတွာ၊ ဘာဝနာရာမတံ သိတော။

ပဝိဝေကရသဿာဒံ၊န စိရဿေဝ ဝိန္ဒတိ။
ယသ္မာ တသ္မာဟိ သပ္ပညော၊ အဗ္ဘောကာသရတော သိယာတိ။

အယံ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

အနင်္ဂဏရိယဘာဝဿ၊ အိမ်ရာမထောင်သော ရဟန်း၏ အဖြစ်အား။ အနုရူပေ၊ လျော်ထသော။ အဒုလ္လဘော၊ ရလွယ်ထသော။ တာရာမဏိဝိတာနမှိ၊ ကြယ်တည်းဟူသော ပတ္တမြားဖြင့်ပြီးသော ဗိတာန်မျက်နှာကြက်ရှိထသော။ စန္ဒဒီပပ္ပ-ဘာသိတေ၊ လတည်းဟူသော ဆီမီးဖြင့် ထွန်းလင်းထသော။

အဗ္ဘောကာသေ၊ လွင်ပြင်၌။ မိဂဘူတေန အပရိဂ္ဂဟဘာဝေန မိဂဿဝိယ ဘူတေန၊ ငါ့နေရာဟု သိမ်းဆည်းခြင်းမရှိသဖြင့် သမင်ကဲ့သို့ ဖြစ်ထသော။ စေတသာ၊ မတပ်မက်သော စိတ်နှလုံးဖြင့်။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ ငိုက်မျဉ်းခြင်းကို။ ဝိနောဒေတွာ၊ ပယ်ဖျောက်၍။ ဝသံ ဝသန္တော၊ နေထသော။ ဘာဝနာရာမတံ၊ ဘာဝနာ၌မွေ့လျော်သည်၏အဖြစ်ကို။ သိတော နိဿိတော၊ မှီထသော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။

ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ပဝိဝေကရသဿာဒံ၊ ပဝိဝေကရသတည်းဟူသော သာယာနှစ်သက်ခြင်းကို။ ဝါ၊ ချာန်မဂ်ဖိုလ်ကို။ န စိရဿေဝ၊ မကြာခင်သာလျှင်။ ဝိန္ဒတိ လဘတိ၊ ရ၏။ တသ္မာ ဟိ တတော ဧဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်။ သပ္ပညော၊ ပညာ အမြော်အမြင်ရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်။ အဗ္ဘောကာသရတော၊ လွင်ပြင်၌ ပျော်မွေ့သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။

အယံ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား။ အဗ္ဘာကာသိကင်္ဂေ၊ အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်၌။ သမာဒါန ဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ၊ သမာဒါန ဝိဓာန ပဘေဒ ဘေဒ အာနိသံသအဖွင့် သံဝဏ္ဏနာတည်း။

၁၁ သမမဓုတင်ပြီး၏။

၁၁-သောသာနိကဓုတင်ဝိနိစ္ဆယ

သောသာနိကင်္ဂမ္ပိ “န သုသာနံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ သောသာနိကင်္ဂံ သမာဒိယာမီ” တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၇၄)

န သုသာနန္တိ အသုသာနံ၊ အညတ္ထော နကာရော၊ သုသာန-လက္ခဏရဟိတံ ဝသနဋ္ဌာနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ (မဟာဋီ၊ပ၊၁၀၀)

တေန ပန သောသာနိကေန ယံ မနုဿာ ဂါမံ နိဝေသန္တာ “ဣဒံ သုသာန” န္တိ ဝဝတ္ထပေန္တိ၊ န တတ္ထ ဝသိတဗ္ဗံ။ န ဟိ မတသရီရေ အဈာပိတေ တံ သုသာနံ နာမ ဟောတိ၊ ဈာပိတကာလတော ပန ပဋ္ဌာယ သစေပိ ဒွါဒသဝဿာနိ ဆဍ္ဍိတံ၊ တံ သုသာနံ နာမ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၇၄)

ဣဒံ သုသာနန္တိ သမ္မတမေဝ၊ အသမ္မတံ န ဝဋ္ဋတိ။ (ဂဏ္ဌိ)

သောသာနိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား “န သုသာနံ သုသာနတော အညံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ သောသာနိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” ဟူသော နှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။

န သုသာနံ သုသာနတော အညံ၊ သုသာန်လက္ခဏာမရှိသော တပါးသော အရပ်၌နေခြင်းကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ သောသာနိကင်္ဂံ၊ သုသာန်လက္ခဏာ ရှိသောအရပ်၌နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုသို့ဆောက်တည်ပြီးသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား ရွာတည်ထောင်သောသူတို့သည် အကြင်အရပ်ကို “ဤအရပ်သည်လျှင် သုသာန်တည်း”ဟု အမှတ်ထားကုန်၏။ ဖုတ်မှုကား မဖုတ်သေး၊ ထို၌မနေအပ်သေး။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား သေသောသူ၏အကောင်ကို မဖုတ်အပ်သေးသည်ရှိသော် အမည်မျှဖြင့် သုသာန်မဖြစ်ကောင်းသောကြောင့်တည်း။ ဖုတ်ပြီးသောကာလမှစ၍သော်ကား အကယ်၍ တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်တိုင်အောင် စွန့်ထားသော်လည်း သုသာန်မည်သည် ဖြစ်၏။

ဂဏ္ဌိကျမ်းကြီး၌ကား “ဤအရပ်ကို သုသာန်ဟူ၍ သမုတ်မှသာလျှင် နေအပ်၏။ မသမုတ်ရသေးလျှင် မနေအပ်” ဟု မိန့်ဆိုထားရကား ဖုတ်ပြား သော်လည်း မသမုတ်သော် မအပ်ဟု မှတ်ရာ၏။

တသ္မိံ ပန ဝသန္တေန စင်္ကမမဏ္ဍပါဒိန္နိ ကာရေတွာ မဉ္စပီဌံ ပညာပေတွာ ပါနီယဘောဇနီယံ ဥပဋ္ဌာပေတွာ ဓမ္မံ ဝါစေန္တေန န ဝသိတဗ္ဗံ။ ဂရုကံ ဟိ ဣဒံ ဓုတင်္ဂံ၊ တသ္မာ ဥပ္ပန္နပရိဿယဝိဃာ- တတ္ထာယ သံဃတ္ထေရံ ဝါ ရာဇယုတ္တကံ ဝါ ဇာနာပေတွာ အပ္ပမတ္တေန ဝသိတဗ္ဗံ။ စင်္ကမန္တေန အဒ္ဓက္ခိကေန အာဠာဟနံ ဩလောကေန္တေန စင်္ကမိတဗ္ဗံ။

သုသာနံ ဂစ္ဆန္တေနာပိ မဟာပထာ ဥဋ္ဌာယ ဥပ္ပထမဂ္ဂေန ဂန္တဗ္ဗံ။ ဒိဝါယေဝ အာရမ္မဏံ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ၊ ဧဝဉှိဿ တံ ရတ္တိံ ဘယာနကံ န ဘဝိဿတိ၊ အမနုဿာ ရတ္တိံ ဝိရဝိတွာ ဝိရဝိတွာ အာဟိဏ္ဍန္တာပိ န ကေနစိ ပဟရိတဗ္ဗာ။ဧကဒိဝသမ္ပိ သုသာနံ အဂန္တုံ န ဝဋ္ဋတိ။ (၄၊ပ၊၇၄)

ထိုသို့ သုသာန်၌နေသော ရဟန်းသည်ကား စင်္ကြံမဏ္ဍပ်စသည်ကို ပြု၍ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တို့ကို ခင်း၍ သောက်ရေသုံးရေတို့ကို တည်ထား၍ တရားစာပေတို့ကို သင်ပေးလျက် မနေအပ်။ ဤဓုတင်သည်ကား အလွန်ဝန်လေး၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘေးကို တားဆီးပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ ကျောင်း၌ သံဃာ့ထေရ်ကြီးကိုလည်းကောင်း, ရွာ၌အကြီးအမှူးကိုလည်းကောင်း သိအောင် ပြောကြား၍ နေအပ်၏။ ဓမ္မပဒ၌ကား "သုသာန်စောင့်ကို ပြောကြားအပ်၏" ဟုဆို၏။ မမေ့မလျော့သော သတိနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့် နေအပ်၏။ စင်္ကြံသွားသည် ရှိသော်လည်း ထက်ဝက်သောမျက်စိဖြင့် သူကောင်ဖုတ်ရာ အရပ်ကို ကြည့်၍ သွားအပ်၏။ သုသာန်သို့သွားသော ယောဂီသည်လည်း ခရီးလမ်းမကြီးမှ ဖဲ၍ ခရီးမဟုတ်သဖြင့် သွားအပ်၏။ မထင်ရှားစေအပ်။ နေ့ဘက်အချိန်၌သာလျှင် ထို့သို့သော အရပ်၌တည်ရှိသော သစ်ပင်ငုတ်တို့ကို မှတ်ရာ၏။ ဤသို့ မှတ်မှသာလျှင် ညဉ့်အခါ၌ ကြောက်ခြင်းမဖြစ်လတ္တံ့သတည်း။ ဘီလူးပြိတ္တာတို့သည် ညဉ့်အခါ၌ ဟစ်အော် မြည်တမ်းသွားလာသည်ကိုမြင်သော်လည်း တစ်စုံတစ်ခုသော အုတ်ခဲ လှံတန်ဖြင့် မပစ်မခတ်အပ်။ တစ်နေ့တစ်ရက်မျှလည်း သုသာန်သို့ မသွားဘဲ နေခြင်းငှာ မအပ်။ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း သွားအပ်၏။ (မနီးမဝေး သွားလွယ်လာလွယ်သော သုသာန်သို့ လာသူတို့အား မထင်ရှားသောကျောင်း၌ နေခြင်းသည်သာလျှင် သုသာန်၌ နေသည် မည်၏ဟု သိရာ၏။)

မဇ္ဈိမယာမံ သုသာနေ ခေပေတွာ ပစ္ဆိမယာမေ ပဋိက္ကမိတုံ ဝဋ္ဋတီတိ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာ။ အမနုဿာနံ ပိယံ တိလပိဋ္ဌမာသဘတ္တ-မစ္ဆမံသခီရတေလဂုဠာဒိခဇ္ဇဘောဇ္ဇံ န သေဝိတဗ္ဗံ။ ကုလဂေဟံ န ပဝိသိတဗ္ဗန္တိ ဣဒမေဿ ဝိဓာနံ။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌေန ယတ္ထ ဓုဝဍာဟဓုဝကုဏပဓုဝရောဒနာနိ အတ္ထိ၊ တတ္ထေဝ ဝသိတဗ္ဗံ။ မဇ္ဈိမဿ တီသု ဧကသ္မိမ္ပိ သတိ ဝဋ္ဋတိ။ မုဒုကဿ ဝုတ္တနယေန သုသာနလက္ခဏံ ပတ္တမတ္တေ ဝဋ္ဋတိ။ (ဌ၊ပ၊၇၄)

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့ကား "မဇ္ဈိမယံခေါ် သန်းခေါင်ယံ၌ သုသာန်၌နေ၍ ပစ္ဆိမယံခေါ် မိုးလင်းချိန်၌ ကျောင်းသို့ပြန်ခြင်းငှာအပ်၏"ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ဓမ္မပဒ၌ကား "ညအခါ၌ အများလူတို့အိပ်မှ သုသာန်သို့လာရ၏။ အများလူတကာမနိုးသေးခင်ကျောင်းသို့ ပြန်အပ်၏။ နေ့ကို မသွားမပြန်အပ်၊ ပျင်းရိခြင်းကိုလည်း မဖြစ်စေအပ်၊ အားထုတ်အပ်သော လုံ့လဝီရိယရှိသည်ဖြစ်ရာ၏။ မစဉ်းလဲမလှည့်ပတ်သည်ဖြစ်၍ ကလျာဏဗ္ဗာသယကောင်းသော အလိုဆန္ဒရှိသည် ဖြစ်ရာ၏" ဟုလာ၏။ ဘီလူးပြိတ္တာတို့သည် ချစ်နှစ်သက်အပ်သော နှမ်းလှော်မုန့်၊ ပဲထမင်း၊ ငါးအမဲ၊ နို့ရည်၊ ဆီ၊ တင်လဲအစရှိသော ဖုတ်ကင်လှော်သင်းသော ခဲဖွယ်စားဖွယ်တို့ကို မမှီဝဲအပ်၊ မစားအပ်။ ဒါယကာတို့၏ အိမ်သို့လည်း မဝင်အပ်။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒအားဖြင့်သော်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ၊ မဇ္ဈိမ၊ မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌယောဂီရဟန်းသည်ကား အကြင်သုသာန်၌ အမြဲမပြတ် သူကောင်ဖုတ်ခြင်း၊ အမြဲမပြတ် အကောင်ပုပ်နံ့ရှိခြင်း၊ အမြဲမပြတ် ငိုကြွေးခြင်းရှိ၏။ ထိုသုသာန်၌သာ နေအပ်၏။ မဇ္ဈိမယောဂီသည်ကား ထိုသုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးရှိသော်လည်း နေအပ်၏။ မုဒုယောဂီအား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် သုသာန်၏ လက္ခဏာသို့ရောက်ကာမျှပင်လျှင် နေအပ်၏။ ဤကား ပဘေဒတည်း။

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ န သုသာနမှိ ဝါသံ ကပ္ပေန္တေန ဓုတင်္ဂံ ဘိဇ္ဇတိ။ သုသာနံ အဂတဒိဝသေတိ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာ။ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။

အယံ ပနာနိသံသော၊ မရဏဿတိပဋိလာဘော၊ အပ္ပမာဒ-ဝိဟာရိတာ၊ အသုဘနိမိတ္တာဓိဂမော၊ ကာမရာဂဝိနောဒနံ၊ အဘိဏှံ ကာယသဘာဝဒဿနံ၊ သံဝေဂဗဟုလတာ၊ အာရောဂျမဒါဒိပ္ပဟာနံ၊ ဘယဘေရဝသဟနတာ၊ အမနုဿာနံ ဂရုဘာဝနီယတာ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာတိ။ (၅၁၊၇၅)

ပန၊ ပဘေဒမှတပါး ဘေဒကိုဆိုအံ့။ တိဏ္ဏမ္ပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ဤသုသာနိကဓူတင်ဆောင်သော ယောဂီရဟန်းတို့အား။ န သုသာနမှိ၊ သုသာန်လက္ခဏာမရှိသော အရပ်၌။ ဝါသံ၊ နေခြင်းကို။ ကပ္ပေန္တေန၊ ပြုခြင်းကြောင့်။ ဓုတင်္ဂံ၊ ဓူတင်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ၊ ပျက်၏။ သုသာနံ၊ သုသာန်သို့။ အဂတဒိဝသေ၊ မသွားသောနေ့၌။ ဓုတင်္ဂံ၊ ဓူတင်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ၊ ပျက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာ၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့သည်။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။ အယံ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ၌။ ဘေဒေါ၊ ဓူတင်ပျက်ခြင်း တည်း။

အယံ ပန၊ ဤဆိုလတ္တံ့သည်ကား။ အာနိသံသော၊ အကျိုးတည်း။ မရဏဿတိပဋိလာဘော၊ သေမည်ကို သတိရနေခြင်း။ အပ္ပမာဒဝိဟာရိတာ၊ မမေ့မလျော့သော သတိဖြင့် နေသောသူ၏အဖြစ်။ အသုဘနိမိတ္တာဓိဂမော၊ အသုဘ အာရုံကို ရနေခြင်း။ ကာမရာဂဝိနောဒနံ၊ ကာမရာဂကို ပယ်ရခြင်း။ အဘိဏှံ၊ မပြတ်။ ကာယသဘာဝဒဿနံ၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ သဘောတရားမှန်ကို မြင်ရခြင်း။ သံဝေဂဗဟုလတာ၊ သံဝေဂဉာဏ်များသည်၏ အဖြစ်။ အာရောဂျမဒါဒိပ္ပဟာနံ၊ အာရောဂျမာန်ယစ်ခြင်း စသည်ကိုပယ်ခြင်း။ ဘယဘေရဝသဟနတာ၊ ကြောက် လန့်ဖွယ်အာရုံ၌ သည်းခံနိုင်သည်၏အဖြစ်။ အမနုဿာနံ၊ ဘီလူးပြိတ္တာတို့၏။ ဝါ။ နတ်တို့၏။ ဂရုဘာဝနီယတာ၊ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်။ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဂုဏ်စသည်တို့အား။ အနုလောမဝုတ္တိတာ၊ လျော်သောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဣတိ၊ ဤအကျိုးတို့ပေတည်း။

သောသာနိကဥ္စ မရဏာနုသတိပဘာဝိ၊
နိဒ္ဒါဂတမ္ပိ န ဖုသန္တိ ပမာဒဒေါသာ။
သမ္ပဿတော စ ကုဏပါနိ ဗဟူနိ တဿ၊
ကာမာနုဘာဝံ ဝသဂမ္ပိ န ဟောတိ စိတ္တံ။

သံဝေဂမေတိ ဝိပုလံ န မဒံ ဥပေတိ၊ သမ္မာ အယော ဃဋတိ နိဗ္ဗုတိမေသမာနော၊
သောသာနိကင်္ဂမိတိနေကဂုဏာဝဟတ္တာ၊ နိဗ္ဗာနနိန္နဟဒယေန နိသေဝိတဗ္ဗံ။
အယံ သောသာနိကင်္ဂေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

ဟိ၊ အကျိုးကို ချဲ့ပြအံ့။ သောသာနိကံ၊ သုသာန်ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းကို။ မရဏာနုသတိပ္ပဘာဝိ မရဏာနုဿတိယာ အာနုဘာဝေန၊ မရဏာနုဿတိ၏ အစွမ်းသတ္တိအားဖြင့်။ နိဒ္ဒါဂတမ္ပိ သုတ္တံ သုပိနန္တေနာပိ၊ အိပ်ပျော်စဥ် အိပ်ပျော်ဆဲ၌ ဖြစ်သော အိပ်မက်ဖြင့်လည်း။ ပမာဒဒေါသာ၊ မေ့လျော့ခြင်းတည်းဟူသော အပြစ် ဒေါသတို့သည်။ န ဖုသန္တိ၊ မတွေ့မထိကုန်။ ဗဟူနိ၊ များလှကုန်သော။ ကုဏပါနိ၊ အကောင်ပုပ်တို့ကို။ သမ္ပဿတော စ၊ မြင်သောအားဖြင့်လည်း။ တဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ကာမာနုဘာဝဝသဂမ္ပိ၊ ကာမရာဂ၏ အလိုသို့ လိုက်ခြင်းသည်လည်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။

ဝိပုလံ၊ ပြန့်ပွားများပြားသော။ သံဝေဂံ၊ ထိတ်လန့်တတ်သော သံဝေဂ ဉာဏ်သို့။ ဧတိ၊ ရောက်တတ်၏။ မဒံ၊ မာန်ယစ်ခြင်းသို့။ န ဥပေတိ၊ မကပ်မရောက်။ အယော၊ ထိုမှတပါး၊ ဝါ၊ ထို့ပြင်။ နိဗ္ဗုတိံ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကို။ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ ဧသမာနော၊ ရှာဖွေလျက်။ သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန် ကောင်းမွန်စွာ။ ဃဋတိ ဝါယမတိ၊ အားထုတ် တတ်၏၊ လုံ့လပြုတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အနေကဂုဏာဝဟတ္တာ၊ တစ်ပါးမက များလှစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ရွက်ဆောင်တတ်သောကြောင့်။ နိဗ္ဗာနနိန္နဟဒယေန၊ နိဗ္ဗာန်သို့ညွတ်ကိုင်းသော စိတ်နှလုံးရှိသော ယောဂီရဟန်းသည်။ သောသာနိကင်္ဂံ၊ သုသာန်ဓုတင်ကို။ နိသေဝိတဗ္ဗံ၊ မှီဝဲအပ်၏။

အယံ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား။ သောသာနိကင်္ဂေ၊ သုသာန်ဓုတင်၌။ သမာဒါန-ဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ၊ သမာဒါန, ဝိဓာန, ပဘေဒ, ဘေဒ, အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

စကာဒသမဓုတင်ပြီး၏။

၁-ကာမာနုရာဂ (သီ-သျှာ-ဋ္ဌ)

၁၂-ယထာသန္တတိကစုတင်ဝိနိစ္ဆယ

ယထာသန္တတိကင်္ဂမှိ "သေနာသနလောလုပ္ပံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ယထာသန္တ-တိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန ယထာသန္တတိကေန ယဒသာ သေနာသနံ "ဣဒံ တုယှံ ပါပုဏာတိ" တိ ဂါဟိတံ ဟောတိ၊ တေနေဝ တုဋ္ဌဗ္ဗံ၊ န အညော ဥဋ္ဌာပေတဗ္ဗော။ ဣဒမဿ ဝိဓာနံ။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌော အတ္တနော ပတ္တသေနာသနံ ဒူရေတိ ဝါ အစ္စာသန္နေတိ ဝါ အမနုဿဒိယဗာဓိကာဒီဟိ ဥပဒ္ဒုတန္တိ ဝါ ဥဏှန္တိ ဝါ သီတလန္တိ ဝါ ပုစ္ဆိတုံ န လဘတိ။ မဇ္ဈိမော ပုစ္ဆိတုံ လဘတိ၊ ဂန္တွာ ပန ဩလောကေတုံ န လဘတိ။ (၄၊ပ၊၇၅)

ယထာသန္တတိက ဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည် "သေနာသန လောလုပ္ပံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ယထာသန္တတိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" ဟူသော နှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ သေနာသန လောလုပ္ပံ၊ ရဟန်း တပါးကို ထစေခြင်း, တိုးဝှေ့၍ အိပ်ခြင်း အစရှိသော သေနာသနလောလုပ္ပကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ ယထာသန္တတိကင်္ဂ၊ ယထာသန္တတိကဓုတင်အင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုယထာသန္တတိက ဓုတင်ဆောင်သော ယောဂီရဟန်းသည်ကား အကြင် ကျောင်းကို "ဤကျောင်းသည် အရှင်ဘုရားအား ရောက်၏" ဟူ၍ ဝါစဉ်အားဖြင့် ကျောင်းဝေသောရဟန်းသည် ညွှန်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ပြသောကျောင်းဖြင့်သာလျှင် နှစ်သက်အပ်၏။ တပါးသောသီတင်းငယ် ရဟန်းကို မထစေအပ်။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒအားဖြင့်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒုဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည်ကား မိမိအား ရောက်သော ကျောင်းကို ဝေးသလော, နီး၏လော, အမနုဿနှင့် ဒီဃဇာတိကစသောဘေးတို့ဖြင့် နှောင့်ယှက်သလော ဟူ၍လည်းကောင်း, ပူသလော, အေးသလော ဟူ၍လည်းကောင်း မေးခြင်းငှာ မရပါ။ မဇ္ဈိမရဟန်းကား မေးခြင်းငှာ ရပါ၏။ သွား၍သော်ကား ကြည့်ခြင်းငှာ မရပါ။

မုဒုကော ဂန္တွာ ဩလောကေတွာ သစေသ တံ န ရုစ္စတိ၊ အညံ ဂဟေတုံ လဘတိ။ ကုမ္မေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ သေနာသနလောလုပ္ပေ ဥပ္ပန္နမတ္တေ ရုတင် ဘိဇ္ဇတိတိ အယမေတ္တ ဘေဒေါ။

အယံ ပနာနိသံသော၊ "ယံ လဒ္ဓံ တေန တုဋ္ဌဗ္ဗ" န္တိ ဝုတ္တောဝါဒ- ကရဏံ၊ သဗြဟ္မစာရီနံ ဟိတေသိတာ၊ ဟီနပဏီတဝိကပ္ပပရိစ္စာဂေါ၊ အနုရောဓဝိရောဓ ပ္ပဟာနံ၊ အတြိစ္ဆတာယ ဒွါရ ပိဒဟနံ၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနုလောမဝုတ္တိတာတိ။ (၄၁ပ၊၇၅)

မုဒုကဿ အသတိ ရောဂေ ယထာဂါဟိတံ ပဟာယ အညဿ သေနာ- သနဿ ဂဟဏံ လောလုပ္ပံ၊ မဇ္ဈိမဿ ဂန္တွာ ဩလောကနာ၊ ဥက္ကဋ္ဌဿ ပုစ္ဆနာ၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဥဋ္ဌာပေတွာ ဂဟဏေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ (မဟာဋီ၊ပ၊၁၀၂)

မုဒုရဟန်းသည်ကား သွား၍ကြည့်ပြီးလျှင် ဝိဝေက ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းစသည်ကို မရသဖြင့် မကြိုက်မနှစ်သက်သော် စိတ်သပ္ပါယနှင့်လျော်သော သူမနေသော တပါးတခြားသောကျောင်းကို ယူခြင်းငှာ ရ၏။ ဤကားပဘေဒတည်း။

ဘေဒအားဖြင့်ကား ဤသုံးပါးကုန်သော ယောဂီရဟန်းတို့အားလည်း သူ့ကို ထစေခြင်းတည်းဟူသော လောလုပ္ပ ဖြစ်ကာမျှခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။ ဤ၌ ဥက္ကဋ္ဌအား မေးခြင်း, မဇ္ဈိမအား သွား၍ကြည့်ခြင်း, မုဒုအား ထစေခြင်း, (တနည်းကား) သူမနေသော တပါးသောကျောင်းကို ယူခြင်းသည်သာ လောလုပ္ပ မည်၏။ ထိုတွင် ထစေခြင်းတည်းဟူသော လောလုပ္ပသာလျှင် ဓုတင်ကိုပျက်စေ၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာဆရာလည်း ဤနည်းကိုပင် မိန့်ဆိုသတည်း။ ဤဓုတင်ကို ရှေးက သံဃိကကျောင်း၌ သီတင်းကြီးရဟန်းလာလျှင် အစဉ်အတိုင်းရသည်ကို ရည်ရွယ်၍ထားသည်။ ယခုအခါ၌ကား ထိုသို့ သံဃိက သုံးဆောင်နည်းမရှိရကား အသင့်အားဖြင့်သာ ဆောက်တည်ရာ၏။

အာနိသံသကား "ရသမျှဖြင့် ကျေနပ်ရသည်" ဟူသော အဆုံးအမတော်ကို ကျင့်ခြင်း, သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ အကျိုးကို ရှာဖွေလိုခြင်း, ယုတ်မြတ်, ဆိုးကောင်း တွေးကြံခြင်းကို ပယ်စွန့်ခြင်း, ဤသူနှင့် သင့်မသင့်ဟူသည်ကို ပယ်ရခြင်း, အတြိစ္ဆတာ၏ တံခါးကိုပိတ်ခြင်း, အပ္ပိစ္ဆတာစသည်အား လျော်စွာဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

၁၊ ၁- ၇၂ ဇာတကော။ ဝိ ၂- ၃၄၀ - ဝိဒ္ဓေဝိ။

ယံ လဒ္ဓံ တေန သန္တုဋ္ဌော၊ ယထာသန္ထတိကော ယတိ။
နိဗ္ဗိကပ္ပေါ သုခံ သေတိ၊ တိဏသန္ထရကေသုပိ။

န သော ရဇ္ဇတိ သေဋ္ဌမှိ၊ ဟီနံ လဒ္ဓါ န ကုပ္ပတိ။
သဗြဟ္မစာရိနဝကေ၊ ဟိတေန အနုကမ္ပတိ။

တသ္မာ အရိယသတာစိဏ္ဏံ၊ မုနိပုင်္ဂဝဝဏ္ဏိတံ။
အနုယုဉ္ဇေထ မေဓာဝီ၊ ယထာသန္ထတရာမတံ္တိ။

အယံ ယထာသန္ထတိကင်္ဂေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသ-
သဝဏ္ဏနာ။ (ဌ၊ ပ၊ ၇၆)

ယထာသန္ထတိကော၊ ယထာသန္ထတိကဓူတင်ကို ဆောင်သော။ ယတိ၊ ရဟန်းသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ယံ သေနာသနံ၊ အကြင်ကျောင်းကို။ လဒ္ဓံ၊ ရအပ်၏။ တေန၊ ထိုကျောင်းဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌော၊ ရောင့်ရဲလွယ်သည်။ ဝါ၊ နှစ်သက်ကျေနပ်လွယ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗိကပ္ပေါ၊ အဆိုးအကောင်း၌ တွေးကြံခြင်းမရှိသည်ဖြစ်၍။ တိဏသန္ထရကေသုပိ၊ မြက်ဖြင့်ပြုလုပ်သောအခင်းတို့၌လည်း။ သုခံ၊ ချမ်းသာစွာ။ သေတိ၊ အိပ်၏။

သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ သေဋ္ဌမှိ-သေဋ္ဌသေနာသနမှိ၊ မွန်မြတ်သောကျောင်း၌။ န ရဇ္ဇတိ၊ မတပ်မက်။ ဟီနံ လဒ္ဓါ၊ ယုတ်သောကျောင်းညံ့သောကျောင်းကိုရသော်လည်း။ န ကုပ္ပတိ၊ အမျက်မထွက်တတ်။ သဗြဟ္မစာရိနဝကေ၊ သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းငယ်တို့ကို။ ဟိတေန-ဟိတစိတ္တေန၊ အကျိုးကို လိုလားသောစိတ်ဖြင့်။ အနုကမ္ပတိ၊ သနားစောင့်ရှောက်၏။

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ အရိယသတာစိဏ္ဏံ၊ အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးတို့မပြတ်လေ့ကျက်အပ်သော။ မုနိပုင်္ဂဝဝဏ္ဏိတံ၊ နွားတကာတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်သောနွားလားဥသဘကဲ့သို့ ရဟန်းတကာတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ချီးမွမ်းအပ်သော။ ယထာသန္ထတရာမတံ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌေ သေနာသနေ ရတိံ၊ ညွှန်ပြအပ်သော ကျောင်း၌ မွေ့လျော်သောအဖြစ်ကို။ မေဓာဝီ၊ ပညာရှိသောယောဂီရဟန်းသည်။ အနုယုဉ္ဇေထ၊ လျော်စွာအားထုတ်ရာ၏။

ဤကား ယထာသန္ထ တိကင်္ဂ၌ သမာဒါန ဝိဓာန ပဘေဒ ဘေဒ အာနိသံသ အဖွင့်တည်း။

ဒွါဒသမဓူတင်ပြီး၏။

[1]၁၃-နေသဇ္ဇိကဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ

နေသဇ္ဇိကင်္ဂမ္ပိ “သေယျံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” တိ ဣမေသံ အညတရဝစနေန သမာဒိန္နံ ဟောတိ။

တေန ပန နေသဇ္ဇိကေန ရတ္တိယာ တီသု ယာမေသု ဧကံ ယာမံ ဥဋ္ဌာယ စင်္ကမိတဗ္ဗံ။ ဣရိယာပထေသု ဟိ နိပဇ္ဇိတုမေဝ န ဝဋ္ဋတိ။ ဣဒမေတ္ထ ဝိဓာနံ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၇၆)

သေယျန္တိ ဣရိယာပထလက္ခဏံ သေယျံ။ တပ္ပဋိက္ခေပေနေဝ ဟိ တဒတ္ထာ “မဉ္စေ ဘိသိ” တိဧဝမာဒိကာ သေယျာ ပဋိက္ခိတ္တာ ဧဝ ဟောန္တိ။ (မဟာဋီ၊ပ၊၁၀၂)

နေသဇ္ဇိကဓုတင်ကို ဆောက်တည်လိုသော ယောဂီရဟန်းသည်ကား “သေယျံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ” ဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ဆောက်တည်ရာ၏။ သေယျံ၊ အိပ်ရာအုံး၌ ဦးခေါင်းချ၍ အိပ်ခြင်း လဲလျောင်းခြင်းဟူသော ဣရိယာပုထ်ကို။ ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပယ်ပါ၏။ (မဟာဋီကာ၌ သေယျံဟူသည် အိပ်ခြင်းလဲလျောင်းခြင်း ဣရိယာပုထ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဣရိယာပုတ်ကို ပယ်ခြင်းဖြင့် ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်စသော အိပ်ရာတည်ရာကိုလည်း ပယ်ပြီးဖြစ်တော့သည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။) နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ၊ ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုတ်ဖြင့် နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းအင်္ဂါကို။ သမာဒိယာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဤကား သမာဒါနတည်း။

ထိုနေသဇ္ဇိက ယောဂီရဟန်းသည်ကား ညဉ့်သုံးယံတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ယံ၌ ထ၍ စင်္ကြံသွားအပ်၏။ ထိုစကားသည် သင့်လျော်ပေစွ။ ညဉ့်သုံးယံပတ်လုံး သွားသည်ရှိသော် အနာ ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ညဉ့်သုံးယံပတ်လုံး ထိုင်နေခြင်းငှာလည်း မခံနိုင်။ ညဉ့်သုံးယံပတ်လုံးလည်း မရပ်နိုင်။ ဣရိယာပုထ်လေးပါးတွင် အိပ်ခြင်း, လဲလျောင်းခြင်း ဣရိယာပုတ်သည်သာ မအပ်သတည်း။ ကြွင်းကျန်သော ထိုင်, ရပ်, သွားဣရိယာပုတ်သည် အပ်၏။ စူဠဋီကာ၌ကား “အိပ်မွေ့ခြင်းကိုဖျောက်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်း ပြုစိမ့်သောငှာ ဤဓုတင်ကို ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် မဇ္ဈိမယံ၌ ထိုင်လျက် အိပ်ပြီးလျှင် ထိုမှတပါးသော ယံတို့၌ ထ၍ ထိုင်ခြင်း, ရပ်ခြင်း, စင်္ကြံသွားခြင်းတို့ဖြင့် မနသိကာရပြုအပ်၏ဟူသော အနက်ကို ရည်၍ “ဧကံ ယာမံ” စသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဆို၏”ဟု ဖွင့်၏။ ဤစကား သင့်မြတ်၏။ ဤကား ဝိဓာနတည်း။

ပဘေဒတော ပန အယမ္ပိ တိဝိဓော ဟောတိ၊ တတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌဿ နေဝ အပဿေနံ၊ န ဒုဿပလ္လတ္ထိကာ၊ န အာယောဂပဋ္ဋော ဝဋ္ဋတိ။ မဇ္ဈိမဿ ဣမေသု တီသု ယံကိဉ္စိ ဝဋ္ဋတိ။ မုဒုကဿ အပဿေနမ္ပိ ဒုဿပလ္လတ္ထိကာပိ အာယောဂပဋ္ဋောပိ ဗိမ္ဗောဟနမ္ပိ ပဉ္စင်္ဂပိ သတ္တင်္ဂပိ ဝဋ္ဋတိ။ ပဉ္စင်္ဂ ပန ပိဋ္ဌိအပဿယေန သဒ္ဓိံ ကတော၊ တံ ကိရ မိဍ္ဍာဘယတ္ထေရဿ အကံသု ထေရော အနာဂါမီ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိ၊

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ သေယျံ ကပ္ပိတမတ္တေ ဓုတင်္ဂ ဘိဇ္ဇတိ။ အယမေတ္ထ ဘေဒေါ။ (၄၁၀၊၇၆)

ပဘေဒအားဖြင့်ကား ဤယောဂီရဟန်းသည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ, မဇ္ဈိမ, မုဒု အားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဥက္ကဋ္ဌယောဂီအား နောက်မှီတံကဲ သည်လည်းကောင်း, ပုဆိုးဖြင့်ပတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း, အာယောဂပတ်သည် လည်းကောင်း မအပ်။ မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ်အား ဤသုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသည် အပ်၏။ (တနည်း) အလုံးစုံသုံးပါးလုံးအပ်၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်အား နောက်မှီတံကဲသည် လည်း ကောင်း, ပုဆိုးဖြင့်ပတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း, အာယောဂပတ်သည်လည်းကောင်း, အုံးသည်လည်းကောင်း, ပဉ္စင်္ဂအင်းပျဉ်သည်လည်းကောင်း, သတ္တင်္ဂအင်းပျဉ်သည် လည်းကောင်း အပ်၏။ ထိုပဉ္စင်္ဂသည်ကား အပေါင်လေးခုဖြင့်ဖွဲ့သော အတန်ငယ် ရှည်သော ဖတိုင်အင်းပျဉ်ငယ်၌လည်းကောင်း, သို့မဟုတ် လေးဒေါင့်အင်းပျဉ်၌ လည်းကောင်း နောက်မှီတံကဲကို တပ်၍ ပြုအပ်သော အင်းပျဉ်ငယ်တည်း။ ထိုပဉ္စင်္ဂ အင်းပျဉ်၌ပင် လက်ဝဲလက်ယာဖြစ်သော နံပါးနှစ်ဘက်၌ အမှီလက်ရုံးတပ်၍ ပြုအပ်သော အင်းပျဉ်နေရာသည်ကား သတ္တင်္ဂအင်းပျဉ်မည်၏။ ထိုသို့သော သတ္တင်္ဂ အင်းပျဉ်ကိုကား မိဍ္ဍာဘယထေရ်အား ပြုလုပ်၍ လှူကြကုန်၏။ မထေရ်သည်ကား အနာဂါမ်ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလေသတတ်။ ဤကား ပဘေဒတည်း။

ဘေဒအားဖြင့်ကား ဤသုံးယောက်ကုန်သော ယောဂီရဟန်းတို့အား အိပ်လိုသော စိတ်ဖြင့် လဲလျောင်းခြင်းဟူသော ဣရိယာပုထ်ကို ပြုသောခဏ၌ ဓူတင်ပျက်၏။ ဤကား ဘေဒတည်း။

အယံ ပနာနိသံသော၊ "သေယျသုခံ ပဿသုခံ မိဒ္ဓ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ" တိ° ဝုတ္တဿ စေတသော ဝိနိဗန္ဓဿ ဥပစ္ဆေဒနံ၊ သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂသပ္ပါယတာ၊ ပါသာဒိကဣရိယာပထတာ၊ ဝီရိယာရမ္ဘာနုကူလတာ၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အနုဗြူဟနန္တိ။

အာဘုဇိတွာန ပလ္လင်္ကံ၊ ပဏိဓာယ ဥဇုံ တနုံ။
နိသီဒန္တော ဝိကမ္ပေတိ၊ မာရဿ ဟဒယံ ယတိ။

သေယျသုခံ မိဒ္ဓသုခံ၊ ဟိတွာ အာရဒ္ဓဝီရိယော။
နိသဇ္ဇာဘိရတော ဘိက္ခု၊ သောဘယန္တော တပေါဝနံ။

နိရာမိသံ ပီတိသုခံ၊ ယသ္မာ သမဓိဂစ္ဆတိ။
တသ္မာ သမနုယုဉ္ဇေယျ၊ ဓီရော နေသဇ္ဇိကံ ဝတန္တိ။ (ဌ၊ပ၊၇၆)

အယံ နေသဇ္ဇိကင်္ဂေ သမာဒါနဝိဓာနပ္ပဘေဒဘေဒါနိသံသဝဏ္ဏနာ။

အာနိသံသကား သေယျသုခံ အစရှိသဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော စိတ်၏ အနှောင် အဖွဲ့ကို ဖြတ်ရခြင်း, ခပ်သိမ်းသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သူအား လျောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်, ကြည်ညိုဖွယ်ရှိသော ဣရိယာပုထ်ရှိခြင်း, ဝီရိယာရမ္ဘအား အစဉ်လျော်ခြင်း, ကောင်းစွာကျင့်သော ပဋိပတ္တိတို့၏ တိုးပွားခြင်းဟူသော အကျိုးတို့သည် ဖြစ်လာကုန်၏။

ပလ္လင်္ကံ၊ ပလ္လင်ကို။ အာဘုဇိတွာန၊ ခွေ၍။ တနုံ၊ အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို။ ဥဇုံ၊ ဖြောင့်စွာ။ ပဏိဓာယ၊ ထား၍။ နိသီဒန္တော၊ ထိုင်နေသော။ ယတိ၊ ရဟန်းသည်။ မာရဿ၊ မာရ်နတ်သား၏။ ဟဒယံ၊ စိတ်နှလုံးကို။ ဝိကမ္ပေတိ စာလေတိ၊ အာဏာကို လွန်သည်ဖြစ်၍ တုန်လှုပ်စေ၏။

သေယျသုခံ၊ အိပ်ခြင်းသုခကိုလည်းကောင်း။ မိဒ္ဓသုခံ၊ ငိုက်မျဉ်းခြင်းသုခကို လည်းကောင်း။ ဟိတွာ၊ ပယ်၍။ အာရဒ္ဓဝီရိယော၊ ဝိပဿနာအားထုတ်သော လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍။ နိသဇ္ဇာဘိရတော၊ ထိုင်နေခြင်း၌ အလွန်မွေ့လျော်သော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ တပေါဝနံ၊ မြိုးခြံသော အကျင့်ကျင့်ရာဖြစ်သော တောကို။ သောဘယန္တော၊ တင့်တယ်စေလျက်။

နိရာမိသံ၊ ကာမဂုဏ်ငါးပါးတည်းဟူသော အာမိသ ကင်းသော။ ပီတိသုခံ၊ ပီတိသုခကို။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ သမဓိဂစ္ဆတိ၊ ရ၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဓီရော၊ ပညာရှိရဟန်းသည်။ နေသဇ္ဇိကံ၊ ထိုင်၍နေခြင်းရှိသော။ ဝတံ ဓုတင်္ဂံ၊ ဓုတင် ကျင့်ဝတ်ကို။ သမနုယုဉ္ဇေယျ၊ ကောင်းစွာယှဉ်ရာ၏။ ဤကား နေသဇ္ဇိကင်္ဂ၌ သမာဒါန ဝိဓာန ပဘေဒ ဘေဒ အာနိသံသအဖွင့်တည်း။ **(တေရသမဓုတင်ပြီး၏။)**

၁- ဒီ ၃- ၁၉၉၊ မ ၁- ၁၄၆ ဝိဒ္ဓေသု။

ဓုတင်္ဂပကိဏ္ဏကကထာ

ကုဒါနိ-

ကုသလတ္တိကတော စေဝ၊ ဓုတာဒီနံ ဝိဘာဂတော။

သမာသဗျာသတော စာပိ၊ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယောတိ-

ကုမိဿာ ဂါထာယ ဝသေန ဝဏ္ဏနာ ဟောတိ။

တတ္ထ ကုသလတ္တိကတောတိ သဗ္ဗာနေဝ ဟိ ဓုတင်္ဂါနိ သေက္ခပုထု-ဇ္ဇနခီဏာသဝါနံ ဝသေန သိယာ ကုသလာနိ၊ သိယာ အဗျာကတာနိ၊ နတ္ထိ ဓုတင်္ဂံ အကုသလန္တိ။ (၅၊ ပ၊ ၇၇)

ယခုအခါ၌ "ကုသလတိက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓုတ စသည်တို့ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းအကျယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း အဆုံးအဖြတ်ကို အထူးသိအပ်၏" ဟူသော ဤဂါထာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ဖြစ်လာပေ၏။

ထိုတွင် "ကုသလတ္တိကတော" ဟူသည်ကား ထိုအလုံးစုံသော မူတင်တို့သည် ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့၏ မူတင်အားဖြင့် ကုသိုလ်သည်ဖြစ်ရာ၏။ ရဟန္တာတို့၏ မူတင်အားဖြင့် အဗျာကတလည်း ဖြစ်သင့်၏။ အကုသိုလ်မူတင်မည်သည် မရှိသင့်။ အကြင်သူသည်ကား "ကုမေကစ္စော ပါပိစ္ဆော ကုစ္ဆာပကတော အာရညိကော ဟောတိ" စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်၌ လာသောကြောင့် အကုသိုလ်မူတင် ရှိသင့်၏ဟု ဆိုငြားအံ့။ ထိုသို့ ပါပိစ္ဆာအလိုဆိုးဖြင့် တော၌နေခြင်း အစရှိသည်ကို ပြုသောသူသည် အာရညိကမတ္တ-တော၌နေကာမျှသော်ကား မည်၏။ ထိုသူ၏ စေတနာ, ပါပိစ္ဆာ ဟူသော လောဘစေတသိက်သည် (ကိလေသေ ဓုနာတီတိ ဓုတံ ဤသို့ အစရှိသော အနက်အားဖြင့်) တစုံတခုသော ကိလေသာကို ခါထုတ်ခြင်း မရှိ။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်သည် မူတင်မည်သည် မရှိကောင်း။ ကုသိုလ်, အဗျာကတ သည်သာလျှင် ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သောကြောင့် မူတင်မည်၏ ဟူလိုသော်။ ဤကား ကုသလတ္တိကဝဏ္ဏ နာတည်း။

"ဓုတာဒီနံ ဝိဘာဂတော" ဟူသည်ကား ဓုတကို သိအပ်၏။ ဓုတဝါဒကို သိအပ်၏။ ဓုတဓမ္မတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ ဓုတင်္ဂတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ အဘယ် သူ့အား ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်ပါသနည်း?ဟူသော ငါးပါးတို့တည်း။ ထိုငါးပါးတို့တွင်-

မုတောတိ မုတကိလေသော ဝါ ပုဂ္ဂလော, ကိလေသမုနနော ဝါ, ဓမ္မော၊ မုတဝါဒေါ တိ စတ္တာ ပန အတ္ထိ မုတော န မုတဝါဒေါ၊ အတ္ထိ န မုတော မုတဝါဒေါ၊ အတ္ထိ နေဝ မုတော န မုတဝါဒေါ၊ အတ္ထိ မုတော စေဝ မုတဝါဒေါ စ။

မုတဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အပ္ပိစ္ဆတာ, သန္တုဋ္ဌိတာ, သလ္လေခတာ, ပဝိဝေကတာ, ဣဒမတ္ထိတာတိ ဣမေ မုတင်္ဂစေတနာယ ပရိဝါရကာ ပဉ္စ ဓမ္မာ "အပ္ပိစ္ဆတံယေဝ နိဿာယာ" တိ အာဒိဝစနတော[၁] မုတဓမ္မာ နာမ။ (၄၊ ၀၊ ၇၈)

မုတောကို သိအပ်၏ ဟူသည်ကား ကိလေသာကိုပယ်ပြီး ခါထုတ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း, ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သော တရားဓမ္မသည်လည်းကောင်း မုတမည်၏ ဟူလိုသော်။

မုတဝါဒကို သိအပ်၏ဟူသော ဒုတိယဝိကပ်၌သော်ကား (၁) မုတော န မုတဝါဒေါ (၂) န မုတော မုတဝါဒေါ (၃) န မုတော န မုတဝါဒေါ (၄) မုတောစေဝ မုတဝါဒေါစဟူ၍ လေးပါးပြား၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် (၁) အရှင်ဗာကုလကဲ့သို့ မိမိကား မုတင်ဖြင့် ကိလေသာကို ခါထုတ်၏။ သူ့ကိုမူကား မုတင်ဖြင့် မဆုံးမ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား "မုတော န မုတဝါဒေါ"မည်၏။ (၂) အရှင်ဥပနန္ဒကဲ့သို့ မိမိကား မုတင်ဖြင့် ကိလေသာကို မခါ၊ သူ့ကိုမူကား မုတင်ဖြင့် ဆုံးမ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် "န မုတော မုတဝါဒေါ"မည်၏။ (၃) အရှင်လာလုဒါယီကဲ့သို့ မိမိလည်း မုတင်ဖြင့် ကိလေသာကိုမခါ၊ သူ့ကိုလည်း မုတင်ဖြင့် မဆုံးမ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား "န မုတော န မုတဝါဒေါ"မည်၏။ (၄) အရှင်သာရိပုတြာကဲ့သို့ မိမိလည်း မုတင်ဖြင့် ကိလေသာကို ခါထုတ်၏။ သူ့ကိုလည်း မုတင်ဖြင့် ဆုံးမ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား "မုတောစေဝ မုတဝါဒေါစ" မည်၏။

မုတဓမ္မတို့ကို သိအပ်ကုန်၏ဟူသည်ကား အပ္ပိစ္ဆတာ၊ အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ်၊ သန္တုဋ္ဌိတာ၊ ရောင့်ရဲလွယ်သည်၏ အဖြစ်၊ သလ္လေခတာ၊ ကိလေသာခေါင်းပါးသည်၏ အဖြစ်၊ ပဝိဝေကတာ၊ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ဣဒမတ္ထိတာ၊ ဤအကျင့်ကြောင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အကျိုးရှိသည်ဟု သိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ငါးပါးကုန်သော မုတင်စေတနာ၏ အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည် မုတဓမ္မတို့ မည်ကုန်၏။

၁- အံ ၂ ၁၉၃၊ ဝိ ၅-၂၃၃ ပိဋ္ဌေသု။

တတ္ထ အပ္ပိစ္ဆတာ စ သန္တုဋ္ဌိတာ စ အလောဘော၊ သလ္လေခတာ စ ပဝိဝေကတာ စ ဒွိသု ဓမ္မေသု အနုပတန္တိ အလောဘေ စ အမောဟေ စ၊ ဣဒမတ္ထိတာ ဉာဏမေဝ၊ (ဌ၊ပ၊၇၈)

ဣမေဟိ ကုသလဓမ္မေဟိ အတ္ထိ ဣဒမတ္ထိတံ ဉာဏံ ဣဒမတ္ထိတာ၊ (အာစရိယော)

ထိုငါးပါးတို့တွင် အပ္ပိစ္ဆတာ, သန္တုဋ္ဌိတာကား အလိုနည်းခြင်း ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းဖြစ်သော အလောဘစေတသိက်တည်း။ သလ္လေခတာ, ပဝိဝေကတာတို့သည်ကား ခေါင်းပါးခြင်း ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းသဘောကြောင့် အလောဘ၌လည်းကောင်း, အမောဟ၌လည်းကောင်း, အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ဤမျှကုန်သော မူတင်ဂုဏ်တို့သည် ရှိကုန်၏ဟု သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဉာဏ်သည် "ဣဒမတ္ထိတာ" မည်၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အလောဘဖြင့်ကား ပဋိက္ခေပ ပယ်ထားသော ဝတ္ထုတို့၌ တပ်မက်သော ကိလေသာကာမ, ဝတ္ထုကာမကို ပယ်ခါ၏။ အမောဟဖြင့်ကား ထိုဝတ္ထုတို့၌ အပြစ်ကိုဖုံးလွှမ်းသော မောဟကို ခါ၏။ အလောဘဖြင့်လည်း ခွင့်ပြုတော်မူသည်ကို မှီဝဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂကို ခါ၏။ အမောဟဖြင့်ကား မူတင်တို့၌ အတိသလ္လေခအားဖြင့် ဖြစ်သော အတ္တကိလမထာနုယောဂကို ခါ၏။ ထို့ကြောင့် ဤတရားတို့သည် ဓုတဓမ္မမည်ကုန်၏ ဟူ၍ သိအပ်၏ ဟူလိုသော်။

ဓုတင်တို့ကို သိအပ်ကုန်၏ ဟူသည်ကား ဆိုအပ်ပြီးသော ပံသုကူလိကင်အစ နေသဇ္ဇိကင် အဆုံးရှိသော တစ်ဆယ့်သုံးပါးကုန်သော မူတင်တို့ကို သိအပ်ကုန်၏ဟူလိုသော်။

အဘယ်သူအား ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်ပါသနည်း? ဟူသော မေးခွန်း၏ အဖြေကား ရာဂစရိုက်များသောသူအားလည်းကောင်း, မောဟစရိုက်များသော သူအားလည်းကောင်း လျောက်ပတ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား မူတင်ကို မှီဝဲခြင်းသည်ကား ဒုက္ခပဋိပဒါသည်လည်းကောင်း, သလ္လေခဝိဟာရ သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဒုက္ခပဋိပဒါဟူသော ဆင်းရဲခြီးခြံသောအကျင့်ကို မှီ၍လည်း ရာဂငြိမ်း၏။ သလ္လေခဟူသော ကိလေသာခေါင်းပါးခြင်းကို မှီ၍ မမေ့မလျော့သူအားလည်း မောဟကို ပယ်အပ်၏။ အာရညိကင် ရုက္ခမူလိကင်တို့ကို မှီဝဲခြင်းသည်လည်း ဒေါသစရိုက်များသောသူအား လျောက်ပတ်၏။

အာရညိကင်ရုက္ခမူလိကင်ပဋိသေဝနာ ဝါ စတ္တ ဒေါသစရိတဿပိ သပ္ပါယာ။ တတ္ထ ဟိဿ အသံဃဋ္ဋိယမာနဿ ဝိဟာရတော ဒေါသောပိ ဝူပသမ္မတိတိ အယံ ဓုတဒိန် ဝိဘာဂတော ဝဏ္ဏနာ။

သမာသဗျာသတောတိ ဣမာနိ ပန ဓုတင်္ဂါနိ သမာသတော တီဏိ သီသင်္ဂါနိ၊ ပဉ္စ အသမ္ဘိန္နင်္ဂါနိတိ အဋ္ဌေဝ ဟောန္တိ၊ တတ္ထ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ, အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂန္တိ ဣမာနိ တီဏိ သီသင်္ဂါနိ၊ (ဌ၊ပ၊၇၉)

ထိုစကားသည် သင့်စွ၊ ထိုသို့သော တောသစ်ပင်ရင်းအရပ်၌ တစုံ တယောက်နှင့် မထိခိုက်မူ၍ နေသောအားဖြင့် ဒေါသသည်ငြိမ်း၏။ ဤကား ဓုတင် တို့ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် ဖြစ်သော အဖွင့်တည်း။

အကျဉ်းအကျယ်အားဖြင့် ဟူသည်ကား ဤဓုတင်တို့သည်ကား အကျဉ်း အားဖြင့် သုံးပါးကုန်သော သီသင်, ငါးပါးကုန်သော အသမ္ဘိန္နင်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရှစ်ပါးသောပြားကုန်၏။ ထိုတွင် သပဒါနစာရိကင်, ဧကာသနိကင်, အဗ္ဘောကာ သိကင်ဟူသော သုံးပါးတို့သည် သီသင်မည်ကုန်၏။ ထိုစကားသင့်စွ၊ သပဒါန စာရိကင်ကို စောင့်သည်ရှိသော် ပိဏ္ဍပါတိကင်ကိုလည်း စောင့်သည်မည်လတ္တံ့ သတည်း။ ဧကာသနိကင်ကို စောင့်သည်ရှိသော် ပတ္တပိဏ္ဍိကင်, ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင် တို့ကိုလည်း စောင့်လွယ်ကုန်သည်ဖြစ်လတ္တံ့သတည်း။ အဗ္ဘောကာသိကင်ကို စောင့်သူအား ရုက္ခမူလိကင်, ယထာသန္ထတိကင်၌ စောင့်ဖွယ်မည်သည် အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း? ထို့ကြောင့် ဤဓုတင်သုံးပါးတို့သည် ဝင်အပ်သော အစိတ်ရှိသော ကြောင့် သီသင် ဥတ္တမင်တို့မည်ကုန်၏။ ခေါင်းတည်အင်္ဂါ မည်ကုန်၏ဟူလိုသော်။

ဤ၌ သပဒါနစာရိကမဖြို့မသည် ပိဏ္ဍပါတိက ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အလားတူသော ကြောင့် သပဒါနစာရိကကို စောင့်လျှင် ပိဏ္ဍပါတိကပြီးတန်စေ၊ ထို့အတူ အဗ္ဘော ကာသိကင်ကို စောင့်လျှင်လည်း ရုက္ခမူလ, ယထာသန္ထတိ နှစ်ပါးစုံပြီးတန်စေ၊ ဧကာ သနိကင်၌ ဧကာသနိက ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် သပိတ်၌ ရှိသရွေ့ကိုလည်း ဘုဉ်းပေး၏။ ဒုတိယဘာဇနာကိုလည်း သာယာ၏။

အာရညိကင်္ဂ, ပံသုကူလိကင်္ဂ, တေစီဝရိကင်္ဂ, နေသဇ္ဇိကင်္ဂ, သောသာနိကင်္ဂန္တိ ဣမာနိ ပဉ္စ အသမ္ဘိန္နင်္ဂါနိ စာတိ အဋ္ဌေဝ ဟောန္တိ။

ပုန ဒွေ စီဝရပဋိသံယုတ္တာနိ၊ ပဉ္စ ပိဏ္ဍပါတပဋိသံယုတ္တာနိ၊ ပဉ္စ သေနာသနပဋိသံယုတ္တာနိ၊ ဧကံ ဝီရိယပဋိသံယုတ္တန္တိ ဧဝံ စတ္တာရောဝ ဟောန္တိ။ (၅၊၁၀၇၉)

ထမင်းခဲ အမဲခဲကိုလည်း ဖွဲ၍ ဘုဉ်းပေး၏။ ပတ္တပိဏ္ဍိကဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်မူကား ဒုတိယဘာဇနာကိုလည်း မသာယာ၊ ငါးရိုးပစ်စရာခွက်ကိုမျှလည်း မသာယာ၊ ထမင်းခဲ အမဲခဲကိုလည်း ဖွဲ၍ မဘုဉ်းပေး၊ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကသည်လည်း တစ်လုတ်မျှကို စား၍ တားမြစ်မိသည်ရှိသော် ထိုမှ ကြွင်းကျန်သည်ကို မဘုဉ်းပေး၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဧကာသနိကကို စောင့်က ထိုနှစ်ပါးပြီးသည် စောင့်လွယ်သည်ဟု ဆိုသနည်းဟုမူကား ပတ္တပိဏ္ဍိကယောဂီသည် သပိတ်တစ်လုံးနှင့် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဘုဉ်းပေးသော်လည်း ဓုတင်မပျက်၊ ဒုတိယဘာဇနကို သာယာမှသာလျှင် ဓုတင်ပျက်၏။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကသည်လည်း ပဝါရိတ်မသင့်သည်ရှိသော် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဘုဉ်းပေးရ၏။ ပဝါရိတ်သင့်လျက် အတိရိက်ဘောဇဉ်ကို ဘုဉ်းပေးမှသာ ဓုတင်ပျက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သုံးပါးလုံးကို တပြိုင်နက်တည်းဆောက်တည်၍ ဧကာသနိကကိုသာ စောင့်သည်ရှိသော် ပတ္တပိဏ္ဍိက, ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကတို့၌ မရှိမ, မုဒုသည်လည်း ပြီးနှင့်၏။ ဤသို့ ယေဘုယျအားဖြင့် တပါးကိုစောင့်လျှင် သုံးပါးလုံး ပြီးသည်ကို ရည်ရွယ်၍ ဧကာသနိကကို သီသင်္ဂဟု ဆိုသတည်း။ ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ကား ပတ္တပိုဏ် ခလုပစ္ဆာ ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်တို့သို့ လိုက်၍ ထမင်းခဲ အမဲခဲကို မဖွဲခြင်း, ပဝါရိတ်သင့်သောအခါ သပိတ်၌ ကြွင်းကျန်သည်ကို မဘုဉ်းပေးခြင်းတို့ကို ပြု၍ ဥက္ကဋ္ဌ သုံးပါးလုံး ညီစေရာ၏။ ဤကား သီသင်္ဂအဆုံးအဖြတ်တည်း။

အာရညိကင်္ဂ, ပံသုကူလိကင်္ဂ, တေစီဝရိကင်္ဂ, နေသဇ္ဇိကင်္ဂ, သောသာနိကင်္ဂ ဟူသော ဤငါးပါးတို့သည်ကား တပါးတခြားသော ဓုတင်တို့နှင့် မရောယှက်သောကြောင့် အသမ္ဘိန္နင်္ဂ မည်၏။ ယခင်သုံးပါးနှင့် ဤငါးပါးကို ပေါင်းသော် ရှစ်ပါးသာဖြစ်၏။

တဖန်တုံလည်း သင်္ကန်းနှင့်ယှဉ်သည် (၂)ပါး၊ ဆွမ်းနှင့်ယှဉ်သည် (၅)ပါး၊ သေနာသန ကျောင်းနှင့်ယှဉ်သည် (၅)ပါး၊ ဝီရိယနှင့်ယှဉ်သည် (၁)ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် လေးမျိုးပြား၏။

တတ္ထ နေသဂ္ဂိကာဂိ ဝိရိယပဋိယုတ္တံ၊ ဣတရာနိ ပါကဋာနေဝ၊ ပုန သဗ္ဗာနေဝ နိဿယဝသေန ဒွေ ဟောန္တိ ပစ္စယနိဿိတာနိ ဒွါဒသ၊ ဝိရိယနိဿိတံ ဧကန္တိ၊ (၄၁၀၊၇၉)

ထိုလေးပါးမျိုးတို့တွင် ပံသုကူလနှင့်တေစီဝရိကသည် သင်္ကန်းနှင့်ယှဉ်၏၊ ပိဏ္ဍပါတိက, သပဒါနစာရိက, ဧကာသနိက, ပတ္တပိဏ္ဍိက, ခလုပစ္ဆာဘတ္တိက ဤ(၅)ပါးကား ဆွမ်းနှင့်ယှဉ်၏။ အာရညိက, ရုက္ခမူလိက, အဗ္ဘောကာသိက, သောသာနိက, ယထာသန္ထတိက ဤ(၅)ပါးကား သေနာသနကျောင်းနှင့်ယှဉ်၏၊ နေသဇ္ဇိကကား ဝီရိယနှင့်ယှဉ်၏။

တဖန်နောက်တစ်မျိုးကား နိဿယ မှီရာအားဖြင့် သင်္ကန်းအစရှိသော ပစ္စည်းကို မှီ၍ ဓုတင်(၁၂)ပါး, ဝီရိယကို မှီ၍ (၁)ပါးဟူ၍ နှစ်မျိုးအပြားရှိ၏၊

မှီဝဲအပ်, မမှီဝဲအပ်သောအားဖြင့်လည်း နှစ်မျိုးအပြားရှိသေး၏။ အကြင်ယောဂီသည် ဓုတင်ကို မှီဝဲသည်ရှိသော် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် တိုးပွား၏။ မဆုတ်ယုတ်၊ ထိုယောဂီသည်၊ နောက်၌ အမျိုးသားတို့အား ဒိဋ္ဌာနုဂတိဖြစ်စိမ့်သောငှာ မှီဝဲအပ်၏။ အကြင်ယောဂီအား ဓုတင်ကို မှီဝဲသော်လည်းကောင်း, မမှီဝဲသော်လည်းကောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မတိုးမပွား၊ ထိုယောဂီသည်လည်း နောင်အခါ၌ အထုံဝါသနာ ရရှိခြင်းအကျိုးငှာ မှီဝဲအပ်၏။

ဤသို့ သေဝိတဗ္ဗ, အသေဝိတဗ္ဗ မှီဝဲအပ်, မမှီဝဲအပ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးအပြားရှိသည် ဖြစ်ပါသော်လည်း ထိုအလုံးစုံသောဓုတင်တို့သည် သမာဒါနစေတနာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ အကျဉ်းချုံးခြင်းသည်သာလျှင် သမာသဝိနိစ္ဆယမည်၏။

ဗျာသအကျယ်အားဖြင့်သော်ကား ရဟန်းယောကျ်ားတို့အား (၁၃)ပါး, ဘိက္ခုနီမတို့အား (၈)ပါး, သာမဏေတို့အား (၁၂)ပါး, သိက္ခမာန်, သာမဏေရီတို့အား (၇)ပါး, ဥပါသကာ, ဥပါသိကာမတို့အား (၂)ပါး, ဤသို့အားဖြင့် လေးဆယ့်နှစ် (၄၂)ပါး အပြားရှိ၏။

သစေ ပန အဋ္ဌကထာသေ အာရညိကင်္ဂသမ္ပန္နံ သုသာနံ ဟောတိ၊ ဧကောပိ ဘိက္ခု ဧကပ္ပယောဂေန သဗ္ဗဓုတင်္ဂါနိ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ သက္ကောတိ။

ဥပါသကဥပါသိကာနံ ပန ဧကာသနိကင်္ဂ, ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂန္တိ ဣမာနိ ဒွေ ပတိရူပါနိ စေဝ သက္ကာ စ ပရိဘုဉ္ဇိတုန္တိ ဒွေ ဓုတင်္ဂါနိတိ ဧဝံ ဗျာသတော ဒွေစတ္တာလီသ ဟောန္တီတိ။ (ဋ္ဌ၊ပ၊၈၀)

အကယ်၍ လွင်ပြင်လွင်တီးခေါင်၌ အာရညိကင်္ဂနှင့် ပြည့်စုံသော သုသာန် ရှိသည် ဖြစ်အံ့၊ တစ်ပါးတည်းသော ယောဂီရဟန်းသည်လည်း တပြိုင်နက်တည်း တေရသ(၁၃)ပါးသော ဓူတင်တို့ကို ပရိဘုတ်အံ့သောငှာ ဆောက်တည်သုံးဆောင် ခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏။

ဤ၌လည်း အဋ္ဌကထာသိကရဟန်းသည် "ဆန္နဥ္စ ရုက္ခမူလဥ္စ ပဋိက္ခိပါမိ" ဟူ၍ ဆန္နနှင့် ရုက္ခမူလိကကိုပယ်ပြီး၍ တစ်ဖန် "ရုက္ခမူလိကင်္ဂ သမာဒိယာမိ" ဟူ၍ ဆောက်တည်ပြန်သည်ရှိသော် သမာဒါနစေတနာဖြင့် ပယ်အပ်သောဝတ္ထုကို သာယာခြင်းကြောင့် ဓူတင်မပျက်ကောင်းအံ့လောဟူကား မပျက်ကောင်းပါ၊ အမိုးတွင်း၌ အရုဏ်ခံမှသာလျှင် ပျက်၏။ လွင်ပြင်၌ အရုဏ်ခံ၍ မပျက်။ ထို့ကြောင့် "ဆန္နဥ္စ ရုက္ခမူလဥ္စ ပဝိဋ္ဌေက္ခဏေ" ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာဆိုတော်မူသတည်း။ ထို့ကြောင့် စေတနာဖြစ်ကာမျှဖြင့် ဓူတင်မပျက်ဟူ၍ သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မှတ်ယူအပ်၏။

ဥပသကာ ဥပါသိကာမတို့အားကား ဧကာသနိက, ပတ္တပိဏ္ဍိကဟူသော ဓူတင်နှစ်ပါးသည် သင့်လျော်ကုန်၏။ သုံးဆောင်ကျင့်သုံးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဓူတင်နှစ်ပါးနှင့်တကွ အကျယ်အားဖြင့် ဓူတင်(၄၂)ပါးတို့တည်း။

နိဂမန

ဘဒ္ဒန္တတိဿရေနေ၀၊ ပေါရာဏကိကဝိနိစ္ဆယေ။
ဂူဠှကံ ပါကဋတ္ထာယ၊ ပဋိသင်္ခရဏံ ကတံ။

ဒွိပဉ္စတိနဝကေဟိ၊ လက္ခိတေ ဗုဒ္ဓဝဿေ စ။
ကောတိပဉ္စသတ္တကေ၊ ဂဟဌ္ဌလက္ခိတေ ဝဿေ။

အဿယုဇ္ဇာဒိပက္ခမှိ၊ သတ္တာဟေ အသိတေ ဒိနေ။
ပဋိသင်္ခရဏော သော၊ ဝိနိစ္ဆယော သုနိဋ္ဌိတော။

ဘဒ္ဒန္တ တိဿရေနေ၀၊ အရှင်တိဿရသည်ပင်လျှင်။ ပေါရာဏကိကဝိနိစ္ဆယေ၊ ရှေးဟောင်းဖြစ်သော မုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်း၌။ ဂူဠှကံ၊ လျှို့ဝှက်မမြင်, မပေါ်လွင်ပြား, မထင်ရှားသည်ကို။ ပါကဋတ္ထာယ၊ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေခြင်းငှာ။ ပဋိသင်္ခရဏံ၊ ပြင်ဆင်ခြင်းကို၊ ကတံ၊ ပြုအပ်ပါပြီ။

ဒွိပဉ္စတိနဝကေဟိ၊ နှစ်ငါးသုံးကိုး (၂၅၃၉)အမှတ်တို့ဖြင့်။ လက္ခိတေ၊ မှတ်အပ်သော။ ဗုဒ္ဓဝဿေ စ၊ မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော် (၂၅၃၉)ခုနှစ်၌ လည်းကောင်း။ ကောတိပဉ္စသတ္တကေ၊ တစ်သုံးငါးခွန်(၁၃၅၇) အမှတ်ရှိသော။ ဂဟဌ္ဌ-လက္ခိတေ၊ လူတို့မှတ်ထားအပ်သော။ ဝဿေ စ၊ (၁၃၅၇) ခုနှစ်၌ လည်းကောင်း။

အဿယုဇ္ဇာဒိပက္ခမှိ၊ သီတင်းကျွတ်လ အစပက္ခ၌။ ဝါ၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်းပက္ခ၌။ သတ္တာဟေ သတ္တမဒိဝသော၊ (၇)ရက်မြောက်သောနေ့၌။ အသိတေ ဒိနေ၊ စနေနေ့၌။ ပဋိသင်္ခရဏော၊ ပြင်ဆင်ပြီးသော။ သော ဝိနိစ္ဆယော၊ ဤမုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယကျမ်းသည်။ သုနိဋ္ဌိတော၊ ကောင်းစွာပြီးပါပြီ။

ယခနေ့ခေတ် တောရသာသနာ့အမွေကို လက်ဆင့်ကမ်း ပေးတော်မူခဲ့သည့် ကျေးဇူးရှင် နဘူးကျောင်းဆရာတော်ဘုရား

နေပြည်တော် လယ်ဝေးမြို့နယ် ကြို့ဇလုပ်ရွာဦးကျောင်းသိမ် သမုတ်မည့် ၁၃၆၅-ခု ပြာသိုလဆန်း(၂)ရက် (AD ၂၃. ၁၂. ၂၀၀၃) ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် ကျေးဇူးရှင်နဘူးကျောင်းဆရာတော်ဘုရားကြီး (AD ၁၉၂၁-၂၀၀၄)သည် စာရေးသူ သီတင်းသုံးရာ သပြေပင် ရန်ကင်းတောရကျောင်းသို့ ကြွရောက်တော်မူကာ တပည့်ကို ချီးမြှောက်တော်မူပါသည်။

ညောင်လွန့်တောရ ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးဆောင်သည့် သံဃာတော်များက ကောဇာ (၁၂၉၂)ခု (AD ၁၉၃၀)၌ သမုတ်တော်မူခဲ့သည့် သပြေပင် ရန်ကင်းတောရသိမ်ကျောင်းတော်ပေါ်သို့ နဘူးကျောင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရောက်တော်မူပြီး နောက် "ဤကျောင်းမရောက်သည်မှာ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ခန့်ကြာပြီဖြစ်ကြောင်း" စသည်ဖြင့် ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်များကို မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

ထို့နောက် ရန်ကင်းတောရနေ ရဟန်းတော်များကို ဩဝါဒ ချီးမြှင့်ရာတွင် **"ရန်ကင်းတောရက အရင်ဘုန်းကြီးတွေလည်း ငွေမကိုင်ကြဘူး၊ ခုဘုန်းကြီး တွေလည်း ငွေမကိုင်ကြနဲ့၊ ဒါဆိုရင် ရှေးဘုန်းကြီးနှင့် ခုဘုန်းကြီး တူ သွားပြီ။ ဒါဩဝါဒပဲ။** နေမမြင့်ခင် သိမ်သမုတ်သွားကြဦးစို့၊ ကိုယ်တော်တို့ကို သိမ်သမုတ် ပင့်မထားရင် တပည့်တော်ပင့်ပါတယ်" ဟု မိန့်တော်မူပြီး သိမ်သမုတ် မည့် ကြို့ဇလုပ်ရွာသို့ ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရှေ့ကကားဖြင့် ကြွတော်မူပြီး မိမိတို့ နောက်မှ လိုက်ပါကြပါသည်။

သိမ်သမုတ်မည့် နေရာသို့ ရောက်သော်ကျောင်းကို နိသဗ္ဗိ သံသယ ရှိတော်မူ၍ထင့်၊ ကျောင်းရှေ့အုန်းလက်မိုး မဏ္ဍပ်အောက်ရှိ ကုတင်ပေါ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူပါသည်။

ခြေဖမိုး မို့နေသဖြင့် ကိုင်ကြည့်ရာ ကိုယ်ပါနွေးနေသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။ "ဆရာတော်ကြီးဘုရား၊ နေမကောင်းဘူးလားဘုရား" ဟု လျှောက်ထားရာ "ကိုယ်က ငွေ့ငွေ့ ငွေ့ငွေ့နှင့် ဖျားနေတာ ကြာပြီ၊ အဖျားကြီးတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ မတ်တတ် ဖျားပဲ ဆိုပါတော့"ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။ ကျန်းမာရေး မပြည့်စုံသည့်ကြား

သံဃကိစ္စတစ်ခုဖြစ်သည့် သိမ်သမုတ်ရာသို့ ဆရာတော်ဘုရားကြီး ကြွရောက်ချီးမြှင့်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ရပ်ရွာ၏ သာရေး, နာရေး, ပရိတ်ရွတ်, ရှင်ပြု, အလှူ စသည်ကို ကြွလေ့မရှိပေ။ သို့သော် သိမ်သမုတ် ကံဆောင်ရာသို့မူ မည်မျှ ကွာဝေးသည့်ဒေသမှ ပင့်သည်ဖြစ်စေ၊ မညည်းမညူ ကြွရောက်တော်မူလေ့ရှိပါသည်။

ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ တစ်သက်တာ၌ သိမ်ပေါင်း (၁၇၀)ကို မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားသို့ ကြွရောက်ကာ သမုတ်ပေးတော်မူခဲ့ပါသည်။ တောင်ကြီးမြို့ ဘုရားကြီး အနောက်ကျောင်း ဝိသုံဂါမသိမ်သည် လွန်တော်မူရန် (၇၉) ရက်အလို၌ သမုတ်ပေးခဲ့သည့် (၁၇၀) မြောက် နောက်ဆုံးသိမ်ဖြစ်ပြီး၊ နေပြည်တော် လယ်ဝေးမြို့နယ် ကြို့ဇလုပ်ရွာဦးကျောင်းသိမ်မှာ (၁၅၄)လုံးမြောက် ဖြစ်ပါသည်။

ရွာဦးကျောင်း သိမ်သမုတ်အပြီး၌ မအပ်စပ်သည့် ဝတ္ထုအာမိသဖြင့် ပူဇော်ရန်စောင့်ဆိုင်းနေသည့် များပြားလှသည့် ပရိသတ်တို့ကို ရှောင်ရှားကာ မထင်မှတ်ထားသည့် မြေနီလမ်းသွယ်ဖြင့် ကားရှိရာသို့ ကြွတော်မူပါသည်။ ပရိသတ်များ မှင်သက်မိနေစဉ် ကားထွက်သွားရာ ဒါယကာ ဒါယိကာမများက မီရာလမ်းလယ်ကပင် ဆရာတော်ဘုရား ကြီးအား ထိခြင်းငါးဖြာဖြင့် ရှိခိုးကန်တော့ကြလေသည်။

အမှန်မှာ ထိုအချိန်ကပင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ အသည်းမှာ ကင်ဆာရောဂါကြောင့် စတင်ပျက်စီးနေခဲ့ပြီ၊ ဝမ်းဗိုက်မှာ ရေဖျင်းကြောင့်ဖောင်းနေပြီး အသားအရေတို့မှာ ကြည်လင်မှုမရှိတော့၊ မောပန်း နွမ်းနယ်နေလေပြီ။ အသက်ကို ရန်ရှာတော့မည့် အသည်းရောဂါ ကပ်ရောက်နေပြီဟု မည်သူကမျှ မထင်မှတ်မိကြခဲ့ပေ။ ဆေးစစ်သောအခါ ဆရာဝန် သမားတော်တို့၏ ကောက်ချက်မှာ ရောဂါကျွမ်းသည့်ကာလကိုပင် လွန်လေပြီဟု သိရပါသည်။ ဘာမှမတတ်နိုင်တော့။ ကျေးဇူးရှင်ဆရာသခင်ကို (၁၃၆၆-ခု၊ ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၆-ရက်) (AD ၂၂. ၇. ၂၀၀၄)နေ့၌ သေမင်းက အရှက်မရှိ ခေါ်ဆောင်သွားလေပြီ။

ဆရာတော်ဘုရားကြီး ထံတော်ပါး၌ ဥပနိဿယ ရယူထားသည့် အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ တောရဆောက်တည်ကာ သီတင်းသုံးတော်မူကြသည့် သံဃာတော်များ ရမည်းသင်းမြို့နယ် နဘူးကျင်း တောရသို့ ကြွရောက်တော်မူလာကြပါသည်။

သံဃာ့အကြီးအမှူး ဘဒ္ဒန္တဇာဂရိယ မထေရ်မြတ် (ရန်ကုန် ဆရာတော်ကြီး) က "ဂါမဝါသီနဲ့ ဝနဝါသီ ပင့်သံဃာများကို တစ်ပါးလျှင် သက်နီးတစ်စုံ

ကပ်လှူပါမည်ဘုရား၊ ဆရာတော်ကြီး၏ ဥပနိဿယည်းခံ အရညဝါသီတောရနေ တပည့်သံဃာများအား မနက်အရုဏ်တက်ချိန်၌ ဆွမ်းလောင်းလှူအပြီး အပ်စပ်တဲ့ ဖိနပ်တစ်ရံစီ လှူပါမည်" ဟု မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

သာသနာတော်၌ ထင်ရှားသည့် မိမိတို့၏ ဆရာသခင် ပျံလွန်တော်မူရာ ဈာပနအခမ်းအနား၌ "တောကျောင်းဘုန်းကြီးဖြစ်သဖြင့် လှူဖွယ်သက်နီး တစ်စုံပင် မရရှိတော့ပါတကား"ဟု တပည့်ကြီးများက မတွေးမိကြဘဲ ရန်ကုန်ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ အမြော်အမြင် ကြီးမားစွာ စီမံခန့်ခွဲမှုကို လေးစားကြည်ညိုမိကြပါသည်။

အကြောင်းမှာ တောရဆောက်တည်တော်မူကြသည့် အရှင်မြတ်များ တစ်ပါးချင်းစီ၏ ရင်ထဲ၌ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၊ ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလ၊ ပစ္စယ သန္နိဿိတသီလနှင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလသာမက နဘူးကျင်းဆရာတော်ကြီး၏ ဥပနိဿယည်းခံ တပည့်ကောင်းများပီပီ မူတင်ကိုလည်း စွမ်းနိုင်သမျှ ဆောက်တည် လျက် ရှိကြပေလိမ့်မည်။

အကယ်၍ တိစီဝရိက်ဥက္ကဋ္ဌမူတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အား သက်နီး တစ်စုံ လှူဒါန်းမိမည်ဆိုလျှင် လှူဒါန်းသူ သက်နီးဒါယကာအဖို့ ကုသိုလ်ရစေကာမူ မူတင် ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ ထိုသက်နီးကြောင့် နည်းများမဆို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေမည်။ ဤသည်ကို ဈာပန အခမ်းအနား စီမံတော်မူကြသည့် သံဃာ တော်များ ကိုယ်တိုင်လည်း မူတင်ကို မြတ်နိုးတော်မူကြသဖြင့် စီမံခန့်ခွဲတတ်ပါ တကား။ မူတင်သီလ သာသနာတော်ကြီးသည်လည်း ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းပေ စွတကား။ ကိုယ်တိုင်ကျင့်သုံးနေကြသည့် မူတင်သီလကိစ္စ ဖြစ်သဖြင့် သိမြင်တော်မူ ကြပါတကား။

ထို့ကြောင့် ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်သခင် ယနေ့လူ့ပြည်လောကမှ မျက်ကွယ် ပြုပြီးသွားပါသော်လည်း ဆရာ၏လမ်းစဉ်ကို ဆရာသက်ရှိထင်ရှား ရှိစဉ်ကာလ ကဲ့သို့ ယနေ့တိုင် တပည့်ကြီးများ လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ဆရာ့ကျေးဇူးကို ပေးဆပ်လျက် ရှိနေကြပါသည်။

အရှင်ခေမာနန္ဒ (မြာဟွဏ)
ရန်ကင်းတောရ-သပြေပင်

ဆရာတော်ဘုရားကြီးမှ ပါဠိ မြန်မာ နှစ်ဘာသာတို့ဖြင့် ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ကျမ်းများ

၁။ အရုဏုဂ္ဂကာလဝိနိစ္ဆယ ခေါ် အရုဏ်တက်ချိန် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၂။ စိဝရဝဏ္ဏဝိနိစ္ဆယ ခေါ် သင်္ကန်းရောင် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၃။ ဆန္ဒဒါနဝိနိစ္ဆယ ခေါ် ဆန္ဒပေး အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၄။ ဓုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ ခေါ် ဓုတင် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၅။ မန္တလေးတိုင်း ရမည်းသင်းမြို့နယ် သရက်ကန်ရွာ ပထမကျောင်းတည် ဆရာတော် အရှင်ဥက္ကံသ၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်းမှတ်တမ်း။

၆။ ရန်ကုန်မြို့ ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက်ကြီး၏ ဦးစီးနာယက ဝိနယနုဂ္ဂဟ အသင်းကြီး တည်ထောင်တော်မူခဲ့သော ကျေးဇူးရှင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အရှင်ပညာဝံသ မဟာထေရ်၏ အန္တိမပူဇာ၊ ထေရုပ္ပတ္တိဂါထာ အကျဉ်း သံဝေဂယူဖွယ် စာစောင်။

၇။ မြန်မာပြည် အမြို့မြို့ အနယ်နယ်တွင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးဆောင်၍ သမုတ်ခဲ့သော သိမ်သမုတ် မှတ်တမ်းများ။

ဆရာတော်ဘုရားကြီးမှ ပါဠိ မြန်မာ နှစ်ဘာသာတို့ဖြင့် ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ကျမ်းများ

၁။ အရုဏုဂ္ဂကာလဝိနိစ္ဆယ ခေါ် အရုဏ်တက်ချိန် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၂။ စိဝရဝဏ္ဏဝိနိစ္ဆယ ခေါ် သင်္ကန်းရောင် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၃။ ဆန္ဒဒါနဝိနိစ္ဆယ ခေါ် ဆန္ဒပေး အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၄။ မုတင်္ဂဝိနိစ္ဆယ ခေါ် ဓုတင် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း။

၅။ မန္တလေးတိုင်း ရမည်းသင်းမြို့နယ် သရက်ကန်ရွာ ပထမကျောင်းတည် ဆရာတော် အရှင်ဥက္ကံသ၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်းမှတ်တမ်း။

၆။ ရန်ကုန်မြို့ ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက်ကြီး၏ ဦးစီးနာယက ဝိနယာနုဂ္ဂဟ အသင်းကြီး တည်ထောင်တော်မူခဲ့သော ကျေးဖူးရှင်အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အရှင်ပညာဝံသ မဟာထေရ်၏ အဋ္ဌမပူဇာ၊ ထေရုပ္ပတ္တိဂါထာ အကျဉ်း သံဝေဂယူဖွယ်စာစောင်။

၇။ မြန်မာပြည် အမြို့မြို့အနယ်နယ်တွင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးဦးဆောင်၍ သမုတ်ခဲ့သော သိမ်သမုတ် မှတ်တမ်းများ။